يا ايها النبي انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا

الى الله باذنه وسراجا منيرا

تخمیس بردہ معہ ترجمہ ومخمس فارسی و اردو وپنجابی مسمی بہ

٢٢٩٩١٧

نظم الورع

سنہ ۱۳۱ھ

٥٦٦٢٦

مصنفہ ابوالرجاء فقیر محمد عزیز الدین متوطن بہاولپور عفی اللہ عنہ

در مطبع حسنی واقع بمبئی طبع گردیدہ شد

هو العزیز الفتاح الرقیب

بسم اللہ الرحمن الرحیم

یا ساھر اللیل من حزن ومن الم ——— یا فاقد العیش من ضر ومن سقم
ای بیدار ماندہ شبہا بسبب جوش غم و الم ——— ای گم کنندہ عیش بسبب غلبۂ رنج و بیماری
ماذا اعتراک من البلوی ومن نقم ——— امن تذکر جیران بذی سلم
چہ چیز است آنکہ لاحق گشتہ است ترا از مرض و الم‌ہا ——— آیا بسبب یاد آوردن ہمسایگانیکہ بذی سلم ہستند

من جبت دمعا جری من مقلة بدم
آمیختہ اشکے را کہ جاری شدہ است از چشمانت بخون

آنکہ بیدار است شبہا چشمت از حزن و الم ——— آنکہ گم کردی فراغ عیش از درد و سقم
چیست لاحق گشتہ جانت را از بلوی و نقم ——— یا ز یاد صحبت ہمسایگان ذی سلم

اشکہا ریزے ز چشم آمیختہ با خون بہم

کیوں جاگتا ہے راتیں پڑا ولیہ کیا الم ——— گم عیش ہے ترا سبب غلبۂ سقم
کیا بن رہی ہی جانپہ تیرے باعث نقم ——— کیا یاد کرکے صحبت یاران ذی سلم

روتا ہے اشک خون جگر سے ملا بہم

درد فراقوں راتیں مینوں ہرگز نیند نہ آوے ——— رنج الم نے غلبہ کرکے سبھی عیش گنوائے
آگہہ دیکھاں کی گذریا جو تدہ صدمے سخت اوٹھائے ——— جان جان ذی سلم دی دل وچ یاد کرین ہمسائے

اکہہ تیری رت ہنجھوں دا اک ہہاری مینہ وسلائے

حتّی متی تسندُ بلا برِاحِ مجازِمةِ
تا بکے بگری و زہ بہ گنے از بر نده ہا عیش که یقینے ہستند
قُل ما اصابَ من اشجانِ ملازمةِ
بگو چه رسیده است ترا از غمہاۓ لازمه

إلی م تنشر دمعاتِ مناظمةِ
تا بکے پراگنده نمائی درہای اشک منظوم را
أم هبّت الریحُ من تلقاءِ کاظمةِ
ایا وزیده است این باد از جانب محاذی کاظمه

أو أومضَ البرقُ فی الظلماءِ من إضمِ
یا درخشیده است برق در شب تاریک از جانب اضم

تا بکے افغان کنے از دردہاۓ بیدوا
گو چه بر جان تو آمد از غم واز دردہا

تا بکے سازی پراگنده در اشک از بکا
یا وزیده از کاظمه سوی تو این دلکش ہوا

یا شب تار از اضم برقے نمایان شد ترا

کب تک ہے گناہگار و تا تپ غم سے ناتوان
دل کیون ہوا ہی غم سے کہو زار و نیمجان

کب تک کریگا اشکون کے در ہر گہڑی روان
یا کاظمہ سے لائی صبا بوی خوش میان

یا بجلی رات کالے اضم سے ہے چمکے یہان

ڈہائیں ہار دا رہیں ورودن ہردم کتہوں تائیں
دلدا حال جو گذریا ہو وے مینوں آگہہ سنائیں

ہنجھون نال پہیں کب لگ پیاری الیان جائیں
آئی یار پیاری کولون اہیہ خوش واؤ انہیں

رات اندہیری بجلی چمکے یا او نہان درگاہین

الداءُ والقبضُ وسطَ القلبِ الزمنا
مرض و تنگی درمیان دل تو ہر دو مقیم گشتند
فکلّما تختفی سرّ الہوی نمتا
ہر چند که پوشیده کنی راز محبت اہر دو ظاہر میسازند

عینیاک من ذا بدمعِ الدمِ الزمنا
چشمان تو ازین سبب باشک خونین بخشش نمودند
فما لعینیک إن قلتَ اکففا همتا
پس چیست ہر دو چشمت را اگر گوئی باز باشید زیاده روان شدند

وما لقلبک إن قلت استفق یهمِ
و چیست دلت را اگر گوئی بخود باز آ زیاده از خود میرود

در دلت قبض و مرض تا آمد و کرده مکان
راز حب چندانکه پوشیده کنی گردد عیان

گشته چشمانت ز جوش و روز سیر و خونفشان
چیست چشمت را چو گوئی بس شوند افزون روان

صبر جون دلرا دہی گردد زیادہ ناتوان

قبض و مرض نے آگے کیا جیسے دلمین جا
ظاہر کرین یہہ عشق کو جتنا تو وے چھپا
آنکھون نے تیری خون کا دریا بہا دیا
آنکھون کو کیا ہے جتنا تو روکے ہین سوا

دل کو تو جتنا صبر دی اوتنا یہہ ہو خفا

درد و الم نے دل وچ آگ روڑتے تذہی گشا لی
جتنا عشق چھپائین اوتنا اولٹا کھول وکہالے
اکھین نے رت ہنجھون وہر طرف وگائی نالی
ٹہلین اکھہ کون ہون تہین تا دوہراجوش سنبھالے

دل کو صبر ہون سمجھائین اولٹا تڑپہکے جالے

اَللَّوْنُ مُصْفَرَّةٌ وَالْعَيْنُ مُنْسَجِمٌ
رنگ خست نمردست وچشمت باشکہای روان زندہ
اَلْعَقْلُ مُخْتَبِطٌ وَالصَّبْرُ مُنْعَدِمٌ
عقل درہم وبرہم است وصبر وشکیبائی ناپیدا
اَلنَّوْمُ مُفْتَقِدٌ وَالْعَيْشُ مُنْحَسِمٌ
خواب ناپید است وعیش خوش شد منقطع
اَيَحْسَبُ الصَّبُّ اَنَّ الْحُبَّ مُنْكَتِمٌ
ایا می پندارد عاشق کہ محبت پنہان شدہ است

مَا بَيْنَ مُنْسَجِمٍ مِنْهُ وَمُضْطَرِمٍ
درمیان اشک ریزندہ از وی ودلی از آتش زبانہ زنندہ

رنگ رویت زرد وچشمانت چو نیسان اشکبار
عقل پابند جنون وصبر را رو در فرار
خواب گم از چشم وعیش خوش نمود از تو کنار
واند عاشق اینکہ عشق او نگردد آشکار

درمیان چشم خون افشان و قلب بے قرار

ہے رنگ زرد آنکھون سے ہی بحر خون روان
بھاگا ہے صبر و عقل جنون سے ہی ناتوان
نیند اوڑ گئے الم نے کیا عیش کو خزان
عاشق یہہ جانتا ہے کہ الفت رہے نہان

چشم اشکبار و جوش دل زار مین کہان

ساوا پیلا رنگ ہی تیرا اکھہ تہین ندیان جاری
عقل جنون تہین دگا دوڑ یا صبر ہی جہد یہہ غمخواری
نیند ہی گیو عقل ہی نٹھو لگیو جگدی خواری
عاشق من نہ جیسے ایہا عشق دی ویدن بھاری

دلدی سوز تے ہنجھون تہین اہہ ظاہر ہوسے ساری

اِنِّی اَرَاكَ مِنَ الْاَحْزَانِ فِی غَلَلٍ
اَلْجِسْمُ ذُو وَهَنٍ وَالْقَلْبُ ذُو وَجَلٍ

بدرستیکہ من بینیم ترا بسبب غلبۂ غمہا گرفتار در امراض مختلف
مُسْتَكَرُ الحَالِ فِي قَوْلٍ وَفِي عَمَلِ
پریشان و مجہول الحال در گفتار و در کردار

تن صاحب ناتوانی و دل صاحب ترس و بیم
لَوْلَا الْهَوَى لَمْ تُرِقْ دَمْعًا عَلَى طَلَلٍ
اگر نمی بودی محبت نمی ریختی اشک بر آثار سرای محبوب

وَلَا أَرِقْتَ لِذِكْرِ الْبَانِ وَالْعَلَمِ
و بیتاب و بخواب نگشتی از جہت یاد کردن درخت بان و نام محبوب

من ہمی بینیم گرفتار علل از غم ترا
حال برگشتہ میان گفتن و کردار ہا

جسم لاغر گشتہ و دل ترسناک اندر ہوا
اشک کے میریختی گر حب نبودی جابجا

کے نمودی رقت از بان و ز نام دلربا

دیکھوں ہوں تجھکو غم سے گرفتار و بیقرار
باتوں میں ہنگ و ڈہنگ میں آیا خلل کا خار

تن سوکھا کانتا دل بھی لرزتا ہے زار زار
الفت نہوے اشک و لاتا نہ بار بار

رقت نکرتا سنتا جو تو بان و نام یار

یار دی سک نے ویکہدا ہاں میں تینوں خوب سکایا
خلل تیری گفتار و چال لے اور کردار میں آیا

جثہ لاغر غم تہیں ہویا دل وچ جوش سوایا
جیکر عشق نہوندا تینوں وندوں کیوں اجایا

سنکے ناؤں نہ بکل تہیدوں اتے رکہاندا سایا

غَرِقَتْ دَمْعًا وَنَارُ الْقَلْبِ مَا خَمِدَتْ
عرق گردیدہ در میان سیل سرشک چالاکہ آتش دل تو فرو نگردید
فَمِنْ وُجُودِكَ مَا يَغْشَاكَ قَدْ وُجِدَتْ
پس از تن تو آنچیز کہ افشای راز تو نماید یافتہ شدہ

تَهِيمُ وَجْدًا إِذَا ذَكَرْتُمَا وَعَدَتْ
پریشان شوی بسبب غلبۂ شوق ہرگاہ کہ یاد میکردی بر آن چیز را کہ بدان وعدہ کردہ است
فَكَيْفَ تُنْكِرُ حُبًّا بَعْدَمَا شَهِدَتْ
پس چگونہ منکر میشوی دوستی را ایس از انکہ گواہی داد

بِهِ عَلَيْكَ عُدُولُ الدَّمْعِ وَالسَّقَمِ
بآن حب بر تو گواہان راست اشک و بیماری

صہ
تن غرق اشک ہے یہ ہی دل جلتا بیقرار
خود تیری تن سے راز ہوا تیرا آشکار

کریا دو عدی ہوتا ہے احزان سے اشکبار
انکار کیونکہ کر سکے تیرا کہ حب پہ یار

ہیں دو گواہ اشک روان و تن نزار

ﷺ غرق دریا کی ہو لیکن ابدال سے آتش نہان ۞ گرد وہ صاحب حرارت ہجر ... ہو ۞ ہر وقت ... شکل ... جاری ہی ہو ان ۞
مشتری کی بحر ان رونا و صد ہا آن ۞ چون شتری کی سنگ ... حسب ... داد ... ۞

ڈٹون توری وچ ہنجھوندی دل وچ ہٹر کن بہاہین   کر کے یاد سجن دی دکھ سوزون مارین آہین

ظاہر تین ہتون ہنجھو کے جبتا تون چہپایون خاہین   کیونکر سنگر تون ہو سگنا نین کہولے گل گواہین

ظاہر ہنجھون نے ہماری کردی جبتہ کتاہین

تَنُوحُ مِثْلَ حَمَامَاتِ الْلِوٰى اَشْجَانًا   فَصِرْتَ مِثْلَ خَيَالٍ مِحْنَتًا وَعِنَا

مینالے مانند فاختہ ہای لوا از جہت غم محنت   پس گردیدہ مانند خیال از جہت جوش محنت رنج

وَذَابَ جِسْمُكَ مِنْ فَرْطِ الْبُكَا وَهْنًا   وَ اُثْبِتَ الْوَجْدُ خَطَّيْ عَبْرَةٍ وَضَنَا

وبگداخت تن تو از بسیاری گریستن از روی سستی   و ثابت نمود سوز عشق دو خط اشک و لاغرے

مِثْلَ الْبَهَارِ عَلٰى خَدَّيْكَ وَالْعَنَمِ

مثل گل زرد بر دو رخسارہ تو و شاخ سرخ

میکشی صد نالہ محزون ز دل چون فاختہ   چون خیالی ناتوان تا بر تو محنت تاختہ

گشت جسم تو ز جوش گریہ ہا بگداختہ   غلبۂ الفت دو خط رنج و اشک ساختہ

بر رخ زردت خطی سرخ از سرشکت آختہ

کرتا ہے مثل فاختہ کو کو بیان غم   شکل خیال جسم ہوا دیکھ کر ستم

ہے جسم ناتوان سبب جوش چشم نم   الفت نے تیری رخ پہ دو خط کر دیئے رقم

چہرہ ہے زرد و سرخی اشک او سیہ چون بقم

فاختے وانگن کو کو کردا ہر دم جوش سوائے   لاغر ہویون ہنسا جد دن عشق نے ظلم کمائی

الکہہ دی راہون سوز جگر نے سبہہ اعضا روہائے   عشق نے تیری موہندی اتے دو دو خط لکھ دکھائے

چہرے زرد تیرے دی اتی رت ہنجھون جہڑ لائے

لَوْعَاتُ نَارِ الْهَوٰى كَالْبَرْقِ مُحْرِقَتِي   مِنْ كُلِّ مَا يَشْتَهِيهِ الْعَيْشُ فَرَّقَنِي

شعلہ ہای آتش محبت ہمچون برق سوختہ است مرا   از ہر آنچیز کہ تقاضا میکند او را عیش جدا ساختہ است مرا

فَدَيْتُهُ نَفْسِي بِاللَّيْلِ طَوَّقَنِي   نَعَمْ سَرٰى طَيْفُ مَنْ أَهْوٰى فَأَرَّقَنِي

قربان او نمایم جان خویش را در شب ناگاہ پیش آمد مرا   آری خبر دہی کرد خیال کسی کہ دوست میدارمش پس بیدار کرد مرا

وَالْحُبُّ يَعْتَرِضُ اللَّذَّاتِ بِالْأَلَمِ

دودسی

ودوستی حائل میشود در لذتہا درحالیکہ مصاحبت بدرد

برق سان نار محبت سوختہ جان مرا — کرد از عیش و قرار و خواب خوش یکسر جدا
جان فدای او کنم آمد شبان آندلربا — دیدمش در خواب رخ بکشادہ صبرم شد زجا

می نماید عشق لذت را بلے محو از بلا

نار فراق نے دیا سبھ جان و تن جلا — جو موجب نشاط تھی یک لخت لیگیا
قربان صنم کے مہر سے جب رخ دکھا دیا — آ خواب مین تو شعلۂ حب اور جگمگا

لذت کو چینتے ہی کرے غلبہ حب بلا

بھڑکے اگ محبت واسطے تن من پھر جلایا — دیگر غم و الم سبھ میون خوشیان لیسدھایا
جان و جگر سبھ تن من میرا اس تیغ نے گھول گھمایا — خواب وہی اندر آہو پیاری آکر مو کھہ دکھایا

ہو یا متاب محبت ہر دم دیوی درد سوایا

مَا زِلْتَ تُنْسِبُنِي عَيْبًا وَمَنْقِصَةً — مَهْلًا فَلَمْ أَدْرِ دَهْرِي مِنْكَ مَنْصِفَةً
ہمیشہ نسبت مینمائی مرا بسوی عیب و نقصان عقل — باش و درنگ نما پس ندیدہ ام تمام عمر خویش از تو انصاف را
لَوْ كُنْتَ تَعْلَمُ مَا بِي جُدْتَ مَرْحَمَةً — يَا لَائِمِي فِي الْهَوَى الْعُذْرِي مَعْذِرَةً
اگر میبودی دانندہ چیزیرا کہ بمن است بخشش مینمودی از مرحمت سوئی — ای ملامت کنندہ من در دوستی معذور دارم از رو معذرت

مِنِّي إِلَيْكَ وَلَوْ أَنْصَفْتَ لَمْ تَلُمِ
از من سوی تو کہ انصاف نمیدہی اگر انصاف میدیشتی ملامت نمیکردی

میکنی نسبت بنقصان و عیبم ہر زمان — باش کانصافی ندیدم از تو ہرگز در جہان
گر بدانستی تو حالم رحم میکردی بجان — ای ملامت گر بعجب بپذیر عذر ناتوان

دور شو کے می بدی منصف شدہ از ناصحان

گنتا ہے عیب میرے تو ہر لحظہ روبرو — انصاف تجھسے دیکھا نہین ٹھہر یو کبھو
پہچانتا جو حال میرا رحم کرتا تو — ای پند دینے والے میرا عذر بہی سنو

کرتا نہ پند ہوتا جو منصف تو دور ہو

ہر دم ظاہر انکے کرد اگا رن بیر لی ہیر ڑی — ٹھہر ندہیا عمرہ ساری مین تہون کچہہ بن جہیڑی

جیکر جاندا ازحمت میری کردا رحم گنہیری

عذر میرا سن ناصح حب وچ دلون جہیڈہ کہیری

جیکر منصف ہووا ست ند ندا مین تہون بہٹہ پریری

حَتّٰی مَ تَضْحَکُ عَنْ حَالِی وَعَنْ اَمَرِیْ

اِلیٰ مَ تَغْفَلُ عَنْ حُزْنِی وَعَنْ ضَرَرِیْ

تا بکی خندان شوی از دیدن حال من و از امر محبت من

تا بکی غافل باشی از اندوہائی من و از مضر تہائی من

مَا کُنْتَ تَعْذِلُنِیْ لَوْ کُنْتَ ذَا بَصَرٍ

عَلَّ تُکَ حَالِیْ لَا سِتْرًا یُسْتَتِرُ

نمیبودی ملامت کنندہ من اگر میبودی تو صاحب بینائی

گذشتہ است ترا حال من نیست ازمن پنہان شوندہ

عَنِ الْوُشَاةِ وَ لَا دَاءٌ بِمُنْحَسِمٍ

از سخن چینان و نیست درد من منقطع شوندہ

تا بکی خندی چو بینی جان من اندر وبال

تا بکی غافل بباشی از غم من و ز ملال

گر تو بینا می بدی کے لوم سکردی جدال

ہست بگذشتہ ز تو حالم عیان چو نحو کمال

براعادی نیست دردم منقطع در ہیچ حال

کبتک ہنسیگا دیکہکے میرا یہہ حال زار

غفلت کہانتلک کہ مین ہون سخت دلفگار

بینا اگر تو ہوتا ملامت نہ کرتا یار

ہے حال میرے درد کا یک لخت آشکار

سب دشمنون یہ درد بہی رکہتا نہین شمار

کتہون تا ئین ہسین میری دیکہکے مینون مردا

غافل ہو گئے میری غم تہین ہین تقسن تاریان تردا

جیکر توں سمجہا ہوندا طعن ملام نکردا

لنگہیا تدتہہ تہون حال میری تہین اوٹہہ گیا ہے پردا

جانن ویری ہر دم زیادہ مینون دردا اندردا

مَہْمَا نَقُوْلُ بِمَحْضِ الْغَرَضِ اَدْفَعُهٗ

فَبَذْرَ نُصْحِکَ مِنْ اَغْبَایَ اَقْمَعُهٗ

ہر آنچہ میگوئی بسبب محض غرض نفسانیت دفع مینمایم اورا

پس تخم نصیحت ترا از سبب کم عقلی خویش میکنیم آن تخم را

لَمَّا اَبَذْ لْتَ لِنَفْعِی الْجُهْدَ اَمْنَعُهٗ

مَحَضْتَنِی النُّصْحَ لٰکِنْ لَسْتُ اَسْمَعُهٗ

آنچہ خرچ مینمائی از برائی نفع من کوشش را منع میسازم اورا

خالص ساختی بمن نصیحت را لیکن نیستم قابل اینکہ بشنوم اورا

اِنَّ الْمُحِبَّ عَنِ الْعُذَّالِ فِیْ صَمَمٍ

از برائی عاشق از شنیدن قول ناصحان درکری است

هرچه میگوئی ز جهل خویش در دفعش تنم
تخم پند افشانئ و من از تعصب میکنم
چند در پندم کنی لیکن من از تو میرمم
پند تو خالص و لیکن من ورا کی بشنوم
زانکه کرم از سماع پند تا عاشق منم

کہتا ہے تو مین سنتا نہین ایک بہی ہزار
بوتا ہے تخم پند تو دیتا ہون مین اوکہاڑ
کوشش ہیہ تیری پیش نہین جاتی زینہار
دی پند جتنے چاہی پہ سنتا نہین مین یار
بہرا ہون جیسے عشق سے رکہتا ہون کاروبار

سچی توں تان کرین نصیحت مینوں بہول نہ بہاوے
بوئیمن تخم مین غفلت سیتی جدا بہول بہلاوے
مینوں اثر نہوندا ہرگز جتنا سر کہپاوے
ہک نہ سنسان تیری ناصح توڑی لکہہ سناوے
عاشق پند نصیحت سنکے دوڑا ہو وکہاوے

حَسِبْتُهٗ خَصْمًا مِّنْ كَثْرَةِ الْجَهَلِ
فَلَمْ اُفَرِّقْ بَيْنَ الْجِدِّ وَالْهَزَلِ
پنداشتم او را دشمن از بسیاری نادانی خویش
پس فرق نکردم درمیان کوشش و خنده بازی
كَرِهْتُ مَرْاٰهُ حَتّٰى قُمْتُ بِالْجَدَلِ
اِنِّيْ اتَّهَمْتُ نَصِيْحَ الشَّيْبِ فِيْ عَذَلِيْ
ناخوش داشتم دیدن او را تا آنکه ایستاده شدم از برای جنگ او
بدرستیکه من متهم ساختم ناصح را که پیری است در ملامت خود
وَالشَّيْبُ اَبْعَدُ فِيْ نُصْحٍ مِّنَ التُّهَمِ
و حالانکه پیری دور است در نصیحت دادن از تهمت ها

دشمنش پنداشتم از کثرت جهل و خطا
فرق اندر هزل و جد هرگز نشد در دانشم را
جنگ کردم بسکه ناخوش داشتم او را لقا
متهم کردم نصیح شیب را در نصحها
گرچه بوده دورتر آن ناصح از هر ناسزا

جہل اپنے سے وہ نہین لیا ناصح کو خصم جان
جد اور ہزل مین جب نکیا فرق کچہ عیان
جہگڑا مین جانکر بری شکل اوسکے بیگمان
تہمت لگائے ناصح پیری کو کر زیان
تہمت سے گرچہ دور تہا وہ ناصح نہان

دشمن جانڑ لیتا مین اوسنون ویکہہ میری نادانی
اوسدی سچ نون جانڑی مین نے ساری جہوٹہ کہانی
کوجہی اکہہ میری وچ گذری اوہ صورت سگہڑ سیانی
عقل وندی گل اوسے دیجاتی مین ایانی

ہمت سے تھا دور دور بد اگرچہ اوہ دلجانی

مِنْ نَوْمَةِ الْغَفْلِ ذَا الْمَغْرُوْرُ مَا يَقِظَتْ
از خواب غفلت این مغرور بیدار نگردید
مَا جَاءَهَا مِنْ زَوَالِ الْعَيْشِ مَا لَحِظَتْ
آنچه پیش آمده است از زوال عیش ندید اورا

عَادَاتُهَا السُّوْءُ بِالْخُسْرَانِ مَا لَفَظَتْ
عادتہای خویش را که بد ہستند از سبب زیانکاری نینداخت
فَإِنَّ أَمَّارَتِيْ بِالسُّوْءِ مَا اتَّعَظَتْ
پس تحقیق بسیار بسیار امر کننده من بدی پند نگرفت

مِنْ جَهْلِهَا بِنَذِيْرِ الشَّيْبِ وَالْهَرَمِ
از جهت نادانی خود بترسانیدن پیری و بغایت کبر سن

خود نشد بیدار این مغرور از خواب گران
آنچه آمد از زوال عیش کے دانست آن

ترک ننمود آنچه بید اواز عمل اورا زیان
پند نگرفت این بسا اماره و سرکش رمان

شامت جہل از نذیر پیری و ضعف توان

خواب گران سے چونکا نہ مغرور اک ذرا
جاتے ہیں عیش کے نہ خبردار یہہ ہوا

پیری بھے آئی عادت بد سے نہ یہہ ہٹا
اماره میرا پند نہین کچہہ بھی مانتا

پیری و ضعف جتنا رہے ہین اسے ڈرا

غفلت تہین مغرور سنجا گیا جتنا بگر جگایا
دیکہکے عیش سے عمروہانی ہرگز نہ چھون تایا

آیا بدیہیا وچ برایان اولٹا تہیا سوایا
جہل تہین نفس اماره سرکش رہیا پیولنہ آیا

ضعف ٹہڈے سے زور دکہا کے جتنا ہے سمجہایا

أَيَّامُ عُمْرِيْ فِي الْآمَالِ كَيْفَ مَضَىْ
روزہای عمر من در اشتغال امیدہا بی فائدہ چگونہ گذشته اند
فَمَا فَعَلْتُ بِشَيْءٍ يُنْجِنِيْ عَمَلًا
پس ننمودم با آنچیزے که نجات دہاند مرا عملی

اَلنَّفْسُ وَا أَسَفَا جَهْلًا عَلَيَّ سَطَا
نفس افسوس است کہ از روی جہل بر من غلبه نموده است
وَلَا أَعَدَّتْ مِنَ الْفِعْلِ الْجَمِيْلِ قِرَى
و مہیا نساخت آن نفس از کردارہای نیک مہمانی

ضَيْفٍ أَلَمَّ بِرَأْسِيْ غَيْرِ مُحْتَشِمِ
این مہمانیکه فرود آمده است بر سرم درحالیکه غیر معتقد بزرگی است

حیف عمرم جملگی بگذشته در حرص فساد
نفس سرکش گشت غالب سوی خیرم نداد

من نکردم آنچہ کار آید مرا اندر معاد — از پئے مہمان مہیا از عمل ننمودہ زاد

پیری تا آمدہ توقیر من بر باد داد

حرص و ہوا مین عمر ہوئی میری سب فنا — غالب ہے مجھپہ نفس بد افسوس ہو گیا
مین نے نکی وہ بات جو دیتی مجھے چھڑا — مہمان کے واسطے کوئی تحفہ نہین رکھا

ہا کر مجھے حقیر بڑھاپا جو سر چڑھا

دی دلاسے دل نون جھوٹی ساری عمر گذاری — نفس نے سر تی غالب ہو کر لدتی گٹھڑی بھاری
جو چھڑواندی کہل عذابون اوہ کل ہنون وساری — عمل اچھے تھین مہمان کیتے ہوئی نکجھ تیاری

چہرہ بد ہیبا سر مئے بیٹھا بخشش ضعف تے خواری

مِنْ اَیْنَ لِیْ حُسْنُ اَعْمَالٍ اُدَخِّرُہٗ — لَمْ اَدَّخِرْ شَیْئًا لِاَیَّامِی الْکَفِرَۃٗ
از کجا آرم عملہای نیک را کہ ذخیرہ نہم بہر فردا اورا — نیندوختم چیزیرا کہ کفارہ دہم اورا برای عفو گناہان خویش
وَلَمْ اَجِدْ مُوَفِّقًا کَمَا اَذْکُرُہٗ — لَوْ کُنْتُ اَعْلَمُ اَنِّیْ مَا اُوَقِّرُہٗ
ونیافتم گریز گاہی را ہرگاہ کہ یاد می آورم این امر را — اگر میبودم دانندہ این امر کہ تحقیق تعظیم نخواہم داشت این مہمان را

کَتَمْتُ سِرًّا بَدَا لِیْ مِنْہُ بِالْکَتَمِ
می پوشیدم رازی را کہ ظاہر شدہ است مرا زو بر با خضاب

از کجا آرم عمل نیک از پئے دفع عذاب — از پئے عصیان نیندوختم کفارہ در حساب
یاد چون آرم نمی یابم پناہے با صواب — دیدمی گر عزتش از من نمی آید شتاب

پردہ میکردم برای پوشش او از خضاب

نیکی کے اب عمل کو مین لاوون کہانسی جا — سوجھی نہ اب کفارہ گناہون کا کچھ ذرا
کرتا ہون یاد جب تو نہین بھاگنے کی جا — تعظیم اوسکی ہوگی نہین گر یہ جانتا

کر کے خضاب دیتا مین فی الفور اوسے چھپا

کوئی عمل نکیتا ایسا جو اوہ خالق بھاندا — ہتہ وچ میری نہین کفارہ کوئی بھی بدیاندا
جا رنس دی یاد جو کردا عمل نکوئی لہندا — جی جاناں مین ایہہ بڑا ناں ہو بیقدر راہندا

جو ہویا سے ظاہر اوس نہین وسمی نال چھپاندا

اَلنَّفْسُ تَطْلُبُ فَضْلاً عَنْ كِفَايَتِهَا
نفس طلب می نماید زیاده از کفاف کافی خویش
ضَاقَتْ عَلَى الْفَيَافِي فِي هِدَايَتِهَا
تنگ شد مانند بر من بیدا انها که فراخ در راه راست اوردنش

عَجَزْتُ فَيَكِلُ اَمْرِي مِنْ حِمَايَتِهَا
عاجز گردیده ام و بهر امر از نگاهداشتن او
مَنْ لِي بِرَدِّ جِمَاحٍ عَنْ غِوَايَتِهَا
کیست که ضامن من شود برای باز داشتن نفس سرکش از گمراهی

كَمَا يُرَدُّ جِمَاحُ الْخَيْلِ بِاللُّجُمِ
چنانچه باز داشته شود سرکشی اسبان بلگامها

نفس سرکش از کفایتها همی خواهد فزون
تنگ من شد جهان در اهتدای او کنون

در حمایتهای او از عاجزی دل گشته خون
کیست کو باز آورد بر راه این اسپ حرون

همچنانکه از لگام اسپ حرون گردد زبون

مانگے ہی نفس اپنی کفایت سے بہی سوا
دل تنگ ہون مین رستے ہدایت کے بند پا

عاجز مین دیکھکر کے گھمنڈ اوسکا ہوگیا
ہے کون ایسا راہ پہ لائے اسے ذرا

جیسا لگام سخت سے ہورام ہو دیا

نفس گھنیرا منگے مین تھون توڑی لوڑی ہوڑا
جنگل بہت اوس دی ہتھون مینے ہویا ہوڑا

عاجز ہویا ہر کم دی وچ منی ایہو نہ ہورا
کون اجیہا رہ پر لیوی اس پلیت نون توڑا

جیون لگام دی دیتان قابو ہوندا سرکش گھوڑا

فَلَا يَغُرَّنَّكَ الدُّنْيَا بِزَهْرَتِهَا
پس باید که مغرور نسازد ترا دنیا بتازگے و رنگا رنگی خود
وَصَرِّفِ النَّفْسَ قَهْرًا عَنْ سَفَاهَتِهَا
و باز گردان نفس را بقهر از بدبهای وے

اِقْنَعْ بِمَا حَلَّ حَرِّمْ مَا مِنْ اِبَاحَتِهَا
قانع شو بچیزے که حلال است یقینا از مباحهای وی
فَلَا تَرُمْ بِالْمَعَاصِي كَسْرَ شَهْوَتِهَا
پس مطلب کردن گناهان شکستن آرزوی این نفس را

اِنَّ الطَّعَامَ يُقَوِّي شَهْوَةَ النَّهِمِ
از برای آنکه خوردنی زیاده میکند آرزوی حریص طعام را

سبزه زارد هر را منگر که نفر یبد ترا
بازگردان نفس خود را عملتا از صیها

با حلالش قانع و باش از حرامش در غنا
کسر زورش در گنه گردن میندازی فتا

حرص بر خوردن گماری گردد افزون اشتہا

ست پہنس تو دیکھ کر کے زمانیکے سبزہ زار
قانع حلال پر ہو حراموں سے بھاگ یار
جبر ابدی سے باز رکھہ اس بد کو زینہار
یہہ مست سمجھہ گناہوں سے تھک جائیگا یہہ مار

کھانیسے رفتہ رفتہ بھری حرص صد ہزار

ہے کرتے کے دنیا ساری ات دل سرنا نوین
سمجھہ حراموں گرفتنا عت جبلال کمانوین
روزانہ دری بدیاں کوں اہنوں بکر ہٹانوین
بدیاں کردا ایہہ تھک جاوی دل وچ انبیانوین

ودہی حرص جنگیر یدا توں جنوں جنوں جنگا کھانوین

فَحَيْثُ لِنْتَ لَهُ فِي مُقْتَضَاهُ عَصَى
وَإِنْ كَسَرْتَ مِنَ الْفَحْشَاءِ مِنْهُ عَفَى
پس ہجا بیگرزمی نمودی براے درخواہشاے بیفزا ہیامنو
واگر شکستی از بدیہا خواہش او را رام گشتہ فرو گذاشت
فَأَنْتَ طَارِدُهُ مِنْ حَيْثُ شِئْتَ إِلَى
وَالنَّفْسُ كَالطِّفْلِ إِنْ تُهْمِلْهُ شَبَّ عَلَى
پس تو گردانندہ اوہستی ہر طرف کہ خواہی
و نفس تو چون کودکیست اگر بگذاری بحال خود جوان شود در وقتیکہ حریص است

حُبِّ الرِّضَاعِ وَإِنْ تَفْطِمْهُ يَنْفَطِمِ
دوستی شیر خوردن واگر باز داری او را باز می ماند

ہر کجا نرمی نمودی در ہوایش سر کشید
در عصیان خواہش او را شکستی آرمید
خود تو گردانندہ ہر سو کہ ہست او را بدید
نفس چون طفل است گر بگذاری او را برگزید

دوستی شیر را ور باز داری پس ندید

جب نرم ہوگا سامنے اوسکے کریگا خوار
توڑیگا گر گناہ سے ٹوٹیگا ہوکے خوار
ہر طرف تو ہی پھیرنا والا اوسکا یار
ہے نفس تیری ہاتھوں میں جون طفل شیر خوار

چھوڑے تو لیکے دودھ پہ ور بکڑی ہو سے ہار

تیری سر چڑھے ایہہ باغی جاں تیں نرمی کردا
جیکر موڑیں عصے نالے پیر تہ او تھاں دھردا
پھیرنے والا توں ہیں اسدا جتھی جتھی سردا
نفس تیری ہتھ بنگردا انگن دودھی کارن مردا

چھوڑیں جیکر بندا جاوے کھدا نت وسردا

خَفِّضْ عُلَاهَا وَبَاعِدْ أَنْ تُغْلِيَهُ
فَاطْلُبْ شِفَاهَا وَجَنِّبْ أَنْ تُخَلِّيَهُ

پست سازد بلندی او را و دور دارد زینکه بالا کشی او را
دَارِكْ اَذَاهَا وَجَنِّبْ اَنْ تُخَلِّيَهُ
تدارک فرما ایذائی او را و کنارہ کش ازینکه تنها گذاری او را

پس طلب شفائی او از مرض کن و دوست دار ایزا که آراسته کنی او را ز برای طاعت
فَاصْرِفْ هَوَاهَا وَحَاذِرْ اَنْ تُوَلِّيَهُ
پس باز دار اش از آرزوے هوی و بترس ازینکه حاکم سازی بروے هوا اے

اِنَّ الْهَوٰى مَا تَوَلّٰى يُصْمِ اَوْ يَصِمِ
بدرستیکه هوا هر جاکه غالب شد میکشد یا عیبناک میگرداند

دور دارش از بلندی پست فرمایش بخاک
مرد را مگذار تنها تا که نماند بلاک

صحتش خواه از گناه آرا و را از عمل پاک
زو هوا را باز گردان کن ز حکم نفس پاک

شد هوا هر جا که غالب گشت یا کرد عیبناک

نچار کهه اوسکو اونچا هرگز هونے پائے
تنها نچهوڑ دیکهیو آفت نکوئی لائے

نیکے کا دی سنگار گنه سے اوسے بچائے
پهیر دو هوا سے ڈریو هوا اس پہ چهره نجائے

عیبی کرے حکم هوا یا که جان کهائے

نینوان رکهه اسیون ڈرتون کهاے متان ولاڑی
وهیان رکهین هر ویلے اسد استان پیر بساری

مرض گنه تهین دی شفا تان چنگے کم سنواری
حاکم هو هوا نه اس تے رکهین پیر کناری

عیبی کردا حکم هوا دا یا وت جانون ماری

رَاقِبْ لَهَا لَا تَذَرْهَا وَهِيَ نَائِمَةٌ
نگهبانی نما او را بنگذارش در حالیکه بخواب خفتش رود
لَا تُحْسِنِ الظَّنَّ فِيهَا وَهِيَ قَائِمَةٌ
گمان نیک هرگز مبر در حق او اگرچه در حالیکه استاده باشد در طاعت

لَا تَغْفُلَنَّ بِحَالٍ وَهِيَ هَائِمَةٌ
هرگز غافل مشو از و در هیچ حال خاصه در حالیکه سرگردان شده از عشق
وَرَاعِهَا وَهِيَ فِي الْاَعْمَالِ سَائِمَةٌ
و بسیار بسیار نگهدارش در حالانکه او در عمل نیک چرنده است

وَاِنْ هِيَ اسْتَحْلَتِ الْمَرْعٰى فَلَا تُسِمِ
و اگر او شیرین بیند چراگاهی را مچرانش در ان چراگاه

شو نگهدارش بگذارش بشب خواب و پگاه
حسن ظن بروی مکن گرچه رود در نیک راه

خاصه آنوقتش مشو غافل که گشت از عجب تباه
گرچه سازد کار نیکو لیک بیدارش نگاه

دانداز شیرین چراگاهی درو مگذار گاه

سو تا نجهوڙا او سکي نگهباني رکهيو تو
حب سے خراب هو تو نه هرني دي سو بسو
بد جان نيک بي کرے گر تيرے روبرو
تو ڙے عمل مين جيست هوست بهوليو کبهو

ميٺا لگے جو اسکو چراگه نجهوڙ بو

سوون نديوين اسنون غافل منديون نگر پوڙين
هردم وهيان رکهين اس بد وا اس تهين نه نوڙين
تو ڙسي اپ جيسے کم کري ايهه بده بي بدبد کرکے دوڙين
هو نگهبان نيکے تو ڙسي کردا الکهه کروڙين

جو چراگاه مهتا جانڙن اسنون اوتهي نجهوڙين

فَاصْرِفْ مُنَاهَا إِلَى الْخَيْرَاتِ كَافِلَةً
أَكْفُفْ لَهَا مِنْ أُمُورِ الشَّرِّ عَاجِلَةً
پس باز گردان عنان عزم او را بسوی نیکیهای تمام
بند فرما او را از جمله امور های بدی بجلدی
لَا تَتْرُكِ الْحَزْمَ فِي الْأَحْوَالِ كَامِلَةً
كَمْ حَسَّنَتْ لَذَّةً لِلْمَرْءِ قَاتِلَةً
فرو مگذار تجسس کامل او را در همه حالهای او
بارها آن نفس نیکو شمرد لذیذ را برای مرد حالانکه آن لذت کشنده است

مِنْ حَيْثُ لَمْ يَدْرِ أَنَّ السُّمَّ فِي الدَّسَمِ
از انرو که ندانست آن مرد این که زهر در چرب نهان است

باز گردان سوی نیکیها بفور او را عنان
از بدیها باز دار ایدوست او را تا توان
حزم را از کف فرو مگذار اندر هر مکان
چند نیکو لذتے را در نظر سازد که آن

همچو سم در چرب مخفی شد نمیدانی نهان

نیکی کیطرف پهیر لے جلد اوسکے تو عنان
جانے نہ دی بدی کیطرف ہرگز اسیان
ہشیار ہو امور مین گر اوسکے امتحان
دکھلا کے وہ لذیذ تجھے لے ہی تیری جان

جیسا کہ میٹھی چرب مین ہو نخت سم نہان

اچھی طرف لے تون موڑین جنگی کم سجاڑین
فعل بری تهین پهیرا سے نون جلد روا اوتے اڑین
کوشش ہول نجهدین ہردم وچ فکر دی نارین
جنگے گرد کهای لذت قاتل تون نجاڑین

جنیوین تجھے وہ ہورسے اندر تندی کهاڑین

فَخُذْ نَصِيبَكَ مِنْ زُهْدٍ وَمِنْ وَرَعٍ
وَزَيِّنِ النَّفْسَ مِنْ فَقْرٍ وَمِنْ قَنَعٍ
پس بگیر حصه کامل خود از تقوی و از پرهیزگاری
و آراسته نما نفس خویش را از زیور فقر و قناعت

وَلْتَهْذِ نَبَّهُ مِنْ عُجُبٍ وَمِنْ طَمَعٍ
وَاخْشَ الدَّسَائِسَ مِنْ جُوْعٍ وَمِنْ شِبَعٍ

دمی باید که ضرور مهذب و پیراسته نمائی اورا از کبر و طمع
و بترس از چیزهای رو که پیدا شونده است از گرسنگی و از سیری

فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِنَ التُّخَمِ
از برای آنکه یافته شده بسیار است که گرسنگی بدتر است از سیریهای بسیار

حصهٔ کامل ز زهد و ورع برگیر ای جوان
از قناعت شو عزیز آر از فقر امید وست جان

ساز پاکیزه ورا از کبر و طمع اندر جهان
کن حذر از حیلهاش در سیری و جوع الامان

زانکه بسیار است بد جوع آمد از سیری عیان

لے زہد اور ورع سے نصیب اپنا ایکبار
دی نفس کو تو فقر و قناعت سے زیب یار

عجب و طمع سے جہان تو دی تا تو ہووی خوار
ڈر حیلہ بھوک و ریج مین جو کرجائی زینہار

بد بعضے بھوک سیری سے ہی ہوتی ہے آشکار

کامل حصہ زہد و ورع تھین لیئوین یار پیارا
فقر و قناعت و اگہتہ گہنا ہو کے نفس سہارا

فخر و طمع تھین بندہ خاکے کرتون ترت کنارا
ڈر فریبون بکہبا ر جیان کری جوابہہ نکارا

بہتے بکہہ جو ریج تھین بہاگے ہوندی سمجھہ اشارا

فَافْزَعْ إِلَى اللّٰهِ مِنْ أَسْوَاءِ مَا عَمِلَتْ
وَاطْلُبِ الْعَافِيَةَ عُذْرًا لِمَا سَلَفَتْ

پس گریز بسوی حقتعالی پناه برو بی از بدیهای که کرده است نفس
و طلب عاقبت نما در حالیکه عذرخواه باشی از آنچه گذشته است از گناهها

وَاسْتَغْفِرَنَّ مَدَى السَّاعَاتِ مِمَّ مَضَتْ
وَاسْتَفْرِغِ الدَّمْعَ مِنْ عَيْنٍ قَدِ امْتَلَأَتْ

و طلب بخشش نما هر وقت و هر ساعت از آنچه گذشته است
و بریز بقصد بهوشنگ است از چشمها که تحقیق پر شده است

مِنَ الْمَحَارِمِ وَالْزَمْ حِمْيَةَ النَّدَمِ
از حرامها و لازم گیر نگاهداشت خود را از حرامها که منشاء ایشان است

از بدیها کو نموده سوئی مولا بر پناه
طلب عافیت نما و ز آنچه کردی عذرخواه

هر زمان زاری نما از حق طلب عفو گناه
اشک ریز از چشمهای کو پر است افسوس و آه

از حرام و گیر پرهیز ندامت تکیه گاه

بدکاسون سی خدا کیطرف بھاگ لے پناه
مانگ عفو و عذر کر جو کیے تونے ہین گناه

جو کر چکا ہے بخش اوسے کا ہمیشہ چاہ … دو دل اشک اون انکھون سے کہ جو ہیں بہ ہوئے آہ

نادیدنی سے اور پکڑ لازم اب یہہ راہ

چھنڈہ بڑیری کم پرانہان حق تہیں بنگ نا ہین … عذر گنہ دی رب دی اگے گر تون سنجہہ صبا حین

ہر گھڑی ہر ساعت عجزون بخش اوسید اہین … ہنجون ڈول اون اکھیان تہین جو ہیر یا گناہین

لازم پکڑ پرہیز برایون بچہون تا دا اتنا ہنہین

فَاذْكُرِ الْمَوْتَ وَالْعُقْبَىٰ وَاكْفِهِمَا … وَجَنِّبِ الطَّمَعَ وَالدُّنْيَا وَلُبْسَهُمَا

پس یاد دار موت و عقبی را و توشہ کافی بر راہ این دو … و پرہیز نما از طمع و دنیا و فریبہای این ہر دو

وَاتْرُكِ الْبِدَعَ وَالْأَهْوَاءَ وَانْسَهُمَا … وَخَالِفِ النَّفْسَ وَالشَّيْطَانَ وَاعْصِهِمَا

و ترک نماید عتہا را و ہواہا را و فراموش نما این ہر دو را … و خلاف نما نفس و شیطان را و بیفرمانی کن این دو را

وَإِنْ هُمَا مَحَضَاكَ النُّصْحَ فَاتَّهِمِ

واگر این ہر دو خالص کنند نصیحت را تاہم متہم دار بوقوع انشان را

موت و عقبی یاد کن بر توشہ کافی ہر دو را … طمع و دنیا چیست خواہ ایجان معافی ہر دو را

دور کن بدع و ہوا گو ترک وافی ہر دو را … نفس و شیطان گو بدت چون شو خلافی ہر دو را

متہم کن گرچہ باشد نصح صافی ہر دو را

کر یاد موت و حشر لے دونو کا زاد راہ … دنیا رو طمع چھوڑ دی مت بہولیو آلہ

بدعت ہوا کو بہول نہ گمرہ و تباہ … شیطان و نفس جو کہیں ہو خلاف خواہ

سچے ہی ہون تو جھوٹہ کا کر اونیہ اشتباہ

موت و قیامت یاد رکھیں ہنہ خرچ اونہا ندا لیے … چھوڑ طمع نے دنیا دونو اگلے کے نے چلیے

بدعت چھنڈ ہہ ہوا ہے نالے تہی نہ اونہان رلیے … نفس و شیطان دا تھی مخالف دونہین ہبت اولے

جھوٹہا جانڑین تو ڑین سچی دو نہین مرنیدی لے

فَإِنْ أَطَعْتَهُمَا فِيمَا دَعَا إِثْمًا … فَقَدْ تَخِيبُ وَلَنْ تُفْلِحَ غَدًا حَتْمًا

پس اگر فرمانبرداری کنی این ہر دو را آنچہ طلبند بسوی او از گناہ … پس بتحقیق زیانکار آئی و ہرگز رستگار نگردی فردای حشر حتما

خَالِفْ بِمَا أَمَرَا أَمْرَيْهِمَا جَزْمًا … وَلَا تُطِعْ مِنْهُمَا خَصْمًا وَلَا حَكَمًا

مخالفت نما میان ہرآنچہ بکیہ امر نمایند مراین ہر دو را یقینا — و فرمانبرداری مکن ازین ہر دو دشمن را کہ نفس است و حاکم را کہ شیطان است

فَاَنْتَ تَعْرِفُ کَیْدَ الْخَصْمِ وَالْحَکَمِ

از برای آنکہ تو می شناسی مکر دشمن و حاکم را کہ بد ہستند

گر اطاعت میکنی در ہرچہ گویند از گناہ — شرمسار آئی بفرد ا خاسر و گمکردہ راہ
کن خلاف امر ہردو بالیقین یا بے پناہ — طاعت شان گر بود دشمن و گر حاکم مخواہ

زانکہ دانی بد بود مکر حسود و بادشاہ

کہنا جو اونکا مانیگا تو بد مین کچہہ ذرا — پائے گا مخلصی نہ قیامت کو مطلقا
جو کچہہ کہین خلاف اونہو نکا تو کر دکہا — اس دشمن و حکم کا نہ فرمان لا بجا

بد ہے فریب خصم و حکم تو ہے جانتا

جبکر آکہن من انہاندا گر سین تون بر پائے — روز قیامت مول نہ تہیسے تیدی کجہہ بہلیائی
جو کجہہ آکہن ہیتہ کرین جاہین تون جنگیائی — حکم نان من ایہہ دشمن حاکم دوہنین بری کسائی

جانڑ دا ہین تون مکر وہاند الڑدی بغت لہائی

هَاقَدْ نَصَحْتُ وَقَلْبِیْ مِنْہُ فِیْ شُغُلٍ — فَقَدْ هَدَمْتُ بِنَاءَ الدِّیْنِ مِنْ خَلَلِیْ
خبردار باش بتحقیق نصیحت کردہ ام تراو حال آنکہ دل من ازان پند و بندگی مشغول است — پس بتحقیق مسمار کردہ ام بنائی دین خویش را بسبب خلل خود
اِنِّیْ لَمِنْ کَثْرَۃِ الْاَوْزَارِ فِیْ خَجَلٍ — اَسْتَغْفِرُ اللّٰہَ مِنْ قَوْلٍ بِلَا عَمَلٍ
بدرستیکہ من از سبب بسیاری گناہان ترس و بیم ہستم — آمرزش میخواہم از خدا تعالی از گفتن بی وجود کردن آن

لَقَدْ نَسَبْتُ بِہٖ نَسْلًا لِذِیْ عُقُمٍ

تحقیق نسبت کردہ ام باین امر فرزند را برای شخص کہ صاحب نازائید نیست

داد مت پندی دل من ہست زعملش نفور — پس خلل اندر بنائی دین من آمد ضرور
ہستم از فرط گناہ خود خجل پیش غفور — عفو حق خواہم ز قول بے عمل یوم النشور

بچۂ از بہر نازائندہ آورد م ز زور

تجہکو کہا ولیک نہ میں نے کیا عمل — دین کے بنا میں ڈالدیا اک بڑا خلل
فرط گناہ سے ہون بہت خائف و خجل — اللہ جل شانہ سے بخشش مانگون پہ قول بے عمل

بہ کمہ

بچہ جنا یا بانجھ کو مین نے یہہ بے محل

کردا تینون نیک ہدایت آپ نہ کرو کہایا
شرم گنہ تہین وڈا جانوان حیلہ تہہنہ آیا

دین دا گہر مین پکڑ کلہاڑی اپنا چاڑہایا
آکہیا ہوران عمل نکیتا تو ہنین بخشش خدایا

عورت سندھ نون بچہ اینون مین نے حار جنا یا

فَمَا تَرَكْتُ هَوًا اِلَّا ظَفِرْتُ بِهٖ
پس نگذاشتم گناہی الا آنکہ در عمل در آوردم او را
لَقَدْ نَهَيْتُكَ عَنْ اِثْمٍ بَدَرْتُ بِهٖ
ہر آئینہ منع کردم ترا از گناہی کہ شتابی نمودم من بکردن او

وَمَا هُوَ الْخَيْرُ لِلسَّامِعِ اَشَرْتُ بِهٖ
و آنچہ نیکی بود برای شنوندگان اشارت کردم برای کردن او
اَمَرْتُكَ الْخَيْرَ لٰكِنْ مَا ائْتَمَرْتُ بِهٖ
امر کردم ترا بنیکی لیکن فرمانبردار نشدم خود بآن

وَمَا اسْتَقَمْتُ فَمَا قَوْلِيْ لَكَ اسْتَقِمِ
و راست نشدم و استقامت نکردم بدان پس چیست گفتن من ترا راست شو

نیست در عالم گناہ الا کہ کردم جملہ را
ورگنہ چنگل زدم من منع فرمودہ ترا

وز پے نیکی بسامع گفتہ ام اینسو بیا
کردست امر نیکوئی لیک خود کردم خطا

خود نگشتم راست گفتن چیست با تو راست آ

دنیا مین جو بد تھا ملا کام خود کیا
گر منع بد سے تجھکو مین خود پا نو دہر لیا

نیکی کا سننے والون کو گر نیکو کہدیا
تجھکو کہا کہ نیک کرو خود نہین کیا

مین نے نمانا کہنا تجھے کیا کہ مان جا

مین تہین مول نہ چھیڑے جو جو جگ وچ برائی
تینون ٹھلہ بر آیان تہین گہیہ سر اپنے پائی

گل چنگیری اوران نون مین ساری کہن سنائی
آپ برایان کر کے وٹلیان کہان تہین چنگیائی

راہ نمستقیم تینون آکہان رہ بر آجا بہا ے

قَدْ صَارَتِ النَّفْسُ عَنْ حَدِّ الْاِلٰى غَافِلَةً
گشتہ است نفس من از فی ہدے ہای من غافل
فَكَيْفَ اَفْعَلُ مَا اسْتَصْحَبْتُ قَافِلَةً
پس چگونہ خواہم کرد ہمراہ خود نبردم قافلہ

حَيْثُ يَكْسِفُ شَمْسُ الْعُمْرِ اٰفِلَةً
پس در وقتیکہ در کسوف آید خورشید عمر حالی کہ فرو رونده است
وَلَا تَزَوَّدْتُ قَبْلَ الْمَوْتِ نَافِلَةً
و توشہ نساختم برای سفر آخرت پیشتر از موت ہیچ عبادتہ را

وَلَمْ اُصَلِّ سِوٰى فَرْضٍ وَلَمْ اَصُمِ

ونگذاشتم سوائی فرض و روزہ نداشتم سوائی وے

نفس من شد زانچہ کار آید ورا غافل تمام
چون نکنم ہمرہ نبردم قافلہ را زین مقام
روز عمرم چونکہ گردد از اجل تاری چو شام
توشہ عقبی نکردم پیش از مرگ و ختام
جز نماز فرض و روزہ من نخواندم بردوام

نفس اپنے فائدون سے ہوا غفلتون سے کور
ہمرہ نہ قافلے کو لیا ہون گیا ہے طور
جس وقت مہر عمر جھکے گا بسوئے گور
تحفہ نہ موت کے لئے ہاتھ آیا کیجئے غور
روزے نماز فرض سوا کچھ کیا نہ اور

بھر کے پیالہ غفلت والا نفس رہی پیتا
کیوین کرسان قافلہ کوئی مین ہمراہ نہ لیتا
جد دن سورج عمر دا تھیسے لہن کان کندیتا
آگے موت دی تحفہ کوئی مین تیار نکیتا
فرض نماز روزے دی باجھون نفل اکدن نیتا

غَفَلْتُ مِنْ عَمَلٍ يُنْجِيْ لِعَذَابِ غَدًا
غافل ماندہ ام از عملے کہ او نجات دہد از عذاب فردای محشر
نَسِيْتُ مَا هُوَ آتٍ مِنْ عِظَامٍ بِهِمَا
فراموش کردہ ام چیز را کہ پیش آیندہ است از ہولہاے بزرگ او

فَعَلْتُ مَا عَنْهُ رَبِّيْ بِالْوَعِيْدِ نَهٰى
کردہ ام آن چیز را کہ از وی پروردگار من ترسانیدن از عذاب منع فرمود
ظَلَمْتُ سُنَّةَ مَنْ اَحْيَى الظَّلَامَ اِلٰى
ترک دادم طریقہ آنکسی را کہ زندہ میداشت شب را تا غایت آن

اِنِ اشْتَكَتْ قَدَمَاهُ الضُّرَّ مِنْ وَرَمِ

کہ شکایت کردند دو پای مبارک وی رنج را از جہت آماسیدن

زان عمل غافل شدم کو سازدم فردا رہا
آنچہ منہی بود آن کردہ ام من بارہا
از دلم گشتہ فرامش محنت روز جزا
ترک کردم سنت خاصیکہ شد بیدار تا
از قیام شب شدندی رنجہ ز آماسش دو پا

غافل ہوا اون عملون سے جو دیتے کل نجات
یکسر گنوائی جہل سے بد کامون مین حیات
بھولا اوسے جو آئینگے محشر مین پیش بات
چھوڑا طریقہ اوسکا جو تھا زبدۂ جہات
تھے پانو سوجتے جو کھڑی ہوتی ساری رات

غافل ہویا اوس عملان تھین جو کھل مینون بجاندی
اوگن بھاری چلائے آگے نفس آتے شیطاندی
بھلیا روز حشر دی صدمے جو سن اگون آندی
گم طریقے مین تھین ہوی اوس سردار جہاندی

جو سبھہ راتین وچ عبادت کھڑ کے ہر سجاندی

فَجَاهَدَ النَّفْسَ حَقَّ الْجُهْدِ بِالتَّقْوىٰ
پس جہاد فرمود با نفس خویش حق جہاد به پرہیزگاری
فَكُلَّمَا جَاءَ مِنْ غُنْمٍ عَطَا كَرَمًا
پس ہر چہ آمد از غنیمتہا عطا فرمود از روی کرم
وَأَفْرَغَ الْمَالَ بَذْلًا فِي رِضَا الْمَوْلىٰ
و خالی نمود خزانہ مال را از روی صرف نمودن در رضا حق تعالی
وَشَدَّ مِنْ سَغَبٍ أَحْشَاءَهُ وَطَوىٰ
و محکم گردانید از گرسنگی احشای خود را و در پیچید

تَحْتَ الْحِجَارَةِ كَشْحًا مُتْرَفَ الْأَدَمِ
زیر سنگ تہیگا ہے کہ صفت او آنست کہ نازک جلد است

کرد از تقوی بنفس خویش آن سرور جہاد
از کرم داد آن غنیمت را کہ در دستش فتاد
مال یکسر در رضای حضرت مولا بداد
در گرسنہ گشت بست آن بادشاہ دین داد

سنگ صبر ابر تہیگا ہے کہ بد نازک نہاد

کرکے جہاد نفس سے اچھی لئے تہی کام
پائے غنیمت آپ لٹائے زفیض عام
راہ خدا مین اپنا لٹایا تہا گھر تمام
جب بھوک لگتے باندہتے وہ خسروانام

پتھر کے نیچے پیٹ جو نازک تہا نرم تام

گر جہاد بھلے کم لیتے نفس نون مار وکھایا
بخش کرندی بکیان نون جو کجھہ ہتہ وچ آیا
راہ خدا دی اندر اپنا سبھہ گھر بار لٹایا
اگے بکھہ لے حضرت نون جب آ پتا موہنہ دکھایا

پتھر بدہدی پیٹ اوتے جو پیٹ تھین نرم سوایا

فَهَذَّبَ الْخَلْقَ مِنْ عُجْمٍ وَمِنْ عَرَبٍ
پس آراستہ باعمال نیکو فرمود خلق را از عجم و از عرب
وَأَدَّبَ النَّفْسَ مِنْ جُوعٍ وَمِنْ تَعَبٍ
و تادیب فرمود نفس خود را از گرسنگی و از رنج کشیدن
فَبَيَّنَ الْحَقَّ مِنْ عِلْمٍ وَمِنْ أَدَبٍ
و ظاہر فرمود طریقہ حق را از علم و از ادب
وَرَاوَدَتْهُ الْجِبَالُ الشُّمُّ مِنْ ذَهَبٍ
و سعی مودت کردند پیش او کوہہا از زر خالص گشتہ

عَنْ نَفْسِهِ فَأَرَاهَا أَيَّمَا شَمَمِ

از جہت نفس مطہر او بیش بہمو د آنحضرت کامل ہمت التفات نفرمود

خلق را کردہ مہذب از عجم وز عرب
گرد خوش اظہار حق ہم از علوم وہم ادب

نفس خود را کرد تادیبی بجوع و با تعب
کو ہہا زر گشتہ آمد پیش او فرمان طلب

رخ بگردانید زانہا داشت ہمت بس عجب

ہہانتا فعال خلق کو کیا عجم و کیا عرب
ظاہر کیا حقوق کو کیا علم و کیا ادب

نفس اپنے کو ادب کیا با جوع و با تعب
آئے پہاڑ زر ہو کہ فرماؤ واخرج اب

مونہہ پھیر ایک دم لیا ہمت تھی کیا عجب

عجم عرب کون ہمت کر کے راہ ہی پر لیا ئی
علم وادب سبہہ کم چنگیری ظاہر کر دکھلای

رنج اتے بکہہ تھین ہر دم دیند النفس نون رنج سوا بے
حضرت آگے سونا ہو ہو بہت پہاڑ سے آئی

ہمت دیکہہ کہ غرض نہ رکھد اموںہہ نہ ادو ہر پھرا ہے

هُوَ الَّذِی مَظْهَرُ الرَّحْمٰنِ صُوْرَتُهٗ
وَذِی عَجُوْزٌ لَهَا بُغْضَتٌ غَیُوْرَتُهٗ

آنکسی است کہ مظہر کامل ذات حقتعالی صورت مبارک اوست
واندینا قحبہ ایست کہ مبغوض داشتہ اور اغیرت آنحضرت

نَزَّهَدَتْهَا غِنٰی عَنْهَا حُبُوْرَتُهٗ
وَاَكَّدَتْ زُهْدَهٗ فِیْهَا ضَرُوْرَتُهٗ

پس دور نمود او را از روی بے نیازی از ان عورت عقل معرفت وی
وموکد گردانید بے نیازی او را از ان کوہہا زر ضرورت آنحضرت

اِنَّ الضَّرُوْرَةَ لَا تَعْدُوْ عَلَی الْعِصَمِ
بدرستیکہ ضرورت احتیاج غلبہ نمیکند بر نگاہداشتہ ہای حق تعالی

مظہر حق اوست کامد صورتش گلشن کدہ
زال دنیا فاحشہ بد غیرت او سرزدہ

عقل از روی غنا زان قحبہ ہاسنکش بدہ
بد ضرورت باعث تاکید زہد او شدہ

بر نگاہ حق کجا غالب ضرورت آمدہ

ہے وہ کہ صورت اوسکی ہی خود مظہر خدا
دنیا تہی قحبہ اوسکی ہی غیرت نے تج دیا

کردہ جان عقلی اوس بد کو رد کیا
زہد اوسکا گر ضرور ہی تھی مانع آ ہوا

غالب ہو ضرور جو رہے نگہ خدا

صورت پیاری حضرت دی ہی مظہر ذات خدائی
دنیا سے ہک بد ہی کو جی حضرت مول نہ بہائی

عقل نے اوس فریبن تہون بدجا بیٹھ ہرائے
زہد نے کیتا جا رکنارہ تورڑی ضرورت آہے

ہوندی کد ضرورت غالب اوپر حفظ الٰہی

یَبِیْتُ یُطْعِمُ یُسْقِیْ رَبُّہٗ لَیْلًا ۳۳
شب بگذراند حالیکہ میخوراند و مینوشاند او را پروردگار او در شب
فَقَلْبُہٗ بِعَطَاءِ اللّٰہِ مُسْتَغْنِیْ
پس دل مبارک وی بسبب بخشش حقتعالیٰ بے نیاز ست

طُفَیْلُہٗ صَارَ مَنْ فِی الْکَوْنِ مَوْجُوْدًا
طفیل ذات وی گشتہ است ہر آنچہ در جہانست موجود
وَکَیْفَ تَدْعُوْ اِلَی الدُّنْیَا ضَرُوْرَۃُ مَنْ
وچگونہ بخواند بسوے دنیا ضرورت آنکسی را

لَوْلَاہُ لَمْ تَخْرُجِ الدُّنْیَا مِنَ الْعَدَمِ
کہ اگر نبودی وی موجود بیرون نیامدی دنیا از عدم

شب بر حق او خوراند ہم بنوشاند ورا
ہست با انعام حق پیوستہ قلبش پر غنا +
شد طفیل ذات او ایجاد عالم از خدا
سوی دنیا خواہش محجون کسے باشد چرا

گر نبودی او کجا موجود گشتے این سرا

حق پاس راتین کہاتا ہے پیتا ہے وہ سدا
مستغنی دل ہے فضل خدا سے وہ رہنما
کونین نے ظہور اوسیکے سبب کیا
دنیا کی طرف کیونکہ جھکے ایسا پر حیا

ہوتا نہ وہ تو ہست کہان ہوتے یہہ سرا

راتین حق دی پاس اوہ رہندا اسی اوہ رکہاندا
بے نیاز ہے فضل خدا نال اوہ سردار جہاندا
ہویا اوسدی کارن حق تھین خلق زمین اسماندا
کہتون ضرورت کردی اوسنون حاجتمند انہاندا

جیکر اوہ نہوندا عالم وچ ظہور نہ آندا

فِدَاہُ نَفْسِیْ رُوْحِیْ عَشَائِرِیْ اَبَوِیْ
قربان نفس من و روح من قبیلہ ہا من و الدین من
طُفَیْلُہٗ رُفِعَتْ فَضْلًا لِوَاءُ لُوَیٍّ
بطفیل وی بلند کردہ شدہ از روی فضل علم لوی

فَذَاتُہٗ شَمْسُ فَضْلٍ حُرِّدَتْ عَنْ فَیْئٍ
پس ذات مبارک وی خورشید فضل ست کہ مجرد کردہ شدہ است از سایہ
مُحَمَّدٌ سَیِّدُ الْکَوْنَیْنِ وَالثَّقَلَیْنِ
بغایت ستودہ شدہ سردار دنیا و آخرت و انس و جان

نِ وَالْفَرِیْقَیْنِ مِنْ عُرْبٍ وَّمِنْ عَجَمٍ
و سرور ہر دو گروہ از عرب و از عجم

نفس و روح و خویش و آبایم بر و بادا فدا
مہر نور آمد مجرد ذات او از سایہ ہا
شد طفیلش مرتفع فضلا لوی را ہم لوا
ہادی ثقلین احمد خواجۂ ہر دو سرا
شاہ جن و انس عرب ہم عجم نور خدا

مین اور میری عزیز ہوں سبھ شاہ پر فدا
ہے مہر نور پاک وہ سائی سے ہے جدا
فضل اوسکے سے لوی کا بلندی یہ ہی لوا
احمد نبی کہ جسکے ہین فرمان مین دو سرا
سردار جن و انس و عرب اور عجم کا

میرا خویش قبیلہ مین بی اوس تہون گھول گہمایا
فضل دا سورج ذات اوسدی رکہدا مول سایا
علم لوی دا اوسنے فضلوں او جا کر دکہایا
پاک محمد شاہ جہان اور عبداللہ جایا
عرب و عجم آدمی تے جن اوسدے سبھ نوں رہ پر لایا

لہ علی کل من بعث الالہ ید
مر او را بر ہر کسے کہ فرستادہ است خدا تعالی فضل و احسانست
بہ تبین امر الخیر و الرشد
بسبب وی ظاہر شدہ است امر خیر و نیکو یہا
فذاتہ فی مہام الکل مستند
پس ذات مبارک وے در مقاصد جملہ معتمد علیہا است
نبینا الآمر الناہی فلا احد
پیغمبر ما است فرمائندہ و بازدارندہ پس نیست ہیچکسی
ابر فی قول لا منہ و لا نعم
راست تر در گفتن نہ از آنحضرت و نہ در گفتن آری

است او افضل بر جملہ رسولان و بشر
شد ازو ظاہر ہمہ افعال نیکی سر بسر
ذات او در مقصد جملہ بود خوش راہبر
حضرت ما آمر و ناہی کہ چون اوکس دگر
نیست اندر گفتن آری و نی زو راست تر

ہے جملہ مرسلوں پہ بہی فیض اوسکے اوپر غور
نیکی کا ظاہر اوسے ہوا ہے جہاں میں دور
ہے خاص و عام کے لئے اوسکا کرم کا طور
حضرت ہمارا آمر و مانع بعدل و جور
ہاں اور نہیں میں سچا نہیں اوس سا کوئی اور

عالم تے پیغمبران ساریاں اوتے اوہدا فیض لدھا ہوئی
ظاہر ہوئی اوس تہوں جگ وچ سبھی فعل نکوئی
خاص تے عام دا مطلب مقصد اوس تہوں سبھ تھیوئے
حکم کریندا منع کریندا حضرت ساڈا سوئی

آہین ناہین دی وچ سچا اوس تہون بیانہ کوئی

هُوَ الْجَوَادُ الَّذِي أَغْنَتْ لُفَاعَتُهُ
او جوادیست چہ جوادی کہ غنی نمودہ ہمہ عالم را نفع سائلی
لِنَفْسِهِ انْتَهَتْ هِضَمًا قَنَاعَتُهُ
برائی نفس خویش تمام گشت از روی فروتنی قناعت وی

هُوَ الَّذِي فِي غَدٍ يُنْجِي إِطَاعَتُهُ
او آنکسیست کہ در روز قیامت نجات خواہد بخشید فرمانبرداری او
هُوَ الْحَبِيبُ الَّذِي تُرْجَى شَفَاعَتُهُ
اوست دوست و داشتہ شدہ کہ امید طلب عفو او داشتہ شود

لِكُلِّ هَوْلٍ مِنَ الْأَهْوَالِ مُقْتَحِمِ
در ہر وقت ترس از ترسہائیکہ پیش آیندہ ست

آن جواد ست او غنی ساز گدایان را ز جود
ہر خود بودش قناعت با تواضع در وجود
اوست کامد منجیت فرمان بری گر در سجود
آن حبیب ست او کہ دارد ہر کسے امید زود

زو شفاعت را ہر ہولے کہ پیش آیندہ بود

ایسا سخی ہے وہ کہ گداؤں کو کردی شاہ
قانع تہا اور تواضع کری تہا وہ دین پناہ
چہروا لیگے جو پیروی اوسکی کری تو واہ
ہے وہ حبیب جسکی شفاعت امیدگاہ

ہر ہول مین ہے آنکے ہو دی جو سد راہ

کردا شاہ گدایان نون کر فیض نبی سوہنا
نال تواضع اور قناعت کردا خوب گذارا
جیکر حسکم اوسیدا منسین انت ہو سیا چھٹکارا
چہر و لیسے کر شفاعت سبہہ دا اوہ حبیب پیارا

ہر ہولون چرا تہان او تہان آگے آہے ہمارا

عَمَّ نَدَاهُ فَقَوِيَ الْمُسْتَضْعَفُونَ بِهِ
عام ست فیض او قوی شدند ضعیفان بسبب او
أَهْلُ النَّجَاةِ غَدًا مُسْتَشْفِعُونَ بِهِ
صاحبان گناہای فردای حشر طلب شفاعت کنندگانند بوی

بِالْحَقِّ وَالنَّصْرِ فَازَ الْمُؤْمِنُونَ بِهِ
بشناخت حق و ظہور نصر فائز گردیدہ اند مومنان بسبب او
دَعَى إِلَى اللهِ فَالْمُسْتَمْسِكُونَ بِهِ
خواند بسوی حقتعالی پس چنگل زنندگان بدو

مُسْتَمْسِكُونَ بِحَبْلٍ غَيْرِ مُنْفَصِمِ
چنگل زنندہ گانند بریسی کہ نیستاند گسیختہ چہ جای آنکہ زہم شود

عام فیض او ضعیفان نو قوی اند رجہان
بر شفاعتہاے او نازند فردا عاصیان

نصر دراہ حق ز فیضش یافتہ خوش مومنان
خواند سوی راہ حق پس کو زدہ چنگل زجان
در رسن زد دست گو پارہ نگردد ازمیان

ہے فیض عام وجملہ ضعیف اوسے ہین قوی
فتح وحق اوسے پاگئے مومن جو تہے سبھی
پائینگے مجرم اوسکے سبب کل گو مخلصی
سوی خدا بلایا ہوی تابع سبہے +
پکڑا ہے وہ رسن جو نہو پارہ پہر کبہے

عام ہے فیض اوسید اہینڈ ہین تکڑی اوس ساریان تہون ہی
فتح لدہے سبہہ مومنان اوس تہون تہوہی حق دی پیاری
دینہ قیامت چہٹن اوس تہون سبہہ خوش ہوبدکاری
سدیس طرف خدا دی جہنان منی حکم نیاری
پکڑ لیو نے رسی تانہین جوکدی نہوسی پاری

شَمْسُ الْهُدَىٰ قَدْ أَنَارَ الْخَلْقَ فِي أُفُقٍ
خورشید ہدایت روشن نمود آفاق را در حالیکہ ثابت بود در افق
فَأُعْطِيَ الْفَضْلَ وَالتَّفْضِيلَ مِنْ طُرُقٍ
پس دادہ شد بزرگی وزیادتی بر دیگران از طریقہای بسیار
مِنْ نُورِهِ اسْتَنَارَ الْكُلُّ مِنْ جُدُدٍ
از روشنی وی روشنی یافت ہر چہ بود از چیزہا
فَاقَ النَّبِيِّينَ فِي خَلْقٍ وَفِي خُلُقٍ
فائق گردید آنحضرت بر جمیع انبیا علیہم السلام در صورت ظاہری و در سیرت باطنی
وَلَمْ يُدَانُوهُ فِي عِلْمٍ وَلَا كَرَمٍ
و نزدیک نبودند جمیع پیغمبران علیہم السلام آنحضرت را در علم و علوم و نہ در کرمی از کرمہا

کرد خورشید ہدایت از افق روشن جہان
دادہ شد فضل و بزرگی بر رسولان آنچنان
گشت از نور روشن بعالم جسم جملہ مردمان
فائق اندر صورت و سیرت ز جملہ مرسلان
گشت و چون او نیست در علم و کرم کس در زمان

خورشید اہتدا نے دیا جگ کو جگمگا
فضل و شرف اوسیکو خدا نے عجب دیا
سارا زمانہ روشن اسی نور سے ہوا
سبہہ مرسلون سے خلق مین خلقت مین ہے سوا
علم و کرم مین کوئی نہ مثل اس نبی کے تہا

سورج چہرہ ہدایت والا عالم نون چمکایا
فضل تے تقوی سبہہ طریقون اوسنے بہتا پایا
ساری خلق دیان اکہیان نے دل روشن کرکہایا
سیرت صورت وچ نبیان تہین اوہو بہت سوایا
علم و کرم وچ مثل اوسیدی کوی نہین اوپایا

لِسَانُنَا فِیْ مُبَادِیْ وَصْفِهٖ خَرَسٌ
زبانهای ما در ابتدای وصف او لکم و بیچاره ان است
مِنْ فَیْضِهٖ الْاَنْبِیَاءُ الْحَظَّ مُقْتَبِسٌ
از فیض ذات مبارکش جمیع انبیا علیهم السلام نصیب گیرنده اند

مِنْ نُوْرِهٖ کُلُّ نَارِ الْکُفْرِ مُنْطَمِسٌ
از نور وی مبارک وی همه آتش کفر فرو نشیننده است
وَکُلُّهُمْ مِنْ رَّسُوْلِ اللّٰهِ مُلْتَمِسٌ
و همه ایشان از انعام آنحضرت چشم دارنده اند

غَرْفًا مِّنَ الْبَحْرِ اَوْ رَشْفًا مِّنَ الدِّیَمِ
کف آبی از دریا فضلش یا مکیدنی از باران جودش

گنگ شده اند زبان وصف او ما از بان
حصه ها از فیض او برده اند خوش پیغمبران

نار کفر از نور او آتش گشت نابود و نهان
آرزو دارند جمله مرسلان ز آن شاه جان

از سحاب او مکیدن یا کف از بحر روان

وچ او سکے مین تو اپنی زبانین ہین گنگ و لال
ساری نبی ہین فیض سے اوسکی ہوی نہال

آیا ہی اوسکے نور سے سبھہ کفر کو زوال
ساری ہین کرتے حضرت احمد ہی آسوال

دی جوس مینہ سے اوک دی دریا سے کر نوال

وصف اول وچ گنگا ہو یان نکلی نہین زبانون
سبھہ پیغمبر منگن آئی ملیا نصیب انہانون

اگ کفر دی بجھہ گئے جدا بہر یا جین اسمانون
عرض کریندی حضرت اگے سبھی لوگ بجانون

چلو دیہہ دریا تہین یا جوس مینہون لون

السَّائِلُوْنَ لَدَیْهِ فِیْ تَحَمُّلِهِمْ
سوال کننده گانند از آنحضرت در امداد و معاونت خود
اَلصَّادِقُوْنَ اِلَیْهِ کُلَّ جُهْدِهِمْ
خرچ کننده گانند برای راضی نمودن آنحضرت جمله کوششهای خود را

اَلشَّامِلُوْنَ بِاَنْصَارِهٖ بُعْدَهُمْ
شامل گردنده گانند بلشکر آنحضرت بتعبید او خویش همگی شان
وَوَاقِفُوْنَ لَدَیْهِ عِنْدَ حَدِّهِمْ
و ایستاده شونده اند پیش آنحضرت بر حسب مرتبه های خود

مِنْ نُّقْطَةِ الْعِلْمِ اَوْ مِنْ شَکْلَةِ الْحِکَمِ
از جهت تحصیل اندکی از علوم بی نهایتش یا حکمتی از حکمتهای بیشمار اش

رفعت مقدار خود دارند از وی آرزو
خرچ کوشش بهر رضایش نموده مو بمو

شامل اند اندر شمار لشکر آن نیک خو
جملگی استاده پیشش او مودب رو برو

نقطہ از علمش ہمیخواہند و شکل از حکم او

کرتے ہین یہہ سوال ہمارا بڑی کمال
اوسکی رضا کا رکہتے ہین ولمین فقط خیال

لشکر مین اوسکے ہو گئے شامل یہہ دیکھہ حال
حد اپنے پر کہڑے ہین یہہ ہو سامنے نہال

حکمت کے شکل و علم کا نقطہ کرین سوال

اپنے درجے جاہڑن کیتے اوس تہین تہئی سوالے
ایہہ خیال ہنین ہو راضی اسان کنون شہ عالی

شہ دی لشکر دی وچ شامل ہوئے دیکہکے چالی
سبہہ کہلوتے اوسدی اگے اپنی حد سنبہالے

علمون حکمتون دیہہ نصیبہ جہدہ نہ سانون خالی

اِذْ شُقَّ صَدْرُهُ فَقَدْ زُيِّلَتْ كُدُورَتُهُ
ونیکہ چاک کردہ شد سینہ مبارک وی پس تحقیق دور کردہ شد کدورتہای وی
وَهُذِّبَتْ بِعَطَاءِ اللّٰهِ حُبُوُّ رُتْبَتِهِ
و پیراستہ کردہ شد بہ بخشش حقتعالی عقل و دانش وی

فَنَفَ دُتْ بِبَهَاءِ اللّٰهِ بُرُوقُ رُتْبَتِهِ
پس نور افشان شد از جمال حقتعالی بدر بودن آنحضرت
فَهُوَ الَّذِي تَمَّ مَعْنَاهُ وَصُورَتُهُ
پس اوست آنکس کہ تمام گشت کمالات باطنی و صورت ظاہری آنحضرت

ثُمَّ اصْطَفَاهُ حَبِيبًا بَارِئُ النَّسَمِ
پس گزید آنحضرت را از انرو کہ حبیب خود ساختہ آفرینندہ خلایق

شق صدرش چون شدہ گشتہ کدورت جملہ دور
شد مہذب با عطار حق ورا عقل و شعور

از بہار حق منور گشتہ این رشک بدور
اوست آنکس معنی و صورت تماش گشتہ نور

پس گزیدش بہر خلت از کرم رب غفور

شق کرکے سینہ جملہ کدورت دیئے گنوا
حقنے مہذب اوسکو کیا دیکے اک ذوکا

یہہ چاند نور حق سے عجب خوب جگمگا
جب وہ تمام معنی و صورت مین ہو گیا

تب اپنی دوستی سے لئے حق نے اوسے چنا

چیر کے سینہ قدرت نالے غل و غش گنوایا
عقل کمال خدانے بخشیا حد تہین بہت سوایا

نور خدا دی نے اس جین نون کیا چمکا رکہایا
صورت سیرت دی وچ جدون رتبہ کامل پایا

حقنے لطفون چنکر اوسنون اپنا دوست بنایا

مُبَارَكٌ وَسَعِيدٌ فِي مَبَادِئِهِ
بِالرُّعْبِ مَنْصُورٌ حَقًّا فِي مَطَالِعِهِ

مبارکست بودن او با یمنہای خویش بر جملہ جہانیان
تر سانیدن کافران با او داده شده است از حقتعالی در جنگہای خویش

مُجَرَّدٌ عَنْ سَهِیْمٍ فِیْ مُوَازِنِہٖ
مُنَزَّہٌ عَنْ شَرِیْكٍ فِیْ مَحَاسِنِہٖ

تنہا نموده شد از بودن ہمسنگ در مقدار قدر خویش
پاک کرده شد از شریک بودن دیگری در خوبیہای وی

فَجَوْہَرُ الْحُسْنِ فِیْہِ غَیْرُ مُنْقَسِمٖ
پس حقیقت حسن در وی صلی اللہ علیہ وآلہ وصحابہ وسلم نیست قسمت پذیرنده

ہست فرخ ذات پاکش بر ہمہ اہل جہان
گرد منصورش خدا با رعب اندر ہر مکان

از سہیم خود مجرد آمد آن عالی نشان
در محاسن از شریک آمد منزه بیگمان

جوہر حسن ورا کے منقسم کردن توان

عالم پہ ہے تمام مبارک وہ خوش لقا
منصور حق سے جنگمیں ہے رعب سے ہوا

الّدر ہی قدر کوئی نہیں اوس سا دوسرا
ہے پاک وہ شریک سے خوبیں مطلقا

خوبی کا جوہر اوس میں نہیں منقسم ذرا

اوسدی ذات بہوں مبارک واسطے اہل جہاندی
یاری جنگ دی وچ اوہ لہندا کافر ڈر تہوں ماندی

کوئی برابر اوسدی ناہیں ہرگز وچ نکیاندی
رکھدا ثانی اپنا نہ اوہ وچ تمام جہاندی

اوسدی حسن جوہر ہرگز قسمت ہول نکھاندی

اُتْرُكْ جُحُوْدَ الْيَهُوْدِ فِيْ صَفِيِّهِمْ
بگذار انکار جہودان را که پیشتر گفتن عزیر صلوة اللہ علی نبینا وعلیہم السلام را کفر گفتند

وَخَبَرَ غُلُوَّ النَّصَارٰی فِيْ مَسِيْحِهِمْ
ترک کن از حد گذشتن نصاری را که در شان مسیح صلوات اللہ علی نبینا وعلیہ السلام کردند

اِذَا شَرِكُوْا سَاءَ مَا قَالُوْا بِغَيِّهِمْ
زیرا که اثبات شریک کردند برای حقتعالی بدست آنچه گفتند بسبب گمراہی خود

دَعْ مَا ادَّعَتْهُ النَّصَارٰى فِيْ نَبِيِّهِمْ
بگذار چیزی را که دعوی کرده اند نصاری در نبی خویش

وَاحْكُمْ بِمَا شِئْتَ مَدْحًا فِيْهِ وَاحْتَكِمِ
وحکم نما بانچه خواہی در مدح وی صلی اللہ علیہ وآلہ وصحابہ وسلم ونیک حکم کن

بگذر از قول جہودان در عزیر وافترا
ترک کن چیزے کہ گفتہ این نصاری با ہزا

گفتہ ایشان بد نموده شرک در شان خدا
بگذر از کذب نصاری در مسیح اندر ثنا

حکم فرما ہر چہ خواہی وصف او نیکو نما

دعوی کیا یہود نے جو اوسنے در گذر
بولے وہ شرک بڑا ہی جو بولے وہ سر بسر

چھوڑ اوسکو جو نصاری نے کی وصف شرک پر
دعوی اونہونکا چھوڑ دی تو وصف مین نگر

اور جو کہ چاہی وصف مین تو کہدے بحیظر

جو وصف عزیز یہود ان کیتے اسول ہول نجا مین
شرک ہوے بر اکیتو نے لیتاین گل بلا ئین

کہندی جو نصاری بڑ کہر او لول بیر نا ئین
چھوڑ جو اوہنان کیتیان کوہیان عیسی کان ثنائین

جتنا چاہین دل وچ بیشک حضرت نوں وڈہائین

قُلْ مَا بَدَا لَكَ غَيْرَ الشِّرْكِ فِي صِفَةٍ
گوہر آنچہ بدولت آید بجز شرک در وصف آنحضرت

صَلِّ عَلَيْهِ إِلَى مَا شِئْتَ مِنْ شَغَفٍ
درود بفرست بر آنحضرت تا آن حدی کہ خواہی از کمال محبت

فَنَعْتُهُ لَمْ يَسَعْ مَا قُلْتَ مِنْ حَرْفٍ
پس تعریف وی گنجائش نمیدارد او آنچہ گوئی از حرفہا

فَانْسُبْ إِلَى ذَاتِهِ مَا شِئْتَ مِنْ شَرَفٍ
پس نسبت کن بذات مبارک وے ہر آنچیز را کہ خواہی از شرف

وَانْسُبْ إِلَى قَدْرِهِ مَا شِئْتَ مِنْ عِظَمٍ
و نسبت نما بسوی قدر آنحضرت ہر آنچیز را کہ خواہی از بزرگی

ہر چہ خواہی گو بغیر از شرک در وصف جناب
از شغف بفرست در ہر دم درود بحساب

نعت او ہرگز نگنجد گرچہ سازی صد کتاب
ہر چہ خواہی از شرف کن سوی ذاتش انتساب

تو ہر چہ خواہی از تعظیم قدرش کامیاب

جز شرک اوسکے وصف مین جو چاہے کہہ دکھا
حب سے درود جتنا تو جی چاہے پڑہ سنا

وصف اوسکا سو کتاب مین جاتا نہین لکھا
نسبت شرف کی اوسکو جو جی چاہے دی لگا

قدر اوسکا جتنا چاہے تیرا جی تو دی بڑہا

شرک بنان سبھہ اگہ کہا مین جو کجہہ تینوں بہاندی
پڑہ درود محبت نالے جان جان عمر وہاندی

سو کتابان لکہین توڑی نعت نہ مول سماندی
اوسدی ذات دہون دی نسبت جو چاہین شرفاندی

اوسدی قدر ودہانوین جو کجہہ من تیری وچ آندی

إِذْ لَيْسَ يُدْرِكُ عِظَمًا مَا تَحَوَّلَهُ
زیرا کہ ادراک وہ نمیشود آنچیز را کہ جامع ست او آنحضرت از روی بزرگی

لِنُصْرَةِ الْحَقِّ الرَّحْمٰنُ أَرْسَلَهُ
برای یاری دادن دین حق حقتعالی فرستاد آنحضرت را

جَوَامِعُ الْخَيْرِ طُرًّا قَدْ اَمَدَّ لَهٗ
کلید ہے تمام خوبیہای امداد فرمودہ ویرا مصطفٰی علیہ الصلوٰۃ والسلام

فَاِنَّ فَضْلَ رَسُوْلِ اللّٰہِ لَیْسَ لَہٗ
پس تحقیق فضل فرستادہ خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وصحابہ وسلم نیست آن فضل را

حَدٌّ فَیُعْرِبَ عَنْہُ نَاطِقٌ بِفَمِ
نہایتے پس چگونہ اظہار نماید از و گوئندہ بزبان

درک عظم قدر او کے میکند اہل جہان
کرد امدادش خدا جملہ کمال و خوبیان

حق فرستادش برائی نصرت دین در جہان
نیست فضل احمد مختار را حد و کران +

تا کہ گویای سنطق او را بیان کردن توان

رفعت ملے جو اوسکو کہان پا سکے گمان
امداد اوسکو حق سے ہوئین جملہ خوبیان

بھیجا ہے حق نے نصرت دین کے لئے عیان
فضل رسول حق نہین رکھتا حد و کران

تا موہنہ سے کہنے والا اوسے کر سکے بیان

وہم و گمان نہین ہوون او جیرا قدر او نہین سر ودا
سبہہ چنگیایان اوسنون ملیان اوہ سردار شہر دا

دین دی کارن حق نے بھیجیا جس منہ کفر دا
فضل رسول خدا دا ہرگز حد نہ منہ ہون دہر وا

کیون بیان اونہین دا کوئی بولن والا کردا

فَکَمْ مِنَ اللّٰہِ اُعْطِیَ سَیِّدِیْ نِعَمًا
پس چند نعمہا از حق تعالی دادہ شدہ سردار ما صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم نعمتہا
وَاُعْطِیَ الشَّرَفَ مِنْ رَّبِّ الْوَرٰی قِدَمًا
و دادہ شدہ ویرا شرف و بزرگی از پروردگار مردم در قدیم

اَحْیٰی سُلَافَۃُ رِیْقِہٖ اَعْظُمًا رِمَمًا
زندہ نمود آب دہن مبارک وی استخوانہای پوسیدہ را
لَوْ نَاسَبَتْ قَدْرَہٗ اٰیَاتُہٗ عِظَمًا
اگر مناسب قدر وی می بود معجزات وے از روی بزرگی

اَحْیٰی اِسْمُہٗ حِیْنَ یُدْعٰی دَارِسَ الرِّمَمِ
زندہ میکرد نام مبارک وے وقتیکہ خواندہ میشد استخوانہای پوسیدہ را

دادہ شد از فروبا سردار ما چندان عطا
از قدم تشریف بخشیدش خدا در دوسرا

زندہ کرد آب دہانش از لطف مردہ را
در بزرگی گر بقدر او بدی آیاتہا +

زندہ میگشتی زنامش مردہ صد سالہا

جتنے دے گئے اوسے نعما جو ہین سوا

آب دہان سے مردوکو پھر زندہ کر دیا +

شرف وعطا قدم سے اوسے حقنے دیا
ہوتے جو اوسکے قدر اوپر معجزے عطا
نام اوسکا لیکے مردے کو دیتی ہے ہم جلا

نعمتان حق تہین وڈیان پایان اوس سردار جہاندی
آب دہن تہین جنیدی کیتے مردے ویہاندی
شرف قدم تہین جتنے اوسنون بخشی نال خوبہاندے
جیکر قدر موافق اوسدی معجزی اوسدے آندی
اوسدا نانو اسان جب لینیدی مردی بگراوٹھاندی

فعند بارینا نرجو القبول بہ
صدقا قبلناہ ملجاء الرسول بہ
پس نزدیک پروردگار خویش امید میداریم قبولیت را بطفیل آنحضرت
از روی تصدیق قلبی قبول کردیم آنچیز را کہ آوردہ آن رسول از احکام
فکل صعب لنا صار السھول بہ
لم یمتحنا بما تعیی العقول بہ
پس ہر سخت برای ما گردیدہ آسان بسبب الطاف آنحضرت
تکلیف نکرد آنحضرت ما را بآنچیزیکہ درمانند عقلہا بدو
حرصا علینا فلم نرتب ولم نھم
از جہت کمال شفقت بر ما پس شک نکردیم و حیران نشدیم

از طفیلش پیش حق داریم امید قبول
کردہ ایم از صدق مقبول آنچہ آوردہ رسول
ہر طریق سخت گشتہ نرم بر ما از اصول
امتحان نمودہ تا عاجز از وگشتی عقول
شفقتا حیران نگشتیم ونہ در شک چون جہول

تھکو سبب اوسکے ہے امید ہون قبول
لا صدق ہم نے مان لیا لایا جو رسول
آسان ہوی ہین سخت جو تہی سر بسر اصول
لایا نہ وہ جو ہوتے پریشان سبھ عقول
حیران نہوے شک نکیا اوس مین ہو جہول

ہے امید قبول کرے رب اوسدی کان اسانون
حکم سنے دی من لیوسے سبھی دلون بجانون
اوس تہون جو جو مشکل آہے تھئے آسان سانون
اوہ نہ آندس جو درماندی ہوندی اسین بچھانون
لطف کیتس نا شک آندوسے نہ حیران گمانون

فی درك رتبتہ قد حار وھم وری
فکل خیر لنا من راحتیہ جری
در دریافتن رتبہ وی حیران شدہ وہم ہمہ مردمان
پس ہر خوبی و بہتری برای ما از دوست مبارک وی جاری گشتہ است
سر عظیم خفی عن فکر ناظر
اغنی الوری فھم معنا فلیس یری

رازی است بزرگ که مخفی مانده از فکر ہا ہمہ
عاجز گردانیده همه مخلوق را یافت یگانگی کمالات آنحضرت این نیست که دیده شود

لِلْقُرْبِ وَالْبُعْدِ فِيهِ غَيْرُ مُنْفَحِمِ
وقت قریب بودن و ہم دور بودن شان کمالاتش غیر از عجز در فهم ها

رتبه اش از درک عقل مردمان آمد مزید
سر مخفی ہست کز افکار آمد ناپدید
جمله نیکیها برای ما ز دست او رسید
کار خلق از فهم معنایش بحیرانی کشید

غیر عجز از درک اندر قرب و بعد او ندید

ہے اوسکے درک رتبے مین حیران سبہہ جہان
ایسا وہ بہید ہے کہ ہے فکرون سے بس نہان
سبہہ نیکیان ہین ہمپہ اوسی سے ہوئین عیان
فہم معانی مین ہوئی عاجز ہین سبہہ یہان

نزدیک دور دیکہا سنجا ہو نکچہہ بیان

اوسدی درجی سمجہن تہون سبہہ عاجز خلق جہانی
راز ہے مخفی سمجہن کولون اوہ انوار ربانی
سبہہ چنگایان اوس تہون حاصل سانون ہویان
اوسدی معنی سمجہنگدی لوک ہوے حیرانی

نیڑے ہویا دور سمجہن ایہہ اسرار نہانی

كَفَاكَ حَضْرَتُهُ لِلدِّينِ مِنْ عَضُدٍ
کافی است ترا جناب آنحضرت برای قوت دین بازو
تَنَوَّرَتْ عَنْ سَنَاهُ الْكُلُّ مِنْ بَلَدٍ
نور یافت از روشنی وی تمامے از شہر ہا
بِجُودِهِ اهْتَدَى لِلْخَيْرِ مِنْ رُشُدٍ
بسبب کرم وے ہدایت یافته شد بجمیع نیکیها از امر رشد
كَالشَّمْسِ تَظْهَرُ لِلْعَيْنَيْنِ مِنْ بُعُدٍ
مانند خورشید که ظاہر میشود ہر دو چشم را از دور

صَغِيرَةً وَتُكِلُّ الطَّرْفَ مِنْ أَمَمِ
خورد ست و خیره میسازد چشم را از نزدیک

ہست کافی مر ترا در نصرت دین آنحضور
شہرہا از پرتواش گشته همه سرشار نور
دیده شد از جود او رشد و ہدا فتح و جبور
ہمچو خورشیدی که ظاہر گشته در چشمیت ز دور

خورد و تیره مینماید چشم را لیک از سفور

ہے کافی تجہکو قوت دینکے لئے وہ شاہ
آفاق جگمگا گیا نکلا جو نور سے ماہ
پایا ہے ہم نے رشد کا اوسکے کرم سے راہ
سورج کیطرح آنکہہ کو ہو دور جلبہ واہ

چھوٹ لگے پہ خیرہ کرن سے کرے نگاہ

دین دی کارن کافی تینوں جگ تے اوہ سائین — سادی آئی روشن کیتیس راہ ہدایت تائین
اس سورج نے روشن کیتیاں عالم وچ سبھہ جائین — جینویں سورج چھوٹا لگے دور دن اکھہ لائین

جیکر نیڑے ہون دیکھہ نسکدی اکھہ تیری اوس ڈائین

علا و سد دمن وهن شريعته — اخفى عن الفهم في الدنيا دقيقته
بلند گردید و مضبوط ساخت اُستی شریعت خود را صلی اللہ علیہ وسلم — مخفی داشتہ از فہم خلایق در دنیا باریکی حسن ذات مبارک خود را
فكل خير لنا ابدى طريقته — وكيف يدرك في الدنيا حقيقته
پس تمام نیکیہا برائے ما ظاہر فرمود راہ آن نیکے را — وچگونہ دریابند در این سرائے فانی حقیقت وی

قوم نيام تسلوا عنه بالحلم
گروہی خفتگان کہ بےغم شدہ اند از وی محبت وی شاغلند بخواب

شرع آن عالی منش محکم شدہ از ذات او — کرد مخفی دقت خود را از عالم ہو بہو
گشت بر ما ظاہر از ذاتش ہمہ فعل نکو — کے تواند درک کنہش کرد آن جمع عتو

گشتہ شاغل ز و بلذات و بخواب آلودہ‌ ‌ء

عالی ہے شرع ضعف سی اوسنی قوی کیا — مخفی حقیقت اپنے کو فہموں سے کر دیا
روشن طریقہ اوسے ہوا ہمیہ خیر کا — کیا جانے قدر اوسکا وہ دنیا مین پڑا ہوا

جو شاغل اوسسے عیش مین اور خواب مین ہوا

ہے بلند شریعت اپنے محکم کر دکھائے — اپنے ذات بلند نوں اوسنی دنیا وچ چھپائی
نیکیاں ندی سبھہ را ٹ اسانوں شفقت نال بتائی — کیونکر لہن حقیقت اوسدی دنیا وچ لوکائے

جو اوسے تھوں ہوکے شاغل خواہش عمر گنوائے

يهيم في حسن وجهه من له بصر — ليست لاوصافه حد ولا حصر
حیران و عاشق میشود در حسن روی مبارک وی آنکسے کہ او را چشم بصیرت است — نیست اوصاف نیکوی آنحضرت را حدی و نہ شمارے
افكار حذاقنا في شرحها قصروا — فمبلغ العلم فيه انه بشر
فکرہای دانایان ما در شرح آن وصفہا قاصر ماندہ — پس جا رسیدن علم در وی اینجاست کہ تحقیق حضرت آدمی است

وَاَنَّهٗ خَیْرُ خَلْقِ اللّٰهِ كُلِّهِمْ

وتحقیق حضرت ایشان ؐ بہترین مخلوق خدا تعالیٰ است از ہمہ ایشان

آنکہ دارد چشم مجنون گشت چون دید آن جمال
نیست حد و حصر اوصاف ورا اندر خیال

حاذقان و ہر در احصای وصفش گنگ و لال
حد علم است اینقدر کو ہست انسان کمال

اوست نیز از جملۂ مخلوق بہتر در خصال

ہوئے ہین انکھین والی اوسی حسن پر فدا
وصف اوسکے ہو شمار سو یہہ بات ہو کجا

سبہہ حاذقون کا فکر یہان قاصر آ ہوا
یہانتک تو پہنچی علم کہ ہے بندۂ خدا

اور ہین جو آفریدہ وہ جملہ سے ہے سوا

دیکہکے صورت دیکہین والا دلنون کردا یاری
وصف ان او سدیان سول نہ آون وچ گفتار شماری

جو سیانے جگوچ ہوندی وصف کرن اتہون ہاری
علم اتہون تک پہنچے آدم آ ہے حضرت باری

سبہہ مخلوق خدا تہین اُتے بہتر نبی سہانری

عَلَا عَلٰى رُتْبَةٍ اُعْطِيَ الْمَرَامُ بِهَا
وَحَلَّ فِيْ مَنْزِلٍ جَلَّ الْمَقَامُ بِهَا

بلند شدند آنحضرت ؐ بر مرتبہ کہ دادہ شد مقصود دران
وحلول فرمودند در منزلیکہ بزرگ است مقام فرمودن در

طُفَيْلَهٗ نَالَ كُلُّ الْقِيَامُ بِهَا
وَكُلُّ اٰيٍ اَتَى الرُّسُلُ الْكِرَامُ بِهَا

طفیل حضرت ؐ ایشان یافتہ ہمہ رسل ایستادن دران مقام
وہر یک معجزہ کہ آوردہ اند پیغمبران بزرگ آن معجزہ ہارا

فَاِنَّمَا اتَّصَلَتْ مِنْ نُوْرِهٖ بِهِمْ

پس جز این نیست کہ رسیدہ است از نور مبارک آنحضرت بدیشان صلوات اللہ علی نبینا وعلیہم

رفتہ بالا در مقامی دادہ شد در وے مرام
کرد مسکن منزلے را بد جلیل اورا مقام

از طفیلش یافتہ جملہ رسل در وی قیام
جملہ اعجازی کہ آوردہ ز حق رسل کرام

متصل گشتہ بشان از نور آن خیر الانام

پہنچا بلند رتبے پہ مقصد اوسے ملا
منزل مین پہنچا ایسے کہ تہی وہ بزرگ جا

اوسکے طفیل سے ہوی واصل سبہی وہ آ
جو معجزے کہ لائے ہین عالم مین انبیا

حضرت کے نور سے ہوئی حق سے اونہین عطا

پہنتا وہ وی منصب اوسے مقصد حق تہون پایا
سبھ طفیل اوسے دی اوتھان بنیان قدم اوٹھایا

اوس مکان پر جاکر بیٹھا جو کوئی نہ اوتھان آیا
ہر سبنے جو معجزہ جگ وچ اپنے واری لایا

نوری تہین سبھہ نے نبیک اوہ کمال اوپایا

فَاِنَّهٗ اُسْوَةُ كُلٍّ مَوَاكِبُهَا
پس بدرستیکہ آنحضرت بادشاہست ہمہ لشکریان اوہستند
فَاِنَّهٗ عَيْنُ جُوْدٍ هُمْ مَشَارِبُهَا
پس بدرستیکہ جنابش چشمہ جود است و ایشان جاے نوشیدن آن چشمہ ہستند

فَاِنَّهٗ بَحْرُ نُوْرٍ هُمْ سَوَاكِبُهَا
پس تحقیق آنحضرت دریاے نور است او ایشان کاریزہای آن دریا ہستند
فَاِنَّهٗ شَمْسُ فَضْلٍ هُمْ كَوَاكِبُهَا
پس تحقیق کہ حضرت آفتاب فضل است و جملہ ستارہ آن آفتاب ہستند

يُظْهِرْنَ اَنْوَارَهَا لِلنَّاسِ فِي الظُّلَمِ
ظاہر میکنند آن کواکب نورہای آن آفتاب براے آدمیان در ظلمات جہالت

زانکہ جملہ لشکر او بند و حضرت بادشاہ
چشمہ جود اوست و جملہ جاے نوشیدن زراہ

جملہ کاریز و بند او بحر نور اندر نگاہ
اوست مہر فضل و جملہ چون ستارہ نور خواہ

کردہ ظاہر نور او بر خلق در لیل سیاہ

وہ شاہ ہے یگانہ و مرسل ہے سبھ سپاہ
چشمہ ہے جود کا سبھی پینے کے اوسی راہ

دریاے نور وہ یہہ ہین کاریز درگاہ
خورشید فضل وہ یہہ ستارے ہین نور خواہ

لوگون کو اوسکا نور دکھا تو ین شب سیاہ

شاہ شہان ہے حضرت ساڈا لشکر اوسدا ساری
چشمہ جود دا ہے اساڈا ساری واگ کناری

نور دا دریا حضرت سبھی نالے وگن کاری
سورج فضل دا روشن حضرت نبی سبھی ہین تارے

اوسدی نور تہین لوکان اگے راتین چمکن ہاری

لَمَّا تَكَاثَرَ ظُلْمًا غَيْهَبَاتُ دُجًى
ہرگاہ کہ بسیار گشت از روی ظلم تاریکیہاے ضلالت
شَمْسُ الْهُدَى اَتَيهِ اَضْحَتْ مِنْ مَشَارِقِهَا
خورشید ہدایت روشن گشت از مکان طلوع خویش

اَرَادَ بَارِئُنَا فِيْ اَنْ يُفِيْضَ ضِيَا
ارادہ فرمود خداوند باری ما در اینکہ فیضان فرماید روشنی را
حَتّٰى اِذَا طَلَعَتْ فِي الْكَوْنِ عَمَّ هُدًى
تا وقتیکہ طلوع فرمود در جہان عام گشت نور ہدایت

ها العالمین واحیت سائر الامم

او تمامی عالمیان را و زنده گردانید جملهٔ امتها را

گشت چون بسیار ظلم و کفر و عصیان زاو جا
تافت خورشید هدایت از مشارق فرخا

خواست ایزد تا که خلق خوش شد انجمن ضیا
گشت چون طالع شده عام از طلوع او هدا

ده جهان و زنده کرد از نور خود مخلوق را

اندھیرا ظلم و کفر کا جب جگ مین بڑھ چلا
مشرق سے اپنے مہر ہدایت کا جگمگا

چاہا خدا نے لطف سے جو بھیج دی ضیا
طالع ہوا جو عام ہوئے جگ مین ہیر ہدا

اوس مہر نے تمام جہان کو دیا جلا

ملک جہان دی اوتے تہیا جدون سخت انہارا
نکلیا اسے شرق کولون سورج ہدایا را

چاہیا حق نے اسانون بھیجی اپنا نور سہارا
جدون ابہریا روشن ہویا اوس تہین عالم سارا

خلق جہان دی ہر اوسے تہیون زندہ ہو دوبارا

تحیرت فی مبادی حسنہ حدق

حیران گشتہ اند در ابتدائی حسن آنحضرت دیدہ ہا

لم یستطع ان یبین وصفہ حذق

توانستی نمیدار ندایں امر کہ بیان نماید وصف شان آنحضرت دانایان

فی قلب عشاقہ من شوقہ حرق

در دل عشاق شان از غلبہ آتش اشتیاق شان سوختگی ہا ہست

اکرم بخلق نبی زانہ خلق

چہ بزرگ گشت صورت نبی کہ آراستہ او را خلق عظیم الشان

بالحسن مشتمل بالبشر متسم

بخوبی مشتمل ہست و تازہ روئے نشانہ شوندہ است

گشت در اول نگہ حیران حسن او نظر
شرح حسنش کے تواند کرد دانا سربسر

در دل عشاق از شوقش بود جوش شرر
بارک اللہ حسن و خلقش زیب دادہ بیشتر

با جمال و تازہ روئے مشتمل ہم مشتہر

حیران ہین آنکھین دیکھکے اوس ماہ کا جمال
حاذق ہین اوسکے وصف کے کرنے مین گنگ و لال

عاشق کو شوق وصل سے ہے دل مین اشتعال
اللہ ری حسن نبی وہ اخلاق کا کمال

خوبی و تازہ روئی پہ رکھتا ہے اشتمال

پہلے نظر اکھین نون اوس تھون ہے نصیب حیرانی
شوق وصال تھین عاشق دل وچ کہد اسونہانی

اوس دے وصف تھون سبھہ سیانے عاجز ہو گیانی
وہ وہ صورت سیرت جسنون ہیں تالا ثانی

حسن عجائب ہتاسدی نور بھری پیشانی

كَالنُّورِ فِي حَرْفٍ وَالرُّوحِ فِي لُطْفٍ
كَالنَّقْدِ فِي زَيْفٍ وَالنَّصْرِ فِي زَحْفٍ

مانند نور است آنحضرت در حرف و مانند روح در پاکیزگی
مانند سرہ است در ناسرہ او مانند فتح است در میان جنگ

كَالدُّرِّ فِي صَدَفٍ وَالْمِسْكِ فِي شَغَفٍ
كَالزَّهْرِ فِي تَرَفٍ وَالْبَدْرِ فِي شَرَفٍ

مثل در مکنون است در صدف و ہمچون مشک در پردہ غلاف
مانند شکوفہ است در تازگیہا و ہمچون ماہ چہاردہ در بزرگی

وَالْبَحْرِ فِي كَرَمٍ وَالدَّهْرِ فِي هِمَمٍ
و ہمچون دریاست در بخششہا و ہمچون زمانہ در ہمتہائے عظیم

ہمچو نور اندر حرف آمد چو روح اندر لطف
چون سرہ در ناسرہ چون فتح اندر جنگ صف

ہمچو لولو در صدف ہمچون مشک پنہان در شغف
ہمچو گل در تازگیہا ہمچو بدر اندر شرف

ہمچو بحر اندر کرم چون دہر در ہمت بکف

چون نور حرف مین ہے وہ جون روح لطف مین
مانند نقد کھوٹون مین جون فتح زحف مین

جون در صدف مین وہ ہے کہ ہو مشک شغف مین
جون گل ہے تازہ جگی ہے جون بدر شرف مین

جون بحر جود مین ہے وہ جون دہر صرف مین

جنیوین نور حرف وچ جنیوین پلکے وچ روحانی
جنیوین کھرا کھوٹیان وچ جنیوین جنگ وچ فتح نشانی

جنیوین موتی وچ صدف دی جنیوین مشک آہریا بانی
جنیوین گل ہو تازہ جنیوین چند شرف لاثانی

جنیوین دریا موج کرم دی جنیوین ہمت ہمت زمانی

وَحِيدُ عَصْرٍ شُجَاعٌ فِي سَلَائِلِهِ
حَبِيبُ حَقٍّ فَرِيدٌ فِي جَزَالَتِهِ

یکتائے زمانہ است سخت دلیر است در خاندان خویش
دوست خاص حقتعالی است یگانہ است در خوبی ذات خویش

مُبِيدُ جَيْشِ الْأَعَادِي فِي مَلَائِلِهِ
كَأَنَّهُ هُوَ فَرْدٌ فِي جَلَالَتِهِ

خراب برباد سازندہ لشکر اعدا است در وقت ملال خود
چنانست کہ او وحال انیست کہ تنہا است بجہت بزرگی خویش

فِي عَسْكَرٍ حِينَ تَلْقَاهُ وَفِي حَشَمٍ

در لشکر

درلشکر عظیم است اندر زمانیکه ملاقات نمائی باو در دبدبه بسیاری

آن وحید عصر یکتا ز اندر خاندان
دوست ایزد فرد در شرف کمال و عز و شان

وقت خشمش میکند نابود جمله کافران
چون بود تنہا بحشمت گوئیا آن کامران

چون ملاقی گردی او را هست در فوج گران

یکتا زمانے کا وہ بہادر نسب مین ہے
وہ دوست حق یگانہ بلا شک حسب مین ہے

نابودی کافرون کے اوسکے غضب مین ہے
تنہا بھی وہ ملے تو بزرگی عجب مین ہے

گویا کہ بھاری لشکر اوسی کے عقب مین ہے

اوہ لگانہ وچ زمانہ بہت بہادر نامی
دوست خدادا بہت مکرم جسدا جگ سلامی

وقت غضب دی مارو نجایس کافر بدحرامی
جدون اکھلا ملے تینون اوہ سلطان بدامی

گویا لشکر بھاری نال اوسدی بہت ناک تمامی

تَحْیٰ تَبَسُّمُهُ کَالْبَدْرِ فِیْ لُطْفٍ
اِذَا تَکَلَّمَ حِنَّ الْقَلْبُ مِنْ شَغَفٍ

خواہی بدیدوقت خندیدن اوشان مانند ماہ شب چہاردہ وتازگی و پاکیزگی
وقتیکہ کلام میفرمایند دیوانہ میشود دل مشتاق از شدت و لوله شوق

یُحْیِی الْقُلُوْبَ بِمَا اَجَادَ مِنْ حَرَفٍ
کَاَنَّمَا اللُّؤْلُؤُ الْمَکْنُوْنُ فِیْ صَدَفٍ

زندہ میفرماید دلہای خلق را بانچہ اندک بیگویند از الفاظ
چنانستی کہ دری پوشیدہ است در صدف -

مِنْ مَعْدَنَیْ مَنْطِقٍ مِنْهُ وَمُتَبَسِّمٍ

از دو کان کہ محل نطق است از وصلی اللہ علیہ وسلم و محل خندیدن

در تکلم بنیش از لطف چون ماہ تمام
چون سخن گوید شود مجنون دل از لطف کلام

سازد از یکحرف صد دل زندہ آن عالیمقام
در مکنون گشت گویا از صدف بیرون خرام

از دو کان از کان نطق و ہم ز کان ابتسام

ہنسی مین دیکھیگا تو اوسی لطفین چو ماہ
وقت کلام دل پہ لذت سے ہو تباہ

اک حرف سے وہ لاکھ ہے دل زندہ کردی واہ
گویا صدف سے نکلین ہین موتی پسند شاہ

وقت کلام و جبکہ ہنسے وہ جہان پناہ .

چن وانگون جس ویلے ہسدا چہرہ چمک وکھائی
شوقتون دل بیتاب کریندا سنہا جدون الائی

تھوڑی لفظ معانی بہتے دلاں نوں گرچہ بھائے
گویا موتی گچھے ہوون عجائب باہر صدفوں آئے

گھاٹ ودھ الاون گھاٹ حسن شین اجیہہ تراب سہائے

شَذَاهُ قَدْ عَطَّرَتْ مَا حَاطَ مُعْتَمَهٗ
بوئی خوش مبارک وی معطر نمودہ جا را کہ احاطہ نمودہ اندم مبارک وی را
مُعَطِّرُ الرُّوحِ اَلرَّحْمَانُ اَنْعَمَهٗ
خوشبو ساز ندہ روح خلق حقتعالیٰ بزرگی عطا فرمودہ او را

اَكْرِمْ بِذِيْ وَسْمِ اللّٰهُ اَكْرَمَهٗ
چہ اعلیٰ ست صاحب علامتہائی فاخرہ حقتعالیٰ گرامی فرمودہ او را
لَا طِيبَ يَعْدِلُ تُرْبًا ضَمَّ اَعْظُمَهٗ
نیست ہیچ بوئی خوش کہ برابری نماید بخاکی کہ پیوستہ استخوانہائی آنحضرت را

طُوْبٰى لِمُنْتَشِقٍ مِنْهُ وَمُلْتَثِمٍ
حالے خوش کسے را کہ بو کنندہ است آنخاک را و بوسہ زنندہ است

شد معطر از شمیمش آنچہ بر وے زد قدم
عطر سا ارواح را کردہ زحق آن ذوالکرم

حق کرامت داد او را چہ کریم ست آن وسم
نیست خوشبوتر زخاکی کان بدن را کردہ ضم

فرخا ہر تمندہ و آنکہ او بوسیدہ ہم

مرقد معطر اوسکے بدن سے ہوا تمام
روحوں کو کردی خوشبو ملا حق سے احتشام

اللہ جل شانہ رے پیارا حق نے دیا اوسکو شرف تمام
کب مشک خاک سے ملے جو ضم ہے با عظام

مژدہ ہے اوسکو سونگھے دیا چومی وہ مقام

قبر بدن دے خوشبو نال عطر معطر ہوئے
روح نوں خوشبو کردا حق نے اوسنوں شرف دتوئے

واہ پیارا حق نے بخشے اوسنوں سبہہ نکوئی
مشک نہ لدا اوس دھرتی نوں جو جسے نال تھوئی

سونگھن والے نوں خوشخبری چمن والا سوئے

قَدِ اسْتَنَارَتْ جِهَاتٌ مِنْ تَنَوُّرِهٖ
روشنی گرفت تمام جہتہائی عالم از نور آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم
كَفٰى بِمَكَّةَ شَرَفًا عَنْ تَظَاهُرِهٖ
کافیست مکہ از جہت شرف بواسطہ آنحضرت کہ ظاہر شدہ گشتند

تَعَطَّرَتْ كُلُّ بَلْدَةٍ عَنْ تَعَطُّرِهٖ
خوشبو گردید ہر شہر از ذرہ بیدا بوئی خوش صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم
اَبَانَ مَوْلِدُهٗ عَنْ طِيْبِ عُنْصُرِهٖ
ظاہر ساخت جای ولادت آنحضرت از پاکیزگی و خوبی اصل وے

يَا طِيبَ مُبْتَدَاءٍ مِنْهُ وَمُخْتَتَمٍ
ای پاکیزگی آغاز آنحضرت و انجام وی صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم

نورا کبن رہ

نور آگین شش جهت شد از جمال او عیان
هست مکه هر میلادش شرف کافی بدان
گشت از عطرش معطر روح جمله خاکیان
گرد ظاهر مولد او طیب عنصر در زمان
هست پاکیزه از و آغاز او هم ختم آن

روشن اوسیکے نور سے آفاق ہوگیا
پس فخر یہہ کہ مکے مین میلاد شہ ہوا
بوی خوش اوسکے مشک سے ہر روح نے لیا
مولد نے طیب عنصر شہ کا دیا پتا
اللہ جل شانہ ہے اوسکا مبتدا اور وہ ہے انتہا

اس سورج دی نور تھین روشن ہویا عالم سارا
جمنا اوسدا وچ مکے دے ہے اک شرف نیارا
اس خوشبو دا ہر طرف وچ ہیتا خوب پکارا
ظاہر جا جمن دی کیتا شرف اوسے دا بھارا
وہ اوسدا آغاز مبارک وہ انجام پیارا

فَنَّى فِرَاسَةَ فُرْسٍ مَا أَضَنَّهُمُ
فنا نمود دانائی فارس را آنچیزی در رنج افگند ایشانرا
اَلْوَیلُ مِنْکَلِ مَا یُرْجَوْنَ جَنَّتُهُمُ
ہلاکت از هر چیزیکه امید میداشتند لاحق گردید ایشانرا
تَبَيَّنَ الْحَقُّ لَمَّا رَدَّ ظَنَّهُمُ
هرگاه که ظاهر گردید حق مردود نمود ظنہای باطله ایشانرا
يَوْمًا تَفَرَّسَ فِيهِ الْفُرْسُ أَنَّهُمُ
زمان ولادت در آنوقت که دانستند فارسیان که اوشان
قَدْ أُنْذِرُوا بِحُلُولِ الْبُؤْسِ وَالنِّقَمِ
تحقیق ترسانیده شده اند بفرود آمدن سختی و عقوبتہا

عقل فارس رفت زانچه دیده اند ایشان فال
منقطع امید شان و ز هر طرف طاری ملال
شد چو ظاهر حق بباطل گشته لاحق مد و بال
جمله اهل فرس روزیکه دانستند حال
کآمده انذار ایشان با بلاها و جلال

عقل اوڑ گیا ہے فارسیونکا یہہ دکھ حال
امید اونکے جل بجھے ہے ہر طرف ملال
ظاہر جو حق ہوا بڑا باطل یہ اک وبال
اوسدن کہ جان وہ گئے آیا ہمین زوال
دھمکائے وہ گئے بجوق شر و جلال

فارسیان دا عقل گیا جدون آئے نظر خرابی
تے نا امید امید گیوسے تھیئے جان عذابی
آیا حق تے باطل نٹھا اوس تھین ہوئیں بیتابی
کہنے ماری کسری والی کنگری ڈھٹے شتابی

فوج دی وچ پے اک ہل چل ہر یک نوں بیخوابی

شَمْسُ الْهِدَايَةِ أَضْحَى وَهُوَ مُنْبَزِغٌ — وَظِلُّ ظِلِّ ضَلَالٍ وَهُوَ مُنْدَفِعٌ

خورشید ہدایت طلوع فرمود در حالیکہ ظاہر شوندہ است — وشب آہنگ گرد سایہ گمراہی در حالیکہ پس پا شوندہ است

وَشُيِّدَ قَصْرُ دِينٍ وَهُوَ مُرْتَفِعٌ — وَبَاتَ إِيوَانُ كِسْرَى وَهُوَ مُنْصَدِعٌ

و مستحکم گشت اساس قصر دین در حالیکہ بلند شوندہ است — وشب گذرانید صفحہ کلان خسرو در حالیکہ از ہم شکستہ است

كَشَمْلِ أَصْحَابِ كِسْرَى غَيْرَ مُلْتَئِمِ

مانند پیوند یاران کسریٰ نیست بہم آیندہ +

تافت خورشید ہدا روشن نمود آفاق را — زنگ کفر و سایہ اش را از جہان بردہ صفا

قصر دین مستحکم آمد مرتفع اندر بنا — قصر کسریٰ شد مزلزل کنگر افتادہ ورا

قوم کسریٰ ہمچنان بگسستہ واز ہم جدا

مہر ہدا جو چمکا تو روشن ہوا جہان — اندھیرا کفر کا ہوا نابود اور نہان

دین کے بنا کے ہو گئے مستحکم عیان — کسریٰ کے قصر کا نیئے گری کنگری وہان

کسریٰ کے قوم ٹوٹے ہوئی جملہ بے نشان

ابھریا سورج روشن ہویا اوس تھوں عالم سارا — کفر اتے گمراہی دا تھیا گم تمام اندھارا

بنگلہ دین دا محکم ہویا تی بلند نیارا — ماڑی نوشیروانڈی کینبے ہوی پارا پارا

جیوں لشکر نوشیروانڈا او کھوو کھہ نکارا

أَلْقَتْ وِلَادَتُهُ الْكُفَّارَ فِي رَجَفٍ — ذَلُّوا فَمَا وَجَدُوا الْلِعَوْذِ مِنْ كَهَفٍ

افگند ولادت مبارک وی کافرانرا در ترس و بیم — خوار گشتند پس نیافتند برای پناہ گرفتن جا امان

بَكَى الشَّيَاطِينُ وَالْكُفَّارُ مِنْ ضَعَفٍ — وَالنَّارُ خَامِدَةُ الْأَنْفَاسِ مِنْ أَسَفٍ

بگریستند شیاطین و کافران از جہت ضعیف گشتن خود — و آتش فارسیان فرو میرندہ گشت و دمہا او آنزمان از جہت اندوہ

عَلَيْهِ وَالنَّهْرُ سَاهِي الْعَيْنِ مِنْ سَدَمِ

بر کسریٰ و جوی فارسیان ساکن شدہ است چشمہ او از جہت پریشانی

گشتہ از میلاد او کفار خائف سخت خوار — جملہ گم کردند جاے امن و رو اندر فرار

کافر و شیطان ز فرط ضعف گریان زار زار ‏ ‏ از تاسف سرد شد در دیرہا کفر نار

نہر را شد خشک آب از بسکہ غم آمد ہزار

کفار ڈرسے اوسکے ولادت تکے تے خراب ‏ ‏ ذلت ملے بیٹہ گے نہ باقی رہی تہے تاب

روتے تہے مشرک اور جنون پر تہا اک عذاب ‏ ‏ دیرون کی آگ جوش الم سے بجہی شتاب

صدمون سے نہر کا بہی ہوا خشک جملہ آب

اوسدی جمن نہ تہین سبہہ کافر ڈردی مارن آہین ‏ ‏ خوار ہوی گم گیتو لے اوہ جا جولہن بہناہین

ضعف کنون شیطان تے کافر سبہہ ڈنڈی نہین ڈاہین ‏ ‏ دیر والی سبہہ بیکل ہوے بجہہ گیا نین بہاہین

نہر دا پانی غم تہون سکا خبر تہیو لے تاہین

فَصَرْفَارِسَ اَنْ خَرِبَتْ دُوَیْرُتُهَا ‏ ‏ وَكَادَتِ الْكُفْرَانُ تَقْطَعُ وَتَرُتُهَا

پس ضرر داد فارس را اینکہ خراب کردہ شد دیرہائے او ‏ ‏ و قریب گردید کمان کفر باینکہ بریدہ شود زہ او

وَظَلَّ خَیْبَرُ اَنْ قُطِعَتْ شَجَرُتُهَا ‏ ‏ وَسَاءَ سَاوَةَ اَنْ غَاضَتْ بُحَیْرَتُهَا

و شبانگاہ کرد خیبر اینکہ بریدہ شدند درختہائی او ‏ ‏ و غمگین ساخت خداوند قصبہ ساوہ را اینکہ فرو رفت آب دریائے او

وَرُدَّ وَارِدُهَا بِالْغَیْظِ حِیْنَ ظَمِی

و اینکہ باز گردانیدہ شدہ وارد آیندہ اندر یاخشم درخود در حالیکہ آن آیندہ تشنہ بود

گرد فارس را تہ غم اینکہ مرد از دیر نار ‏ ‏ شد کمان کفر بے زہ کافران مردود و خوار

نخل خیبر شد بریدہ خیبرے در قید زار ‏ ‏ ساوہ را شد خشک آب و تشنگانش بے قرار

دیدہ چون خالی بر آمد دود شا نرا از دمار

فارس کے دیر ہو گئے سبہہ سر بسر خراب ‏ ‏ توٹی کمان کفر کے زہ یکبیک شتاب

خیبر کے نخل کٹ گئے مومن تہے کامیاب ‏ ‏ ساوی کے چشمے کا ہوا یک لخت خشک آب

پیاسے جو آئے او سبہہ جلے دیکہکر سراب

فارس یاندی اگ جو بجہے رنگ تہیونی ساوی ‏ ‏ زہ کمان کفر دے ٹرٹے کافران ہتہ نہ آوی

خیبر دی درخت کٹیو نے جدون غازیان کیتی وہای ‏ ‏ ساوی والی غمگین ہوے جدون نہر سکا یا ساوے

تریہا اگر دیکہہ کے سکا کو نج وانگون کرلاوی

ظُهُورُهٗ اَوْقَعَ الْكُفَّارَ فِي خَلَلٍ
ظهور آنجناب صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم افگند کافران را در خللها
تَرَى الرِّمَالَ مَكَانَ الْمَاءِ مِنْ طَلَلٍ
خواہی دید بجای آب روان از ریگ روان لشتہائی
وَمَوْضِعَ النَّارِ فِي التَّبْرِيدِ مِنْ وَحَلٍ
وجای بجای مکان آتش در سردی وحل وخلاب را
كَاَنَّ بِالنَّارِ مَا بِالْمَاءِ مِنْ بَلَلٍ
چنانستیکہ مقرون باتش فانست رسانا چیزیکہ باب میباشد از تری

حُزْنًا وَّ بِالْمَاءِ مَا بِالنَّارِ مِنْ ضَرَمٍ
از جہت غم خوردن وباب لاحق گردید چیزیکہ باتش میباشد از التہاب

از ظہورش کافران افتادہ یکسر در عذاب
جای آتش سرد شد آتشکدہ یکسر خلاب
تشنہ ہا پیدا شد از ریگ آب رفت شد سراب
از تری گویا کہ آتش رست دارد آنچہ آب

آبرا از غم جو آتش اوفتادہ التہاب

کفار مین ظہور سے اوسکے خلل پڑا
آتشکدہ بجہا ہوا کیچڑ سے تہا بہرا
پانی کی جا یہ ریگ کے تہی تشنے جابجا
گویا کہ آگ مین بہرے پانی کے تہی ہوا

اور پانی کو وہ غم سے جو آتش کو سوز تہا

اوسدی ظاہر ہودن کولون کافران نون پریشانی
اگ دی جا گن کیچڑ سارا دیر ہوئے سبہہ فانی
پانی دی جا والون چمکے تشنے ہوئی نشانی
گویا اگ نون اوہ طراوت جو ہوندی وچ پانی

پانی نون اوہ غم تہون ہویا جو اگ وچ سوز ہمانی

دَلَائِلُ الْحَقِّ فِي الْاِظْهَارِ قَاطِعَةٌ
دلیلہای حقانی در ظاہر گردیدن یقینی و برندہ ہستند
وَالَّذِيْنُ يَرْفَعُ وَالْاَصْنَامُ نَاكِسَةٌ
ودین بلند میگردد وبتان نگونسار شوندہ اند
وَالْوَحْشُ تَنْطِقُ وَالْكُفَّارُ خَاسِئَةٌ
وچہارپایان کلام میکنند وکفار زیان زدہ شوندہ اند
وَالْجِنُّ تَهْتِفُ وَالْاَنْوَارُ سَاطِعَةٌ
وجنیان آواز میکردند از ظہور آنحضرت ونور دین غلبہ کنندہ وبلند شوندہ است

وَالْحَقُّ يَظْهَرُ مِنْ مَعْنًى وَّمِنْ كَلِمٍ
وحق کہ نبوت باشد ظاہر میگردد واز انوار ساطعہ واز کلامہائیکہ ظاہر شد از جنیان

شد دلائلہای حق تابندہ قاطع باد فور
وحشیان گشتہ سخن گو کافران ترسان و دور
دین بلند و سرنگون گشتہ بتان وہر غرور
جن سخن گویان علانیہ فروغی یافت نور

یافت

یافت حق از کلمہ و معنی عجب رنگ ظہور

ظاہر دلیلین حق کے ہوئین طرفہ جا بجا — دین ہوگیا بلند بتون کا ہے سر جھکا
حیوان بولے اور ہوئے کافر گریز پا — آواز دینے جن لگے اور نور جگمگا

معنی سے اور کلمون سے ظاہر ہے حق ہوا

کیتا دلیلان حق نے جگ وچ عجب ظہور نیارا — دین بلند ہوا سر نیوان بتان داہویا یارا
وحشی بول گواہی دیون کافر دون ہارا — جن بولیندی نور نے ماریا عالم وچ چمکارا

معنی ہین آئے کلمیان تھون حق ظاہر ہند سارا

خَتَمَ عَلٰی سَمْعِهِمْ وَالْبَصَرِ لَمَّا ضَمَّ — وَعَلٰی قُلُوبِهِمْ حُجُبُ الْغِشَاءِ خَتَمْ
پروردگار مہر بر گوشہای ایشان و چشمہای ایشان گاہ کہ بہ ستہ شدند — و بر دلہای شان ہم از پردہ تاریکے مہر فرمود
مِنْ بَطْشِهِ صَارَ جَمْعُ الْكَافِرِيْنَ بُكْمْ — عُمُوْا وَصَمُّوْا فَاِعْلَانُ الْبَشَائِرِ لَمْ
از قہر وی تعالی گشتند ہمہ کافران گنگ از اظہار شہادت — کور شدند و کر شدند پس اظہار کردن حق تعالی خبرہای فتح انگیز را

تَسْمَعُ وَبَارِقَةُ الْاِنْذَارِ لَمْ تَشِمِ
نشنیدہ شدان اعلان و برق ترسانیدن دیدہ نشد

کرد حق چون پردہ ہا بر گوش و چشم کافران — بر دل شان نیز زد مہر سیاہی الامان
گشتہ از قہر خدا گنگ و کر و کور آن زمان — آن خوشیہای علانیہ نہ بشنیدند ازان

برق ترسانیدن حق را ندیدند آنچنان

کافر کے آنکھہ و کانونپہ جب حق نے کردیا — اک پردہ دلپہ مہر لگے تب یہہ نا سزا
بہری و گونگے ہوگئے اندہی بہی جابجا — ظاہر ہوا بشارہ ولی اسنے کب سنا

اور برق جو ڈراتی وہ دیکھے نہ مطلقا

انکہیان کنان اونہاندی اوپر رب نے پردی پائی — مہر سیاہ دل اوپر لائی تہی گمراہ نہائی
اپنے قہر تہین کافر انہین ڈوری کر دکہائی — سنے نہ اونہان حق نے جو جو ظاہر سخن سنائی

نہ برق ڈراون والے ڈٹہی دوزخ گئے جلائی

فَاَصْبَحُوْا وَمَنَاطُ الْخَوْفِ بَاطِنُهُمْ — فَمَا تَظَاهَرَ مِنْهُمْ صَارَ كَامِنَهُمْ

پس صبح نمودند در حالیکہ محل خوف باطنہائے شان بود
صَارَ التَّاَسُّفُ فِی النُّجُوْسِ مُعَاوِنُہُمْ
گردید افسوس خوردن در صلاح ہا مددگار ایشان

بآنکہ بود سردار ظاہر از ایشان گردید گدای مخفی ایشان
مِنْ بَعْدِ مَا اَخْبَرَ لَا قَوَّامَ کَاہِنُہُمْ
از پس آنکہ خبر داد آن قوم را خبرگو ئی ایشان

رِبَاَنَّ دِیْنَہُمُ الْمُعْوَجَّ لَمْ یَقُمِ
بآنکہ تحقیق دین ایشان کہ کج است رواج نخواہد یافت

شد محل خوف در آنروز باطنہائی شان
شد ز شان فرح و سرور و تاسف ماندہ جان

سر گروہ آنکس کہ بودہ شد گدا و بس نہان
پس از آنکہ دادہ ایشان را خبرہا کاہنان

آنکہ این دین کج شان گردد اکنون ناتوان

گھبرا ہیہ خوف سے ہوئی کافر ذلیل و خوار
حزن و تاسف اونکا ہوا آکے یار غار

ظاہر جو تھے چھپے جو رہا جاتا اعتبار
بعد اوسکے جو کہا اونہین کاہن نے یہ بکار

دین کج تمہارا ہے نہین رہتا اب استوار

تہر تہر خوفون کبندہی کافر دون ساوی بیلے
غم و تاسف ہر دم کہاندی درد کنون رنگ نیلے

جو سردار سند ہیندہی نامی سنگدی وچ قبیلے
خبر اونہان نون وقتی جیدون جہیڑی سن وسیلے

دنگا دین نہ ہے ایہو توڑہی گرد لکھہ حیلے

وَبَعْدَ مَا زُلْزِلَ الْکُفَّارُ مِنْ رُعُبٍ
و پس از آنکہ لرزندہ شدند کافران از سبب بیمناکی
وَبَعْدَ مَا اَشْہَدَتْہُ الْوَحْشُ مِنْ عَجَبٍ
و بعد از آنکہ گواہی دادند بظہور آنحضرت وحشیان از بسیار عجبہا

وَبَعْدَ مَا نُکِّسَ الْاَعْدَاءُ مِنْ نَکَبٍ
و پس از آنکہ نگون گشتند دشمنان از سبب نکبتہا
وَبَعْدَ مَا عَایَنُوْا فِی الْاُفُقِ مِنْ شُہُبٍ
و پس از آنکہ مشاہدہ کردند در کرانہ آسمان شعلہ ہای آتشین

مُنْقَضَّۃً وَّفْقَ مَا فِی الْاَرْضِ مِنْ صَنَمِ
ساقط شوندہ است در حالیکہ موافق شوندہ بود بآنچہ در زمین از بتہا ظاہر

پس از آنکہ شد مزلزل قوم کفار از عذاب
پس از آنکہ وحش دادہ خبر آن عالیجناب

پس از آنکہ سرنگون گشتند اعدا رو خراب *
پس از آنکہ از فلک آمد فرو ناری شہاب

بر زمین ہر جا کہ بالا رفت شیطانی شتاب

بعد اوسکے رعب و زلزلہ کفار کو ہوا
بعد اوسکے جانور سبہے لگے بولنے ثنا

بعد اوسکے تھے مخالف دین سبھہ گریزپا
بعد اوسکے جو گرنے لگے انجم سما

جس جا کہ سوے چرخ زمین سے ہے جن چڑہا

پچھے اوسدی جو سبھہ کافر رہتون کنین ہاری
پچھے او سدی جو دیون گواہی جنگلی وحش ناریا

پچھے اوسدی جو سبھہ دشمن نال مصیبت ماری
پچھے اوسدی جو اسمانون دگن لگے تاری

جنان نے جرم ہر لتے اوسنے اودنے پیر پساری

اَلْحَقُّ یَعْلُوْ وَ شَرُّ الْجَانِّ مُنْفَصِمٌ
حق بلند میگردد و شر جنیان منقطع شونده است

لَمَّا الْمَوْا صُعُوْدًا فِی السَّمَاءِ رُجِمُوْا
ہرگاہ کہ قصد میکردند بالا رفتن بر آسمان رجم نموده شدند

قَدْ حَالَ بَیْنَ مُنَاهُمْ حَاجِبٌ ضَخِمٌ
تا کہ در میان آمد درمیان مقصدہای ایشان پردہ سطبر

حَتّٰی غَدَا عَنْ طَرِیْقِ الْوَحْیِ مُنْهَزِمٌ
تا آنکہ برگشت از راہے کہ وحی مے آید گریزنده

مِنَ الشَّیَاطِیْنِ یَقْفُوْ اِثْرَ مُنْهَزِمٍ
از جملہ شیاطین کہ میرفت گریزنده دنبال گریزنده

حق بلند و شر جن از ہر طرف شد ناپدید
قصد رفتن بر سما چون کرده رجمش در رسید

پردهٔ دوری میان مطلب شان سر کشید
تا رزاه وحی حق شیطان ہزیمتا بدید

شد گریزان ہر یکے اندر پس دیگر دوید

حق ہوگیا بلند و مٹا جنیون کا شر
جانے لگے اوپر تو چلے حملہ سر بسر

پرده پڑا اونہون کے مطالب مین آنکر
تا وحی سے ہو منہزم و سوختہ جگر

اک دوسرے کے پیچھے وہ بہاگے ہو مضطرر

حق بلند ہویا ہر طرفون جن نون پئے خرابی
جدون چڑہن لگے اسمانان تر تا رجم شہابی

مطلب تے اونہان وچ پردا بہارا پیا شتابی
وحی دی راہ اتون تان نٹھے اوہ گروہ عذابی

اک دوجے دی پچھے دگڑی پوندی جن گنیمن متابی

مِنْ بَعْدِ مَا رُجِمُوْا ذَالِّیْ بِذَا هِیَةٍ
پس از آنکہ رجم نموده شدند از روئی خواری بانجی بزرگ

لَا یَسْتَقِیْمُوْنَ رُعْبًا فِیْ مُوَاجَهَةٍ
ایستاده نمیتوانستند شد از روی خوف سوختن در مقابلہ رجم

فَوَلَّوا اُحْرِقُوا هَوْنًا بِصَاعِقَةٍ
گریختند از برای آنکه سوخته شدند از روی خواری بآتش
کَاَنَّهُمْ هَرَبًا اَبْطَالُ اَبْرَهَةٍ
گویا که این شیاطین وقت گریختن سپاهای ابرهه اند در ترتیب فتادن

اَوْ عَسْکَرٌ بِالْحَصٰی مِنْ رَّاحَتَیْهِ رُمِیْ
یا لشکر است با سنگریزه های دو دست مبارک وی انداخته شده

بعد از انکه رجم نازل شد شده یکسر نزار
سوخته از صاعقه جمله ذلیل افتان و خوار
رفت از رعب این گروه ضال را صبر و قرار
گوئیا بودند فوج ابرهه اندر فرار

یا همان لشکر که زد شان سنگ شه در کارزار

بعد او سکے جو ہوئی تھے وہ مرجوم سر بسر
جب صاعقی سے جلنے لگے آئے خاک پر
بھاگے یہہ ٹوٹے خوف سے اونکے دل او جگر
گویا وہ ابرہہ کے تھے افواج بھاگ کر

یا وہ سپہ کہ پتھروں سے شہ کے تھی بے سپر

پچھے اوسدی جو رجم اوہناں نوں اگ تہیں جلائے
نٹھے ڈر و یاں جدوں رجماں پھر کے مار ہٹائے
روبرون ہرگز کھلون نگدی ڈنہیں بھجوں تا ہے
ابرہہ و اسی وہ لشکر جو کعبے تے چڑہ آئے

یا اوہ لشکر جو جنگ وچ حضرت پتھریاں سٹ بھجائی

فَحَيْثُ اِشْتَعَلَتْ نَارُ الْعِدٰی ضَرَمًا
پس جائیکه شعله زن گشت آتش اعدا از روی جنگ
سَعَوْا اِلٰی هَرَبٍ لَمَّا فَنَوْا هَزَمًا
دویدند بسوی گریختن از روی هزیمت هرگاه که فنا کرده شدند
حِبُّ الْاِلٰهِ عِدَاهُ بِالْحَصَاةِ رَمٰی
دوست خدا دشمنان خود را بسنگریزه ها افگند
نَبْذًا بِهٖ بَعْدَ تَسْبِیْحٍ بِبَطْنِهِمَا
انداختن آن سنگریزه ها پس تسبیح گفتن آن سنگریزه ها در کف دست مبارک

نَبْذَ الْمُسَبِّحِ مِنْ اَحْشَاءِ مُلْتَقِمٖ
مانند انداختن تسبیح کننده یعنی حضرت یونس از روده اندرون فرو برنده که ماهی

شعله زد نار عدو در جنگ چون زام خدا
شد گریزان فوج اعدا دید چون خود را فنا
سنگریزه دوست حق افگند سوی اشقیا
بفگندن بعد تسبیح بحصے در دستها

همچنان کافگند ماهی یونس صبر در را

پھر جب آگ جنگ کے حضرت نے جوش کیا
سنگریزی پھینکے ہاتھہ مبارک سی دشمن ع تھا

اعداکو زلزلہ ہوا سبھہ تے گریز یا — تھا ذکر پیچھے ہیکنا ایسا کہ جیسا تھا

مچھلے نے ہیبنک بیت سے یونس کے تائیں دیا

جنگ دی بہاہ دی شعلیاں نے جب لیئے بلند اولاڑے — دوست خدا نے تہریان جا کر طرف دہاندی مارے

ہتے ماری ہتے نتھے جنگ کرن تہین ہاری — سٹن بچھے او سدے جو کنگری تسبیح کرندی ساری

جیون مچھلی یونس فاگر یون سے ستیا آن کناری

صَارَتْ لَهُ الْاَرْضُ مِثْلَ الصَّخْرِ تَابِعَةً — قَادَتْ لَهُ طَيْرُهَا وَالْوَحْشُ قَاطِبَةً

گردید برای وی تمام زمین مانند سنگ کوہ تابع و رام — فرمانبردار شدند برای شان جانوران آن زمین و وحشیان ہمگی

قَدْ صَارَ مِنْ اِصْبَعِهِ الْعَيْنُ نَابِعَةً — جَاءَتْ لِدَعْوَتِهِ الْاَشْجَارُ سَاجِدَةً

گردیدہ است از انگشتہای مبارک وی چشمہ آب جاری — آمدند در وقت خواندن او درختان در حالیکہ خاضع بودند

تَمْشِي اِلَيْهِ عَلٰى سَاقٍ بِلَا قَدَمٍ

در حالیکہ میرفتند بسوئے وے بر یک ساق بے پای

تابع او شد زمین با کوہ و صحرا سر بسر — طائر و وحش از برائی خدمتش بستہ کمر

گشت از انگشتانش جاری آب شیرین سرو تر — چونکہ خواند آمد دوان سوئیش شدہ ساجد شجر

سوئی او بر ساق بے پا شد برائش پے سپر

کوہ و زمین تابع فرمان ستے ہر زمان — حکم او سکا وحشی طیر سبھے مان لین بجان

صحرا مین انگلیون سے ہوا آب خوش روان — بلوایا جب تو آئی شجر سر جھکے دوان

چلنے ہوئی وہ بیند لئے بے پایہ آئی وہان

تابع امر نبی دی دہرتے اتے پہار تمامی — جنگلیان نے پہیان منی دلون آن غلامی

پانی صاف وہایا بروچ انگلیان تہین اوہ نامی — جدہ سد نیدی سر جہکا کر آندی رکہہ سلامی

بنیان اوتے پیروں اون دوڑی آندی عامی

جَاءَتْهُ مُنْقَادَةً تَسْلِيْمًا اِذَا دُعِيَتْ — مِثْلَ الْغُلَامِ لِمَرْضِيَاتِهِ خَبَبَتْ

آمدند درخت پیش آنحضرت در حالیکہ فرمانبردار بودہ وقتیکہ خواندہ شدہ — ہمچون غلام برائے طلب رضاہای آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم بدوید

اَوْصَافَهُ بِبَنَانِ الْاَصْلِ اِذْ نَمَتْ — كَاَنَّمَا سَطَرَتْ سَطْرًا لِمَا كَتَبَتْ

صفحہای جناب حضرت باگستان شاخہا بنوشت
گویا کہ نوشت آندرخت کمتہ بے برای نوشتن

فَرْعُهَا مِنْ بَدِيعِ الْخَطِّ فِي اللَّقَمِ
شاخہاے آندرخت از عجائب خط درمیانہٴ راہ

خوانده چون شد آمده منقاد پیش آن ہمام
بر رضاے او و دیدہ کامزن ہمچون غلام
وصف او از بہنہاۓ خویش کرده ارتسام
گوئیا بنوشت سطرے از کمالش والسلام

بخشش از خط عجائب درمیان راہ عام

بلوایا جب وہ رخت ہو منقاد آگیا
دوڑا غلام حکم جو مولا کا پالیا
چہرہ کے قلم سے شاہ کے وصفین لکھا گیا
گویا کہ سطر وصف مین شہ کے بنا دکھا

خط جلے سے ہیچ نے ہے راہ مین لکھا

فرمان بڑا رہیو یا جدہ سد یار تو واشہ گن آئی
باندی و انگون دوڑ دا جدون حکم سائین دا پائی
بخیا ندیان کر قلمان وصفان شہ دیان لکھہ دکھائے
گو یا او سنے رہ دی اندر سطران صاف لکھائے

بخان نال عجائب خط دیان رہ دی وچ بنائی

فِي دَرْكِ تَمْجِيدِهِ الْأَوْهَامُ حَائِرَةٌ
آيَاتُهُ مِثْلُ نُورِ الشَّمْسِ ظَاهِرَةٌ
و در یافتن بزرگی قدر او صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم وہمہا حیران شونده اند
معجزات وے صلے اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم مانند نور آفتاب ظاہر ہستند
عَلَامَةُ الْفَضْلِ مِنْ مَمْشَاهُ بَاهِرَةٌ
مِثْلُ الْغَمَامَةِ أَنَّى سَارَ سَائِرَةٌ
نشانی فضل حقتعالی از راہ رفتن او صلے اللہ علیہ وسلم ہویدا است
مانند پارہ ابر ہر جا کہ مشی فرمود حضرت سیر کننده است

تَقِيهِ حَرَّ وَطِيسٍ لِلْهَجِيرِ حَمِي
نگاہمیداشت او را ہنگام نمودار گرمی نیمروز در روز گرم شونده

گشت در ادراک مجدش عقل حیران و ضریر
معجزاتش ہمچو نور خور ہمہ آفاق گیر
شد نشان فضل حق ظاہر ز سیر آن بشیر
ہمچو ابر سایہ افگن بر سر آن مستنیر

داشتتش از شدت گرما نگاہ اندر مسیر

عقل اوسکے درک رتبے مین حیران ہوگیا
اعجاز اوسکا خور کی طرح مشتہر ہوا
چلنے مین اوسکے دیکھا نشان حق کی فضل کا
بادل کی طرح شاہ جدہر کو چلا چلا

گرمی سے نیمروز کے آسائبان بنا

عقل نوں اوسدی رستے دی وچ لہن تہوں حیرانی
سورج وانگوں معجزے اوسدے ہن مشہور جہانی

فضل خدا دی راہ چلن وچ اوسدے ہے نشانی
بدل سر تے او تول چلدا جت ول چلدا جانی

گرمی روز گرم نہیں کردا حضرت دی نگہبانی

بِشَرْحِ صَدْرِهٖ تَبَدّٰى مَا كَمِنَ لَهٗ
فَكُلَّمَا فِي السَّمَا وَالْاَرْضِ لِنَّ لَهٗ

گشادن سینہ مبارک وے ظاہر شدند آنچیزہا کہ نہان بودند برای او
پس آن اشیا کہ در زمین ہستند نرم و رام گردیدند برای آنحضرت

لَمْ يُمْهِلِ الْجِذْعُ لَهٗ فِي اَنْ يَاِنَّ لَهٗ
اَقْسَمْتُ بِالْقَمَرِ الْمُنْشَقِّ اِنَّ لَهٗ

وصلت نکرد ستون حنانہ برای آنکہ بگریست برای شوق آنحضرت
قسم میخورم بماہیکہ شگافتہ شوندہ بود بدرستیکہ مر آنحضرت را

مِنْ قَلْبِهٖ نِسْبَةً مَبْرُوْرَةَ الْقَسَمِ

ازدل حضرت نسبتی است در شق کہ راست است سوگند خوردن ما

شرح صدرش چونکہ شد مخفی شدہ ظاہر برو
ہرچہ در ارض و سما زو رام آمد او را روبرو

دیر ننمود استن اندر ہجرش از گریہ فرو
میخورم سوگند با ماہے کہ شق گشتہ ازو

با دلش او نسبتے دارد ز شق قسم نکو

مخفی تو شرح صدر سے ہو گئے عیان
رام اوسکے سینہ تھے خاکی جو تھی بر آسمان

فرقت میں تھا ستون بھی با گریہ و فغان
ماہ دو نیم کے ہی قسم مجھکو وہ سجان

ہے شق اوسکے دل سا قسم نیک ہے بیان

شرح صدر تھیں جو تہا کجھیا ظاہر ہویا سارا
جو زمین اتے اسماناں دی وچ منن حکم سوہنڑا

تنہا ہجر نے تہوں روندا مار کے ڈاڈا نعرہ
قسم ہے مینوں اوس چن دے جو بہی تہوں ہو یا پارا

اوسدی دل دی نسبت رکہدا قسم بہی ہے نکو کارا

تَكَلَّمَتْ شَاةُ لَحْمٍ سُوِّيَتْ بِسَمٍّ
تَاَثَّرَتْ مَدْحَهُ الْقَصَبُ فِي النَّظْمِ

کلام کرد گوشت بزی کہ بریان کردہ شدہ بود بزہر آلودہ
آنشاد کردہ سمار در مدح آنحضرت قصیدہ منظوم

بِرِيْقِهٖ عَذُبَ مُرُّ الْمَاءِ فِي الطَّعْمِ
وَمَا حَوَى الْغَارُ مِنْ خَيْرٍ وَمِنْ كَرَمِ

بآب دہن مبارک وی شیرین گردید آب جائیکہ تلخ بود در مزہ
و یاد کن چیزی را کہ جمع او غار از خیر و از کرم

وَكُلُّ طَرْفٍ مِنَ الْكُفَّارِ عَنْهُ عَمِي

وہر چشم از کافران از دیدن آنحضرت کور شدہ بود

زہر آلودہ بزہر بان سخن گفتہ بشاہ — سوسمار اندر صفت گفتہ قصیدہ عذر خواہ

گشت از آب دہن شیرین آب تلخ چاہ — وانچہ از خیر و کرم در غار بگزیدہ پناہ

گشتہ کور از دیدن شان جملہ اعدا را نگاہ

بولا یہ بہونا گوشت کہ ہے زہر ہیان ملا — آسوسمار نے مدح شاہ کا کہا

آب دہن سے میٹھا جو تلخ آب تہا ہوا — خیر و کرم جو غار مین بیٹے ہیئے خفا

کافر تے کور دیکھنے سے اونکے مطلقا

بولہا ہنیان گوشت نبی نون مین وچ زہر ملائے — گوہ نے بول کے نعت نبی دی ہجون اکہہ سنائے

کوری کہوہ دی آب دہن تہین گئی چلے تلخائی — خیر و کرم نے غار وچالی جدا انپی ذات چہپائی

کافر اندہی سبہی ہوئے تہ نا یو نی جہائے

تَهَاجَرَا وَهُمَا مِنَ الْكُفَّارِ اخْتَفِيَا — بِنُصْرَةِ الْحَقِّ مِنْ جَمْعِ الْعِدَا كُفِيَا

ہجرت فرمودند ہر دو و از نگاہ کافران مخفی گشتند — بیاری حق تعالی از ہمہ دشمنان کفایت کردہ شدند

مِنْ شَرِّهِمْ بِحِجَابِ الْفَضْلِ قَدْ وُقِيَا — فَالصِّدْقُ فِي الْغَارِ وَالصِّدِّيقُ لَمْ يَبْرَحَا

از ہمہ شرہائے ایشان در پردۂ فضل نگاہداشتہ شدند — پس صدق کہ ذات مبارک حضرت بودہ در غار بود و صدیق از عقب نیامده بود

وَهُمْ يَقُولُونَ مَا بِالْغَارِ مِنْ أَرِمِ

وحال آنکہ آن کفار میگفتند نیست در غار احدے

کردہ ہجرت چونکہ مخفی ہر دو بستہ بغار — گشت امداد خدا شان زا عدا پردہ دار

ماندہ محصون در حجاب فضل و ستر کردگار — صدق با صدیق اندر غار خوش کردہ قرار

جملہ مے گفتند کافر نیست کس پنہان بغار

ہجرت وہ دونو کرکے جو نہین جا چہپی بغار — جمع عدو سے یارئے ایزدہی کافی یار

شر سے حجاب فضل مین حق تہا نگاہ دار — صدیق و صدق نے تہا کیا غار مین قرار

کافر کہین کسیکا ہوا یہان نہین گذار

ہجرت کیتے جیب کے بیٹھے دونوں جا کناری
فضل الٰہی شامل ہو کر سبھی کم سنواری

کافی یاری حق دی ہوئے دشمن سبھی باری
صدق صدیق دو نہیں جا بیٹھے جیب کراندر غاری

کنہدی کوئی نہ آیا اسیتے کافر ب دی ماری

اَلْقَی الْاِلٰہُ عَلٰی اَعْیُنِ الْعِدَاۃِ غِشَا
افگند حقتعالے بر چشمہای دشمنان پردہ را
خَسِرَتْ عِدَاہُ لَہُ اللّٰہُ حِیْنَ وَقٰی
زیانکار شدند دشمنان او چون او را حقتعالی نگہبانی فرمود

مِنْ بَطْشِہٖ صَادَتِ الْکُفَّارُ ذَاتَ عَمِی
از سبب قہر او گشتند ہمہ کافران صاحب کوری
ظَنُّوا الْحَمَامَ وَظَنُّوا الْعَنْکَبُوْتَ عَلٰی
گمان بردند کبوتر را و گمان بردند عنکبوت را

خَیْرِ الْبَرِیَّۃِ لَمْ تَنْسُجْ وَلَمْ تَحُمِ
بہترین مخلوقات صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم نہ تنیدہ و گرد نگشتہ

حق در افگندہ چو بر چشم اعادی پردہ را
دشمنان خاسر شدہ چون حق نمودش احتما

گشتہ نابینا ہمہ کفار از قہر خدا
عنکبوت و ہم کبوتر بد گمان اشقیا

پردہ نمودہ نگشتہ گرد آن خیر الوری

پردہ جب انکھیں دشمنوں پر حق نے کر دیا
خاسر ہوئے عدو ہوا حق حامی آپکا

اندھے ہوئے تمام نہ دیکھا وہ ماجرا
تانا ہے کبوتر و تیڑی کب کیا +

پردہ جیب حقیہ نہ گرد آپکے پھرا

دشمناں دی جب انکھیں اوپر حق نے پردہ پایا
حق نگہبان او سدا ہو یا دشمن خوار اجایا

قہر خدا تھیں اندھے ہوگے نظر نہ اوہے آیا
جا توں کبوتر ڈا و نہ پردہ نہیں بنایا

چنگے لوکاں دے گرد نہ پھریا ایہو خیال سمایا

فَحَسْبُہُ اللّٰہُ عَنْ جَمْعٍ مُصَادِفَۃٍ
پس کافیست او را حضرت حقتعالی از گروہ پیش آیندہ
بَنَسْجِ طَیْرٍ ضَعِیْفٍ عَنْ مُلَاطِفَۃٍ
بہ تنیدن جانور ضعیف از الطاف بے نہایت

کَفَاہُ عَنْ کُلِّ فَرْدٍ ذِیْ مُسَاعِفَۃٍ
کافی گشت جناب حق آنحضرت را از ہر یک صاحب نصرت
وَقَایَۃُ اللّٰہِ اَغْنَتْ عَنْ مُضَاعَفَۃٍ
نگاہداشتن حقتعالی بے نیاز کرد از اغیاثی چندان کردہ شدہ

مِنَ الدُّرُوْعِ وَعَنْ عَالٍ مِنَ الْاُطُمِ

اززرہ ہا وجایتہ ہا وازچیزہاے بلند از قلعہ ہا

گشت کافی ایزد او را از جمیع دشمنان — بس ورا ازیارئے ہرکس خدائی انس وجان

لطف حق بنمودہ پردہ گردہ مرغ ناتوان — شد نگہبانئے حق کافی ز اسباب جہان

ہم زدرع وخود وہم از قلعہ عالی نشان

حق کافی اوسکو حملہ اعادیسے ہو گیا — ہراک کے یاری سے اوسے بس حضرت خدا

تیری ضعیف نے جو نہین جالا نیا تنا — فضل خدا نے سبہہ سے اوسکو غنی کیا

زرہون سے اور قلعے جو عالی رکہین بنا

کافی حق اوسیون اوس تہین جو اگو نہان آیا — ہر یک دی یاری کولون حق نے اوسنون جابہ بچایا

والوڑ بہت حقیر تہین جالا حقنی یکرتنایا — نگہبانی حق دی اوسنون بے نیاز بنایا

زرہان تہین اور قلعیان تہین جو بلند سندی بنایا

قَدْ زَالَ ذُلِّيْ لَمَّا انْتَصَرْتُ بِهٖ — عَلٰى جَمِيْعِ الْاَعَادِيْ قَدْ ظَفِرْتُ بِهٖ

تحقیق زائل گردید خواری من ہرگاہ کہ یاری گرفتم بدان حضرت — بر تمامی دشمنان فتح یافتم بسبب مدد وے

فَكُلُّ غَمٍّ عَظِيْمٍ اِبْتَشَرْتُ بِهٖ — لَمَّا سَامَنِيَ الدَّهْرُ ضَيْمًا وَاسْتَجَرْتُ بِهٖ

در ہر غم والم کلان بشارت یافتم از کرم وی — برنج وخواری نمود روزگار ستمی را بر من طلب ولیکہ کردم بوی

اِلَّا وَنِلْتُ جِوَارًا مِّنْهُ لَمْ يُضَمِ

گرو رسیدم حمایت را از وی کہ ستم نکردہ شدہ است

رفت ذل من چو من یاری بدو بگزیدہ ام — فتح بر جملہ اعادی از طفیلش یافتم

در ہمہ غمہا از و دیدم خوشیہا دمبدم — چون بمن از رنج دہر فزون بذاتش بردہ ام

یافتم از وے پناہے کو نشد کردہ ستم

ہوا عزیز یاری جو لے اوسے جا بجا — سبہہ دشمنون پہ غالب اوسیکے سبب ہوا

ہر غم مین خوش خبر مجہے وی لطف ہی سنا — رنج زمانہ سے نگیا لیکے التجا

الا پنہ دہ یاسے نہو پہر کبہی جدا

خواری میری سبہہ گئی جدہ یاری اوس تہون پائی — سبہان دشمنان او تے مینون اوس نے فتح دکہائی

هر رنج وچالي بخشي مينون اوسني آسو کيهائي
مينون رنج زماني دتي جده مين جا بسنائي
اوه پناه لدهي مين اوس تهين جو کبي نه آن ٻهائي

شُفِيتُ مِنْ كُلِّ دَاءٍ عَنْ سَنَا خَدِّهِ
شفا داده شدم در هر مرض از برکت نور رخساره مبارک ایشان
بَلَغْتُ كُلَّ مُرَادٍ عَنْ تَفَقُّدِهِ
رسیدم بهر مقصود خویش را از سبب الطاف حضرت ایشان

نُصِرْتُ فِي كُلِّ حَرْبٍ عَنْ تَوَدُّدِهِ
یاری داده شدم در هر گروه بسبب دوست داشتن جناب ایشان
وَلَا الْتَمَسْتُ غِنَى الدَّارَيْنِ مِنْ يَدِهِ
وطلب کردم توانگری دنیا و آخرت را از دست مبارک ایشان

إِلَّا اسْتَلَمْتُ النَّدَى مِنْ خَيْرِ مُسْتَلِمِ
گر آنکه بوسه دادم بخشش را از دستیکه بهتر است از هر دست بوسی

یافتم ز امراض با نور رخ خویش شفا
جمله حاجاتم شد از امداد لطف او روا
گشتم از حب نبی منصور اندر هر بها
آرزو کردم نه در دارین از دستش غنا
بوسه دادم بخشش را الا ز دست پر عطا

مرضوں میں اوسکے چہرے سے مجکو ہوئی شفا
اوسکے کرم سے جملہ مقاصد ہوئی روا
حب سے میں اوسکے ہر کہیں منصور ہوگیا
چاہا نہ میں نے اوسے غنا دو جہان کا
الا کہ بوسہ بخشش کو اون ہاتھوں سے دیا

مين شفا هر زحمت تهين مونهه ڏيکي اوسدا پائي
هر مقصود مين اهي حاصل مرو جا اوسدي آهي
اوسدي حب تهين هر جا تي مينون فتح آهي
دو جهانڈي توانگري مين نے اوسدي هتهون نه چاهي
اپير چميا بخشش هتهان تهين جو بهتر کنون هر کا

اَلْحَقُّ اَكْرَمَهُ كَيْ يَطْمَئِنَّ لَهُ
حق تعالی گرامی فرمود آنحضرت را تا که آرام گیرد دوستی در چیز
فَفِي صِبَاهُ تَبَدَّى مَا يَكُنُّ لَهُ
پس در ایام خورد سالی ظاهر شدند آنچه مخفی بودند برای وی

غَرَائِبُ دَقَّ عَنْ فِكْرٍ اَبَنَّ لَهُ
عجائبها یکه مخفی هستند از فکر عالمی ظاهر گشتند برای آنحضرت
لَا تُنْكِرِ الْوَحْيَ مِنْ رُؤْيَاهُ إِنَّ لَهُ
منکر مشو الهامی را در خواب دیدنش از برای آنکه آنحضرت را

قَلْبًا إِذَا نَامَتِ الْعَيْنَانِ لَمْ يَنَمِ
دلی هست که هرگاه بخواب روند آن دو چشم از کمینش بخواب نمیرود آن دل

تاکہ آرامد بہ و انعام حق کروہ ورا
گشت در طفلی ورا کشف حقائق مطلقا
کشف آنچیزش شدہ کز وہمہا دارد خفا
منکر وحیئی شو کش دیدہ در خواب از صفا

کو دلے دارد نمی خوابد چو خسپد چشمہا

اکرام اوسکو حق نے کیا تا ہو آشنا
خود لڑکپن مین سر خفی اوسپہ کہل گیا
ظاہر ہوا وہ اوسکو جو فکرون سے ہے چہپا
منکر تو خواب وحی سے مت ہو کہ اوسکا تہا

وہ دل جو آنکہین خواب مین تہین تہا وہ جاگتا

حق نے اوسنون سو نہال کیتا اپنی لطف کرم دا
وچ ننگرپن کہلیا اوسنون لکہیا لوح و قلم دا
اوہ عجائب وہس جہبان کم نہ درک و فہم دا
منکر نا تہوین جو خوابین ویکہیے رکہد احباب کرم دا

دل اجہیا سمد یان اکہین اوہ دل سول نسمدا

فخر لآدم جدا من نبوتہ
فخر است مر حضرت آدم علیہ السلام اسیار از پیمبرین وے مر
لا یدرک الوہم من اقصی نبوتہ
ادراک نمیتوان کرد وہم از نہایت جوانمردی وے مر
طرا نجی الخلق من ادنی مروتہ
تمام مخلوق نجات یافت از ادنی مروت او مر
فذاک حین بلوغ من نبوتہ
پس آن الہام حاصل بودہ در وقت رسیدن آنجناب از بلوغ [illegible]

فکیف ینکر فیہ حال محتلم
پس چگونہ انکار کردہ شود در شان وے حالت خواب را

فخر کرد آدم کہ شد پیدا چنین ما را پسر
وہم کے احسان اعلای ورا داند قدر
گرد چون ادنی مروت رست عالم سربسر
تا رسیدہ از نبوت بود حالش این نگر

حال خوابی را کجا انکار زان نیکو سیر

دادا ابنا جو اوسکا تو آدم کو فخرت تہا
وہم او سکے مرتبے کا کہان پائی انتہا
اک ادنی لطف کرکے کیا خلق کو رہا
ہے جلہ یہہ زمان بلوغت کا ماجرا

انکار حال خواب کہان ہو سکے بہتا

آدم نوں ایہہ فخر دادا جو پوتا ایسا پایا
وہم گمان دی پہنچن کو نون اوسدا قدر سوایا
تہوڑی جہی مروت کرکے عالم سبہہ چہڑایا
ویہی بلوغت وچ نبوت ایہہ الہام سنایا

خواب دا منکر ناہیوین جو اوسنون حق دکھایا

أَعْطَاهُ رَبِّي مِلَاكَ الْخَيْرِ عَنْ وَهَبٍ
وَخَصَّهُ اللّٰهُ بِالتَّكْمِيلِ مِنْ أَدَبٍ

داد آنسرور را پروردگار من جمیع اسباب نیکوئیہا از بخشش
وخاص گردانید آنحضرت را حقتعالی برائے کمال نمودن مخلوق از آدابہا

عَطِيَّةُ اللّٰهِ لَمْ تَحْتَجْ إِلَى سَبَبٍ
تَبَارَكَ اللّٰهُ مَا وَحْيٌ بِمُكْتَسَبٍ

بخشش حقتعالی محتاج نیست بسوی ہیچ سبب
بزرگ است خدا تعالی نیست وحی پیغمبر کسب کردہ شدہ

وَلَا نَبِيٌّ عَلَى غَيْبٍ بِمُتَّهَمِ
ونیست پیغمبر بر خبر امری کہ از حضور غایب دارد متہم کردہ شدہ

شد کلید جملہ خوبیہا ز حق اورا عطا
خاص کرد اورا بیان دین بتکمیل وری

بخشش حق نیست محتاج سبب در ہیچ جا
نیست دخل کسب اندر وحی پاک آمد خدا

بر نبی شد اتہام غیب دانستن خطا

حقنے تمام نیکیان کین شاہ کو عطا
اکمال خلق کے لئے خاص اوسکو کردیا

محتاج فیض حق کا سبب کا نہین ہوا
حق ہے بزرگ وحی مین دخل کسب ہو گیا

تہمت کسی نبے پہ نہین علم غیب کا

کنجیان سبھہ بھلا یاندیان حق بخش اوسے فرمایان
خیر یا حقنے تان سکھایان سانون سب بھلایان

بخشش خدا محتاج سبب دا مول نہوندا سایان
حق ہے وڈا وحی نہ آندا اجگ بچے سکھے سکھائیان

نبی نون تہمت غیب جانن دی لانون بہت برائیان

فَفَيْضُهُ فِي الْوَرَى بَاقٍ إِلَى الْأَبَدِ
لَا يَحْجُبَنَّ لَهُ إِنْكَارُ ذِي حَسَدٍ

پس فیض ذات مبارک وے در جمیع مردمان باقی است تا قیامت
پردہ نمیتواند کرد آن فیض را منکر گردیدن صاحب حسدے

كَالشَّمْسِ مُشْتَهِرٌ مَا حَازَ مِنْ مَجْدٍ
أَيَاتُهُ الْغُرُّ لَا يَخْفَى عَلَى أَحَدٍ

مانند خورشید مشہور است آنچیزیکہ بدو ممتاز گشتہ است آنحضرت از بزرگیہا
معجزات اوشان کہ روشن ستارہ ہستند مخفی نیستند بر ہیچکسے

بِدُونِهَا الْعَدْلُ بَيْنَ النَّاسِ لَمْ يَقُمِ
بغیر آنہا عدل درمیان مردم قایم نمیگردد

فیض او باقی است اندر جملہ عالم تا ابد
کی شود پوشیدہ از انکار کوری ذی حسد

ہمچو خورشید ست روشن قدر او افزون ز حد
معجزاتِ روشنش مخفی نماند بر احد
عدل جز اینها نشد قائم میان نیک و بد

باقی ہے فیض شاہ کا مخلوق مین سدا
سورج کیطرح شہرہ اوسیکا ہے جا بجا
انکار حاسدونکا کہان دے اوسے چھپا
روشن اوسیکے معجزے ہر اک ہے جانتا
قائم نہین ہے عدل جہان مین اونہین سوا

فیض ہے اوسدا تا قیامت باقی وچ جہاندے
سورج وانگ جہان وچ شہرے اوسدے شرف نہاندی
حاسد منکر ہو کر تہل نسکدا ہرگز فیض اونہاندے
اوتے کسی دی مخفی نانہین جو معجزے روشن آندی
عدل سوا اونہاندی قائم نانہین وچ لوکاندی

كَمْ مِنْ ظَلَامِ الدُّجىٰ شَرَقَتْ صَبَاحَتُهٗ
چندین بار تیرگیهای سخت تاریکی که روشن فرمود صباحت چهره مبارک وی
كَمْ مِنْ عَدِيْمِ النَّدَا اَغْنَتْ سَمَاحَتُهٗ
چندین بار مفلسان بینوا که غنی فرمود بخشش و کرم و حلم وی
كَمْ مِنْ عَلِيْلٍ شَفَتْ وَصْلًا مَلَاحَتُهٗ
چند از بیماران سخت که شفا عطا فرمود از روی وصال ملاحت حسن مبارک وی
كَمْ اَبْرَاَتْ وَصِبًا بِاللَّمْسِ رَاحَتُهٗ
چندین بار بگردانید از رنج بیماری بمجرد سودن کف دست مبارک
وَاَطْلَقَتْ اَرِبًا مِنْ رِبْقَةِ اللَّمَمِ
دوا رہانید کف دست مبارک او محتاج را از رشتهٔ دیوانگی

چند تاریکی که نور روشن ساخته
چند مفلس از سخایش سر بحال افراخته
چند بیماران شفا از نوش وصلش یافته
چند علت دست را چون سود رو بر تافته
چند دیوانه ز دستش با خرد پرداخته

کتنے اندھیرے رخ کے تجلے سے پرضیا
مفلس ہوئے اوسیکی سخاوت سے اغنیا
کتنے مریض وصل سے پائے وو نہین شفا
کتنے جذامی ہاتھ جو پھیرا تو بہ ہوا
کتنے دیوانے خبط سے اونکو دیا چھڑا

رخ منور نال اندھیرے روشن کیتے لکھ ہزاران
نال سخاوت ابر کرم دا کردا شاہ ناداران
چنگا بھلا کردا ایل وچ دیہہ وصال بیماران
چنگا پھیر کے ہتہ کریندا عاجزاں فی غمخواران
سے دیوانے ہتہ جو پھیریں وسدے عقل دیان سارن

أَصَابَتِ الْمُلْكَ وَالْمَلَكُوتَ نِعْمَتُهُ — عَمَّتْ لِكُلٍّ مِنَ الْأَمْصَارِ بَرَكَتُهُ

برسید ملک خاکی و افلاک کے را نعمت ذات مبارک وے — عام گردید برای ہمہ شہرہا برکت خاص آنحضرت

اَغْنَتْ لِكُلِّ ذَوِي الْإِعْسَارِ دَوْلَتُهُ — وَأَحْيَتِ السَّنَةَ الشَّهْبَاءَ دَعْوَتُهُ

بے نیاز گردانید ہر صاحب مفلسی را دولت آنحضرت — و زندہ گردانید سال قحط را کہ سیاہ بود دعائے او

حَتَّى حَكَتْ غُرَّةً فِي الْأَعْصُرِ الدُّهُمِ

تا آن غایت کہ مشابہ شد آن سال قحط سفیدے را در سالہا سیاہ

ور زمین و آسمانہا نعمت و فیضش رسید — برکت او گشت اندر جملہ بلدان پدید

شد غنی ہر مفلس از انعام و جودش بر مزید — سال تنگی از دعائش زندہ گشت و ہر کہ دید

ہمچو غرہ بود در سال سیہ این سال عید

پہنچا زمین و چرخ کو فیض اوسکا ایک راہ — برکت تمام شہروں میں تھی چمکا نوری ماہ

مفلس ہوئے اوسکی بدولت سے بادشاہ — تھا سال قحط اوسکی دعا سے بہ زندہ واہ

مشہور غرہ سان ہوا اور سال سب سیاہ

فیض برابر زمین اسمان اوسدا ہویا جارے — برکت اوسدے شہراں اندر ساریاں پہنچے بہارے

ہکے رج گئے سب جگہ دی فیض اوسدا کاری — قحط دے سال نوں دعاء اوسیدی کر دتا ہملکارے

جیویں خنک سے وچ کالے سالاں وچ شماری

اِغْشَوْشَبَ التِّبْنُ قَدْ سَاقُوا اللِّقَاحَ بِهَا — فَأَظْهَرَ الْعَائِلُ الْعَانِي السَّمَاحَ بِهَا

سبز شد ندگیاہ ہا و راندند ناقہ ہا را بدان طرف — پس ظاہر نمود کسیکہ نادار عریان بود سخاوت را بدان سال

أَرَاحَ كُلَّ ذَوِي رُوحِ الْمَرَاحِ بِهَا — بِعَارِضٍ جَادَ أَوْ خِلْتَ الْبِطَاحَ بِهَا

راحت یافت ہر صاحب روح راحت یافتنی بدان سال — بسبب ابرے یکہ نیک بارید کہ گمان بردے خانہ ہا بزرگ را بسبب آن ابر

سَيْبًا مِنَ الْيَمِّ أَوْ سَيْلًا مِنَ الْعَرِمِ

عطائی کثیر از دریا یا سیلی سنگین از بند

سبز صحرا از گیاہ و راند سویش اشتران — کردہ ہر مفلس سخا بکشاد دست خود بنان

یافت ہر ذی روح از فیض خوشش تاب و توان — ابر باران شد کہ پنداری تو بطحی را بدان

موجی از دریاست یا سیل آمد از بندِ گران

سبزی اوکی چلادے اشتر پیے چرا — مفلس جو تھے وہ کرنے لگے ہو غنی سخا
ذی روح تہا جو تازہ ہر اک اوس سے ہوا — وہ ابر برسا جس سے یہہ بُجھی یہ ظن ہوا

ہے لہر بحر یا کہ چلا سیل بند کا

جنگل بہیر ہوئے ہریا دل اوٹھہ چرن نون گیلے — اب لگے کرن سخاوت بہتے زر بہنیون پلے
ہر حیوان ہویا خوشوقتی سبہہ نون ہوئی تسلی — مینہہ اجیہا برسیا جس تہین رودخانے وگ چلے

گویا موج دنے دریا طوفان یا بہنہ تروڑ بابے چہلے

مِنْ طِيبِ عُنْصُرِهِ الْآفَاقُ قَدْ عَطِرَتْ — أَوْصَافُهُ فِي نَوَاحِي الْأَرْضِ اشْتَهَرَتْ
از پاکیزگی عنصر مبارک وی تمام جہان معطر گردید — صفتہای حمیدۂ وی در تمام کنارہای زمین مشہور گشتہ اند
كَمْ مِنْ نَعِيمٍ عَلَىٰ مِنْ فَيْضِهِ بَدَرَتْ — دَعْنِي وَوَصْفِي آيَاتٌ لَهُ ظَهَرَتْ
چند از نعمتہای بزرگ کہ از فیض ذات مبارک او ظاہر گردیدہ اند — بگذار مرا با وصف کردن من معجزاتیکہ برای او ظاہر گردیدہ اند

ظُهُورَ نَارِ الْقِرَىٰ لَيْلًا عَلَىٰ عَلَمٍ
ہمچون ظاہر شدن آتش مہمانی در شب بالائے کوہ

عطرسا گشتہ ز طیبِ عنصرش جملہ جہان — شہرۂ عالم شدہ اوصاف او در ہر زمان
نعمتِ عالی شدہ از فیضِ ذاتِ او عیان — ہل مرا تا وصف اعجازش کنم کانرا بیان

ہست چون بر کوہ در شب آتش مہمانیان

خوشبو سے اوسکی جملہ معطر ہوا جہان — اوصاف اوسکی ہو گئے سب شہرۂ زمان
ہین بہاری نعمتین ہمین اوس سے ملے یہان — رہنے دی مجھکو وصف کرون شہ کی وہ بیان

جون آگ کوہ شب مین ضیافت کے ہو عیان

عالم سبہہ معطر ہویا اوس تہون بہت خوشحالے — سارے جگ وچ ہر جا ہو نتے وصف پیارے والے
اوسدے فیض تہون سانون ملیان بہتیان نعمتان عالے — چہوڑ مینون تا وصفان اوسدیان کہان جو بن وہ بہالے

جیون اگ بڑا انہیان کیتے رات پہاڑین بالی

حَسَبًا وَنَسَبًا مِنَ الدَّيَّانِ مُفْتَخِمٌ — شَرَفًا وَقَدْرًا بِفَضْلِ الْحَقِّ مُحْتَشِمٌ

ازروی حسب و نسب از طرف حقتعالی بزرگی یابندہ ست
فِکْرِیْ عَلٰی نَظْمِ اَوْصَافِهٖ لَمُلْتَزِمٌ
فکر من بر نظم کردن وصفہای او مداومت کنندہ ست

ازروی شرف و قدر بفضل خدا تعالی صاحب حشمت است
فَاللّٰهُ يَزْدَادُ حُسْنًا وَّهُوَ مُنْتَظِمٌ
پس مروارید زیادہ میگردد در حسن حالیکہ بر رشتہ کشیدہ شدہ ست

وَلَيْسَ يَنْقُصُ قَدْرًا غَيْرَ مُنْتَظِمِ
نیست کہ کم شود در مرتبہ در حالیکہ در رشتہ نکشیدہ باشد

ہست در حسب و نسب از جانب حق مفتخم
فکر من در نظم مدح فرخش شد ملتزم

ہست در قدر و شرف از فضل ایزد محتشم
میفزاید حسن در در سلک چون شد منتظم

نیست در قدرش تفاوت گر بود نامنتظم

ہی حسب اور نسب مین وہ مولا سے مفتخم
ہی میری فکر نظم صفاتون مین ملتزم

قدر و شرف مین فضل خدا سے ہی محتشم
موتی کا بڑھتا حسن ہی جب ہو وہ منتظم

قدر اوسکی ہو نہ کم ہو اگر غیر منتظم

حسب نسب وچ جتنے اوسدو وڈی فخر وڈہائی
سینے اوسدے وصفاندے وچ فکر گینھسری لائے

بہتے جتنے فضلون اوسنون قدر و شرف دوائے
موتی جدہ پروتا ہووے دیندا حسن سوائے

وکہو وکہہ جو ہووے تا بہے اوہو قدر نہ کہہ گہٹائے

وُجُوْدُهٗ رَحْمَةٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ بَدَا
وجود مبارک آنحضرت رحمتی ست کہ برای عالمیان ظاہر گردید
فَذَاتُهٗ عَنْ مَنَاطِ الْوَصْفِ مُسْتَغْنٍ
پس ذات مبارکش از محل وصف و اصفان بی نیاز ست

قَدْ عَمَّ رَاجِيَهٗ اِحْسَانُهٗ حَقًّا
عام ست امیدوار آنحضرت را احسان آنحضرت ازروی تحقیق
فَمَا تَطَاوَلَ اٰمَالُ الْمَدِيْحِ اِلٰى
پس چون دراز نشود امیدہای مدح کنندہ بسوی

مَا فِيْهِ مِنْ كَرَمِ الْاَخْلَاقِ وَالشِّيَمِ
چیزیکہ حاصل ست در و از خصایل کریمہ و خوبہای

شد وجودش رحمتی از بہر عالم آشکار
ذات او مستغنی ست از مدح واصف صد ہزار

عام شد احسان او حقا پئے امیدوار
چون نسازد مادحش امید با قلب نزار

زانچہ در وی ہست از خلق و نکوئی ہائے یادگار

رحمت ہی عالمین کا وجودِ شہ عرب　　انعام اوسکا عام ہی راجی ہے بی سبب
ذات اوسکی وصف واصفون سے ہی غنی عجب　　امید ما و جو نکی نکیونکر اڑے ہو جب

ہوا اوسمین حسن خلق بہت خوبی اور ادب

ہی وجود مبارک اوسدا رحمت دوہان جہانی　　امید والیاں ندیان کل امیدان حاصل تریتہ ہو ہانی
واصفاندی سبھہ وصفون ہیناً قدر اوسیدا جا نرین　　کیون امید نہ رکہے ماوح اوسنون ہے وڈا فیضانی

وچ کرم تے خصلتان خوش دی آوہ نہ رکہدا ثانی

بَيْنَ الْحَبِيبَيْنِ قَدْ بَدَءَتْ مُحَادِثَةٌ　　فَأُنْزِلَتْ سُوَرٌ مَادَامَ مُلْبِثَةٌ
درمیان دو دوست تحقیق شروع گردید کلام کردن بایکدیگر　　پس فرود آمده شدند سورتہا کہ ہمیشہ مانندہ ہستند
فِيهَا مِنَ الْحِلِّ وَالتَّحْرِيمِ مَبْحَثَةٌ　　آيَاتُ حَقٍّ مِنَ الرَّحْمَانِ مُحْدَثَةٌ
درانہا از حلال فرمودن وحرام کردن گفتگوئی ہست　　آیات ثابت ست از رحمان کہ نو پیدا شوندہ ہست قالب لفظی آنہا

قَدِيمَةٌ صِفَةُ الْمَوْصُوفِ بِالْقِدَمِ
قدیم ست معانی آن صفت از برای ذاتیکہ موصوف ست بقدم

درمحب و درحبیبش گفتگو آمد بہم　　گشت نازل مصحفی باقی ست کو تا نفخ دم
ہست دروی بحث حل و حرمت وامر اہم　　ہست آیتہای حق کز حضرتش آمد نعم

کو قدیم آمد بمعنے وصف موصوف قدم

آئی جو دوستونمین عجب گفتگو سلیم　　نازل وہ سورتین ہوئین دایم ہین اور عظیم
ظاہر کیا حلال و محرم سے فہیم　　آیات اوترین لفظ ہین حادث در یتیم

معنی قدیم وصف ہے اوسکی جو ہے قدیم

دوستان مل کیتیان گلان رمز رموز نہانی　　نازل ہویان سورتان دایم رہن وچ جہانی
کہول حلال حرام دتونی کیتے بہت آسانے　　آیتیان اوتریان حق تہین حادث جیندے لفظ مبانی

معنی ہن قدیم وصفاً وسیدی جو ذات قدیم احسانی

بِنُصْرَةِ الْحَقِّ وَالْإِيمَانِ تَنْصُرُنَا　　عَنِ الْمَهَالِكِ وَالنِّيرَانِ تُنْذِرُنَا
بیاری حقتعالی او بروشن کردن راہ ایمان یاری میدہند مارا　　از جاہای ہلاک شدن و از عذاب آتش دوزخ میترسانند مارا

بِجَنَّةِ الْخُلْدِ وَالرِّضْوَانِ تُبَشِّرُنَا ۔ لَمْ تَقْتَرِنْ بِزَمَانٍ وَهِيَ تُخْبِرُنَا

بہ بہشت خلد و رضای حقتعالی خوشخبری میرساند مارا ۔ پیوستہ نیستند آن آیات بزمانی و حالانکہ خبر میدہند مارا

عَنِ الْمَعَادِ وَعَنْ عَادٍ وَعَنْ إِرَمٍ

از بہشت و امور آخرت و از قصہ فرزندان عاد و از قصہ ارم

ہست بالنصر حق و ایمان زحق مار النصیر ۔ از مہالک وز عذاب آتش دوزخ نذیر

باہشتِ خلد و رضوانِ خدا مارا بشیر ۔ بازمان مقرون نگشتہ بودہ بہر ما خبیر

از معاد و وز ارم وز عاد و امر دلپذیر

ایمان سے یاری دی ہمین نصرِ خدا سے بہی ۔ اور نار سے ڈرا ہمین مہلک سے گئے سبہی

خلد و رضا حق سے بشارت ہے ہمکو دی ۔ مقرون نہین زمانسے دیتے ہین آگہی

عاد و ارم سے اور جو ہین امر اخروی

یاری کرد کہا بس سادی حقنے ایمان نالے ۔ ہے ڈراندی سانون اوس تہون جو دوزخ وچ گشالی

جنت تہین اور بخشش خدا تہین خبران خوش دکہالی ۔ کہین زمانے نال نہین ہیہ سبہہ دسیندی چالی

عاد ارم دے قصے آگہے جو اسے حشر وچالے

أَغْنَى نُزُوْلُ النَّبِيْ عَنْ كُلِّ مَنْقَبَةٍ ۔ جَلَبَتْ لَنَا بِالتَّصَدِّيْ كُلَّ مَنْفَعَةٍ

بی نیاز گردانید نزول قرآن حضرت را از ہر وصف ۔ کشیدہ آورد برای ما بچنگل زدن ہر منفعت را

عُجْنَا بِبَرَكَتِهِ فَوْقًا بِمَرْتَبَةٍ ۔ دَامَتْ لَدَيْنَا فَفَاقَتْ كُلَّ مُعْجِزَةٍ

بالا رفتیم از سبب برکت او از روی بلندی بمرتبہ کلان ۔ باقیماند آن آیات مذکورہ نزد ما پس بسبب صفات مذکورہ فایق شدند ہر خصلت

مِنَ النَّبِيِّيْنَ إِذْ جَاءَتْ وَلَمْ تَدُمِ

کہ صادر شدہ اند از پیغمبران چون آمدہ اند آنمعجزہ ہا و دائم نماندند

شد نزولِ مصحف از ہر منقبت مغنے ورا ۔ چنگلی زد در کشید او نفعہا از بہر ما

رفتہ ایم از برکتش برتبہ بالا زجا ۔ ماند دائم نزد ما فائق شد از اعجازہا

ز انبیا ہا نیکہ ظاہر شد نماندہ دیر پا

مغنی نزول ہو گیا سب وصفون سے تمام ۔ کہینچی ہین ہمیہ نفع جو تہی ساری اوسنے عام

بالا ہوا ہے اوسکے سبب اپنا یہاں مقام | فائق وہ معجزوں سے ہوا رہکے یہاں مدام

جولائے انبیا نہ ہوا ایک اونہیں دوام

ہر صفت تھوں قرآن اوسنوں کافی ہویا تمامی
قدر بلند اوسے تھوں سانوں حاصل ہویا انعامے

کھینچ لیا یا واسطے سادی نفع وڈی سبھہ عامے
فائق ہویا ہر معجزی تھیں اوہ رہکرا تھے مدامی

ہور نبے جولائے سبھی ناہے اونہاں دوامے

كَمْ لِلْعُقُولِ وَهَبْنَ الْحَظَّ مِنْ نَبَهٍ
چندین برای عقلہا نصیبہ کامل بخشیدند از آگاہی ہا

زَيَّنَّ كَمْ بِسُجُودِ الْحَقِّ مِنْ جَبْهَةٍ
آراستہ نمودند چند برا بسجدۂ حقتعالی از پیشانی ہا

وَكَمْ أَزَلْنَ لِمَا فِي الْقَلْبِ مِنْ سَفَهٍ
چندین دور نمودند آنچہ در دلہا بودہ از امور جاہلیت

مُحْكَمَاتٌ فَمَا يُبْقِيْنَ مِنْ شُبَهٍ
حاکم گردانیدہ شدہ اند پس فرو نمیگذارند ہیچ شبہ را

لِذِيْ شِقَاقٍ وَلَا يُبْقِيْنَ مِنْ حَكَمٍ
از برای خداوند خصومت و نمیطلبند در دفع شبہ اہل عناد ہیچ حاکمی را

چند بخشیدند ز آگاہے نصیبی عقل را
چند جہل از دل نمودہ دور بخشیدہ ضیا

چند زیبا ساختند از سجدۂ حق جبہہ ہا
محکماتے شبہ را نگذاشتہ در سینہ جا

بہر ذی شک و حکم دیگر نمیخواہد زما

اگر کیاہے عقلونکو غفلت کو کر کے دور
سب شبہ و جہل دل سے نکالا ہی اور غرور

پیشانیونکو سجدو نسے بخشا اونہوں نی نور
ہیں محکمات باقی نہ شک رکھا کچھہ ضرور

شک والیکو حکم یہہ نہیں مانگتے کچھہ اور

کتنے عقلاں نوں ہے بخشے اونہاں نی آگاہی
کتنے دل تھوں دور کیتے غل غش اتی بریائی

کتنے متھے سُہنے کیتے نال سجود الٰہی
حاکم کیتیاں گیاں دلاں فے تے شبہ نچھوڑن کائی

ہور نہ حاکم منگدیاں سولی خود کرن بادشاہی

نِظَامُهَا أَعْيَتِ الْبُلَغَاءَ مِنْ عَرَبٍ
حسن نظام قرآن مجید عاجز فرمودہ بلیغان را از عرب

عَنْ مِثْلِهَا عَجَزُوْا الْإِتْيَانَ مِنْ سَبَبٍ
از مثل او عاجز شدند کہ بیارند سورتے حسین

مِنْ نُوْرِهِ كَيْدُ الْأَعْدَاءِ فِيْ لَهَبٍ
مَا حُوْرِبَتْ قَطُّ الْأَعَادِ مِنْ حَرَبٍ

از اشتعال نور آن آیات جگر ہاء دشمنان دین در سوزش اند
جنگ نکردہ شد آن آیات ہرگز در حالی از احوال مگر انکہ باز آمد از جنگ

أَعْدَى الْأَعَادِي إِلَيْهَا مُلْقِي السَّلَمِ
دشمن ترین دشمنان بسوی آن آیات خواہندہ صلح را

ابکم از انداز نظم او فصیحان عرب
عاجز از آوردن مثلش بلیغان در تعب

گشت از نورش دل اعدای دین پر از لہب
جنگ ناکردہ شدہ الا کہ باز اندر حرب

سخت تر دشمن باو خود آمدہ بخشش طلب

عاجز ہوئے فصیح سبھی دیکھ اوسکا خوش نظام
اوس جیسے کب بلیغ کوئی کہہ سکے کلام

دل دشمنونکا جل گیا دیکھ اوسکا نور عام
منکر ہوا نکوئی کہ پھر دیکھ انتقام

کتنا تھا سخت آگے لگا کرنے خود سلام

نظم اوسیدی سبھہ فصیحان گنگا کر دکھایا
حرف اچھا عاجز ہوئے توڑے بلیغ بنایا

دشمن نے اوہ قدر جود تھا اپنا جگر جلایا
منکر کوئی نہو یا ایپر دیکھ وہ قدر سوا یا

توڑے سخت مخالف سے خود صلح کرن نون آیا

أَبْدَتْ لِبَاقَتُهَا قُصْوَى مَرَاكِضِهَا
لَمْ تَلْقَ غَيْرَ يَدٍ امَاتٍ لِخَائِضِهَا

ظاہر فرمود متانت الفاظ او نہایت جای دوانیدن اسپان او
نخواہی دید بجز ید امتہا برای در روندہ در وازہ عیب جوی

قَدَّتْ فَصَاحَتُهَا عَدْوَى مُنَاقِضِهَا
رَدَّتْ بَلَاغَتُهَا دَعْوَى مُعَارِضِهَا

بشکست و بند کرد فصاحت او جای دویدن مخالف ورا
رد کرد بلاغت آن آیات دعوہ معارض آن آیات را

رَدَّ الْغَيُورِ يَدَ الْجَانِي عَنِ الْحَرَمِ
مانند رد کردن مرد رشک کنندہ دست خیانت کنندہ را از حرم خویش

کرد ظاہر حسن نظمش غایت حسن بیان
جز ندامت نیست حاصل از پئی اعدای آن

خصم را در گفتگو نگذاشت جای امتحان
رد بلاغت کرد دعوای معارض را چنان

از حرم زانسانکہ صاحب رشک دست خائنان

حسن کلام کا بھی ہوا معجزہ شمار
جو اوسمین عیب جوئی کرے ہو وہ سخت خوار

توڑا فصاحت اوسکے نے میدان کارزار
رد دعوہ عدو بھی بلاغت ہے اوسکے یار

جیسا حرم سے غیرتے بد کو ہٹائے مار

اوسدی ویکھہ فصاحت نی کیا کہوڑے دور رکھائے
بند مخالف او پر رستے سبھی کر کو کہائے

عیب جوئی جو کر دا اوسدی آخر بجھون تائے
ویکھہ بلاغت دشمن اوسدے دعوی سٹھہ کے آتے

جیون حرم تہوں غیرت والا بد نون مار ہٹائے

ذَا نِعْمَةٌ أُرْسِلَتْ لِلنَّاسِ مِنْ صَمَدٍ
این نعمتی ست کہ فرستادہ شدہ است برائے مردمان از حقتعالے

هُدَاهُ يَصْفُو بِهِ الْأَرْوَاحُ مِنْ حَسَدٍ
ہدایت وے مصفی میگردند بسبب وی روحہا از حسد

كَلِمَاتُهَا كَنِظَامِ الدُّرِّ فِي عُقَدٍ
کلمات وی مانند سفتن مروارید ست در رشتہ ہا

لَهَا مَعَانٍ كَمَوْجِ الْبَحْرِ فِي مَدَدٍ
مرآن آیات را معنہاست مانند موج دریا در مدد کردن یکی مر دیگر را

وَفَوْقَ جَوْهَرِهِ فِي الْحُسْنِ وَالْقِيَمِ
و بالاتر از جوہر آندر یا در حسن و قیمتہا

نعمت ست این بہر مردم گشتہ نازل از خدا
لفظہا یش چون گہر گو سفتہ اندر عقدہا

در ہدایش روحہا را از حسد بخشد شفا
ہست معنایش چو موج بحر خود بی انتہا

لیک برتر از دُرِ دریاست در حسن و بہا

رحمت یہہ بھیجی حق نے ہیٔ جملہ مردمان
کلمے ہین جیسے موتی کی لڑیان پرونیان

بخشے حسد سے روح کو گراہت دا امان
دریا کی موج جیسے معانی ہین بیکران

برتر ہین لیک حسن مین موتی سے اور گران

لوکان کان ایہہ نعمت اوتری ہو یا فضل خدائی
کلمے اوسدے جیون پرو کے موتیان لڑی بنائی

صاف حسد تہین روح نون کردی بخشے بہت صفائی
معنی اوسدی وچ مدد دے جیون موج دریائے

حسن دی قیمت وچ زیادہ موتیان تہون ایہہ پائے

تُعَطِّرُ الرُّوحَ مِنْ طِيبِ أَطَائِبِهَا
خوشبو مینمایند روح را از بوی خوش کلمات پاکیزہ او

تُحَيِّرُ الْعَقْلَ مِنْ لُطْفِ عَجَائِبِهَا
حیران مینمایند عقل را از پاکیزگی عجائبات وے

تَلَذِّذُ الْقَلْبَ مِنْ نَظْمِ أَوَائِبِهَا
لذت می بخشند دل را اندر نظم حروف باز آینداو

فَمَا تُعَدُّ وَلَا تُحْصَى عَجَائِبُهَا
پس شمردہ نمیشود و ضبط کردہ نمی شود امور عجیبہ او

وَلَا تُسَامُ عَلَى الْإِكْثَارِ بِالسَّامِ
وخریداری کرده نمیشود آن عجائبات را بسیاری آنها بملالت

روح را سازد معطر بوئی آن مشک تتار — عقل حیران از غرائبهائے او آمد بکار
قلب را لذت دہد تکرار حرفش بار بار — نیست از بہر عجائبہای او حد و شمار
کی خریدارش ملال آرد ز کثرت زین بہار

روح اوسکے بوی خوش سے معطر عجب ہوا — حیران کردی عقل کو پاکیزہ یہہ ادا
لذت ہو دلکو دونے تو جتنا پڑھے سوا — گنتے مین آتے اوسکے عجائب نہین ذرا
ان بہتون سے ملول خریدار ہووے کیا

روح معطر اس تہون تہیون کیا کہ مشک و عنبر دا — ہے رمز عجائب اوسدے عقل نہ اتھے سر دا
لذت بخشے دل نون جان جان اوسنون قاری پہر دا — گنے نجاس عجائب اوسدے انت نہ حد و حصر دا
جہنے دیکھہ خریدار اوسدا کدے ملال نکردا

عَشِقْتُ نَغْمَةَ قَارِيهَا فَظَلْتُ لَهُ — فَهَيَّجَتْ شَجَنِي شَوْقًا فَجُلْتُ لَهُ
عاشق شدم نغمہ خواننده اورا پس از حد مشتاق شدم برای او — پس برانگیخت احزان من از روی شوق پس جولان نمودم سوی غیر
بَلَا بِلُ الشَّوْقِ أَبْلَانِي فَحُلْتُ لَهُ — قَرَّتْ بِهَا عَيْنُ قَارِيهَا فَقُلْتُ لَهُ
بلابلہائے شوق فرسوده ساختم را پس حائل شدم بی ذوق او — روشن شد بسبب تلاوت او چشم خواننده او پس گفتم اورا

لَقَدْ ظَفِرْتَ بِحَبْلِ اللّٰهِ فَاعْتَصِمِ
البتہ بتحقیق بہره ور شدے برسن وصال خداتعالی پس چنگل درزن بدو

نغمۂ قاری شنیدم دی چو از من رفت ہوش — شوقہا غالب شده چون کردم آن آواز گوش
ہمچو بلبل مست گشتم گفتمش ای مرد کوش — سر در شد چشمش بدو گفتم ورا باد ات نوش
رشتۂ وصل حق ست این دست زن منشین خموش

سنتا تہا مین جو پڑہتا تہا قاری خوشنوا — لذت سے شوق غلبہ کیا مست ہو گیا
اوسکے طرف مین دیکھکے قربان یون کہا — ٹہنڈی ہے تیری آنکھہ خوشحال ہے لگا
وصل خدا کا رشتہ تیرے ہاتھہ پکڑے جا

سن آواز قاری دا ہینون ہویا شوق سوایا
ہو یا بیتا محبت کولون اوسنون کول بٹھایا
ہڑکے بہاہ اندر دی شوقون اکھیان نیر وہایا
قاری دی اکھہ ٹھنڈی ہوا وسنون آکھہ سنایا
پکڑ ایہہ رسا وصل خدا داہتہ ہے تیرے آیا

أعطاكَ رَبِّي مَالَم تُحصَ مِن حُسنى
داده ترا پروردگار من آنچیز نیکہ در شمار نمی آید از نکوئیہا
لَقَد فَلِحتَ بِهَا فِي النَّشَاتَينِ إذًا
البتہ رستگار آئی از طفیل او اندر دو جہان اکنون
فَإن تَدُم بِآدَابِ قِرَاءَتِهَا
پس اگر لازم گیری بادبہای قراءت خواندن او را
إن تَتلُهَا خِيفَةً مِن حَرِّ نَارِ لَظَى
اگر بخوانی آن آیات را از ترس گرمی آتش دوزخ
أطفَأَت حَرَّ لَظَى مِن وِردِهَا الشَّبِم
فرو کشتی گرمی دوزخ را از آب آن آیا تہا کہ سرد ست

داد حقت نیکوئیہا ئیکہ ناید در شمار
در دو عالم از طفیلش بیشک آئی رستگار
گر ورا خوانی بآداب قراءت روزگار
گر ورا خوانی زبیم دوزخ و آن گرم نار
باز کشتی آتشش زین آب سرد و خوشگوار

حقنے وہ خوبیان دین تجھے جو نہون شمار
دونون جہا نمین اوسکی بدولت ہو رستگار
لازم ادب سے پڑہنا جو پکڑی تو اوسکا یار
ہیگا اگر تو پڑہتا اسے بہر بیم نار
دیگا بجھا وہ پانی جو اوس کا ہے خوشگوار

خوبی حقنے اچہیے بخشی تدہی سگنے نجائے
دوہان جہانان واسطے اوسدے تون چھٹکارے پائے
جیکر اوسنون پڑہین اچہیا جو ادب پہرن دی آئے
ڈر دوزخ دی آگ نہین پڑہ دا جیکر اوسی بہرائے
سرد دوزخ نون پانی ٹہنڈا اوسدا کر وکہائی

طُوبَى لِدَارِسِهِ قَد طَابَ فُوهُ بِهِ
خوشخبریست براخوانندہ او تحقیق پاکیزہ شدہ دہن او ببرکت قرآن
فَمَن يُلَازِمُ دَرسَهُ تَوَجَّهُ بِهِ
پس آنکس کہ لازم گیرد خواندن او را تاج خواہند نہاد بر سرش ببرکت قرآن
فِي الحَشرِ وَالنَّشرِ حَقًّا عَزَّ فُوهُ بِهِ
در حشر و نشر تحقیق خواہند دانست او را بسبب عزت قرآن
كَأَنَّهَا الحَوضُ تَبيَضُّ الوُجُوهُ بِهِ
گویا کہ آن آیا تہا کریمہ حوض کوثر است کہ سفید میگردند رویہا بدو
مِنَ العُصَاةِ وَقَد جَاؤُوهُ كَالحُمَمِ

از عاصیان و در حالیکہ آیند آن عاصیان بر حوض مانند انگشتها اند

حافظش را صد بشارت گشت پاک او را دہان
قدر او در حشر از رفعت بداند این و آن

ہر کہ لازم گیرد او را تاجور شد چون شہان
ہست گویا حوض قرآن روسفید آیند زان

عاصیان پس زانکہ با رنگ سیہ رفتہ دران

مژدہ ہو پڑھنے والیکو منہہ پاک اوس سے ہو
اوسکے طفیل حشر مین پائیگا آبرو

دایم پڑھے تو تاج رکھے سر پہ حشر کو
گویا ہے حوض ہوتے ہین اوس سے سفیدرو

سب مجرمون کے کوئلے سے پاس لائے جو

ہو مبارک پڑھنیوالی پاک موہنہ اوس سے ہووے
عظمت نال نجاپے جڈون محشر وچ کہلووے

تاج دہسیں جو ہمیشہ اوسنون پڑھ پڑھ رووے
گویا وہ ہے حوض منور عاصیان دا موہنہ دہووے

چٹا کر دکہاوے کالیان آئی جو اوس وچ یو وئے

وَكَالْقَسِيمِ لِرَوْحِ الْوَصْلِ عَاجِلَةً
وَكَالْهُدَاءِ الْفَوْزِ الْحَقِّ هَرْوَلَةً

ومانند قسمت کنندہ ہست برای راحت وصل بجلدی
ومانند راہ نمانندہ ہست برای دریافت حق شتابان

وَكَالدَّلِيلِ لِنَيْلِ الْخُلْدِ مَنْزِلَةً
وَكَالصِّرَاطِ وَكَالْمِيزَانِ مَعْدِلَةً

ومانند رہبر ہست برای رسیدن منازل خلد وجنان
ومانند صراط ہست وہمچون میزان از روی عدل کردن

فَالْقِسْطُ فِي غَيْرِهَا لِلنَّاسِ لَمْ يَقُمِ

پس عدل از غیر ایشان درمیان مردم رواج نخواہد یافت

ہمچو قاسم بہر وصل حضرت مولا عیان
ہمچو ہادی سوی امر حق شتابان و دوان

ہمچو رہبر کو رساند سوی ماوی وجنان
چون صراط وہمچو میزان دان بعدل واستنان

عدل قایم غیر ازینہا نیست بہر مردمان

گویا کہ بانٹتا ہے نعیم وصال کا
گویا کہ راہ حق کا دکہاتا ہے جلد سا

گویا بہشت جانیکو ہے راہبر ملا
میزان اور صراط سا ہے عدل مین بجا

عدل اوس بغیر خلق مین قایم نہین ہوا

نعمت وصل دی وچ محبان دا وہ ہوونڈ وکہائی
راہ خدا دا ترت وکہا کر شوقون پکڑ دور آئی

نعمت خلد دی نون ایہہ رہبر اوہ یک جا پہنچائے
پل صراط تے ہیزاندی ہن عدل دی وچ سوائے
سوا دانہاندی وچ لوکاندی عدل نہ ہر گز آئے

لَهَا غَرَائِبُ لَيْسَ الْعَقْلُ يَحْصِرُهَا
در آنہا اغرابنائی اند کہ عقل شمار نمی تواند کرد آنہارا
يُلِذُّ فَهْمُ الْمَعَانِي مَنْ يُكَرِّرُهَا
لذت میدہد فہمیدن معانیش آنکسیرا کہ تکرار می نماید آن آیاترا
يُحَارُ فِي نَظْمِهَا مَنْ رَاحَ يُبْصِرُهَا
حیران کردہ میشود در نظم کلام آن آنکسی کہ بہبیند او را تامل
لَا تَعْجَبَنَّ لِحَسُودٍ رَاحَ يُنْكِرُهَا
تعجب مکن از شخصی کہ پر حسد ست در حالیکہ منکر آن آیات ست
تَجَاهُلًا وَهُوَ عَيْنُ الْحَاذِقِ الْفَهِمِ
از جہت تجاہل نمودن و حال آنکہ او بہتر زیرک ست و نیک دریابندہ ست

کی کند حصر عجائبہای او عقل سلیم
قاریش از فہم معنی لذتے یابد عظیم
میکند بیندہ را حیران این در نظیم
منگر اندر منکر او از تعجب کان سقیم
از تجاہل آرد انکارش اگر باشد فہیم

اعجوبی اوسکے عقل نہین سکتی کر شمار
لذت سمجہہ معانی کی دے جو پڑہے ہزار
حیران ہو حسن نظم سے اوسکے فصیح یار
منکر تعجب اوسکا جو منکر ہو کوئے خوار
جہل اپنے سے اگرچہ ہو دانا وہوشیار

ہن کولون ہن عجائب اوسدے بہت سوائی
فہم معانی لذت بہتے وچ تکرار وکہائے
نظم عجائب دیکہنے والے جا حیران بنائے
نہین تعجب حاسد اوسدا منکر ہو جو آئے
جہل کولون ٹورے وچ جہاندی بہنے عقل کہائے

قَدْ يَغْتَبُ الْجَارُ خَيْرَ النَّاسِ مِنْ حَسَدٍ
گاہی غیبت مینماید ہمسایہ بہترین مردم را بسبب جوش حسد
قَدْ يُبْغِضُ الشَّخْصُ عَيْنَ الْفَرَحِ مِنْ كَمَدٍ
بیشک مبغوض میدارد شخصی نہایت خوشی را از سبب غلبہ درد
لَا يَنْظُرُ الْبُلْهُ غَيْرَ الْعَيْبِ مِنْ أَحَدٍ
نمی بیند مردم کج فہم سوای عیب از ہیچ کسی
قَدْ تُنْكِرُ الْعَيْنُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ
تحقیق انکار مینماید چشم روشنی آفتاب را بسبب درد گرفتن
وَيُنْكِرُ الْفَمُ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ
وانکار میکند دہان مزۂ آب را بسبب بیماری

از حسد سازد گلہ ہمسایہ نکو خلق را   خود گرفتار محن مبغوض داند فرحہا
تنگ دو سفلہ جز از عیب جہان سر تا بپا   نور خورشید از رمد در چشم باشد بدنما

می نماید آب شیرین تلخ از مرض و بلاہ

ہمسایہ بھی حسد سے کرے نیک کا گلہ   سکتا نہیں وہ دیکھ خوشی ہو جو دل جلا
احمق جہان سے دیکھے ہے کیا عیب کے سوا   لگتا رمد سے بد ہے یہہ خورشید کا ضیا

پانی ہو میٹھا تلخ لگے مرض سے بُرا

حسد دی ماری کرے ہمسایہ نیک دے ہی بریائے   خوشی نوں ویکھ نہ سگدا جس پر بڑی مصیبت آئے
لگدی بڑی کمینی تائیں اچھے گل پرائے   اکھ نوں درد تہیں ہوں بھاوی سورج دے روشنائے

مٹھا پانی مرض والے نوں مونہہ دے تلخائے

یَا مَنْ اَمَدَّ لِبَذْلِ الْخَیْرِ رَاحَتَہٗ   یَا مَنْ اَشَاعَ لِمَنْ یَرْجُوْ شَفَاعَتَہٗ
ای آنکہ دراز فرمودہ برا خرچ کردن ہا لہا کف دست مبارک خود را   ای آنکسیکہ عام فرمودہ برا ہر کسیکہ امید نماید بخشش خود را
یَا مَنْ تَبَدّٰی لِعُشَّاقِہٖ مَلَاحَتُہٗ   یَا خَیْرَ مَنْ یَمَّمَ الْعَافُوْنَ سَاحَتَہٗ
ای آنکسیکہ ظاہر فرمود از برا عاشقان خود حسن نکو بہا صورت خویش را   ای بہترین کسانیکہ قصد کردہ طالبان احسان فضائے مبارک او شان را

سَعْیًا وَّ فَوْقَ مُتُوْنِ الْاَیْنُقِ الرُّسُمِ
درحالیکہ دوانند پیادہ و درحالیکہ سوارند بر پشت مادہ شتران آنکہ اثر کنند

ای نمودہ دست خویش از بہر بخششہا دراز   ای در فیض و کرم بر اہل حاجت کردہ باز
ای جبین دلکشایت قبلۂ اہل نیاز   ای بہی کا مدہ پیش صحن تو محتاج باز

یا پیادہ نیز بر پشت شترہائے دراز

ای وہ کہ بذل مال ہے دن رات تیرا کام   ای وہ امیدواروں کو تیرا ہے فیض عام
ای وہ کہ حسن تیرے کے عاشق ہوئی تمام   ای وہ کہ جلد آتے ہیں محتاج سنکے نام

دوڑے ہوئی سوار بھی اونٹوں پہ شاد کام

ایہہ اوہ کوئی جو مالہ دینیاں ہتھ دراز فرمایا   کوئی امیدوار تیرے تئیں گیا نہیں اجایا
ایہہ اوہ کوئی جو حسن تیرے نے جگ وچ شور مچایا   ایہہ خلقت خلق دا جودہ تیری سبھہ سوالی آیا

یا پیادہ تی واچیان اوپر جو کردیان بندہ ہے سوایا

وَمَنْ هُوَ الدَّوْلَةُ الْبُشْرٰى لِمُفْتَقِرٍ
وای آنکہ او دولت خوشخبری دہندہ است برای ہر فقیر حاجتمند

وَمَنْ هُوَ النُّصْرَةُ الْعُلْيَا لِمُنْتَصِرٍ
وای آنکہ او تائید فتح آسمانی است برای ہر یاری گیرندہ

وَمَنْ هُوَ الْغَايَةُ الْقُصْوٰى لِمُنْتَظِرٍ
وای آنکہ او نہایت مقصود دلی است برای ہر انتظار کشندہ

وَمَنْ هُوَ الْآيَةُ الْكُبْرٰى لِمُعْتَبِرٍ
وای آنکہ اوست آیت کبری برای ہر اعتبار کنندہ صلی اللہ علیہ وسلم

وَمَنْ هُوَ النِّعْمَةُ الْعُظْمٰى لِمُغْتَنِمٍ
وای بہتر کسیکہ اوست صلی اللہ علیہ وسلم دولت بزرگ برای ہر کسیکہ او را غنیمت شمارد

ایکہ دولت بہر محتاجان توئی مژدہ رسان
وزپئی یاری طلب فتح سماوے زاستنان

ویکہ ہستی مقصد اعلیٰ برای طالبان
وی برای معتبر ذات تو اعجازی کلان

وی برای مغتنم تو نعمت عظمیٰ اعیان

ای ذات تیری دولت خوش بہر سائلان
یاری طلب کیواسطے تائید آسمان

ای حسن تیرا غایت مقصود عاشقان
ای معتبر کیواسطے تو آیت کلان

وی مغتنم کیواسطے تو نعمت گران

ای فقیر دی کارن تو ہیں دولت فیض رسانی
یاری منگن والی کیتے فتح تو ہیں آسمانے

عاشقان کیتے غایت مطلب تو ہیں جان جہانی
واسطے اعتبار کرندی دے تو ہیں وڈی نشانی

واسطے لٹن والے دی تو نعمت وڈی آسانی

لَمَّا دَعَاكَ اِلَيْهِ الْحَقُّ مِنْ كَرَمٍ
ہرگاہ کہ بخواند سوی خویش ترا حق تعالیٰ از سبب کرم عام خویش صلعم

اَعْطَاكَ مَا كَلَّ عَنْهُ الْوَهْمُ مِنْ نِعَمٍ
عطا فرمود شمار آنچیزی از نعمتہا کہ حیران است وہم در ادراک آنہا

جَمْعُ الْمَلَائِكِ قَدْ صَحِبُوكَ كَالْخَدَمِ
جماعت فرشتگان ہمراہ گردیدند شمارا صلی اللہ علیہ وسلم مانند خدمتگاران

سَرَيْتَ مِنْ حَرَمٍ لَيْلًا اِلٰى حَرَمٍ
سیر فرمودی از حرم کہ در شب تا حرم بیت المقدس

كَمَا سَرَى الْبَدْرُ فِيْ دَاجٍ مِنَ الظُّلَمِ
مانند شب رفتن ماہ چہاردہم در شب تاریک از تاریکیہا

خواند سوی خود ترا چون ایزد ما از کرم
با تو بخشید آنچہ اندر وہم ناید از نعم

قدسیان گشتہ دوان اندر رکابت چون خدم سیر کردی از حرم در شب عجب سوے حرم
ہمچنانکہ سیر بدر اندر شب تارے ظلم

حقنے بلایا اپنے طرف تجھکو کر کرم آئین نہ وہم ہین جو تجھے وہ دئین نعم
خادم کیطرح ساتھہ ملک ساری تہی بہم لیکر حرم سے سیر کیا شب کو تا حرم
جیا ہو سیر چاند کا راتو نمین ایکدم

جدون حقنی کرم تہین تینون اپنے طرف بلایا اوہ کجہہ دتس لطفون تینون وچ شمار نہ آیا
نوکران وانگ فرشتے دوڑن تون سوا سد آیا حرم مکے تہون اقصیٰ تائین راتین سیر کرایا
جیون رات اندھیری دے وچ چاند نون پکڑ چلایا

وَصَلْتَ بِاللّٰهِ مِنْ اَفْضَالِهٖ صِلَةً سَاقُوْا اِلَيْكَ مِنَ الْفِرْدَوْسِ رَاحِلَةً
واصل گشتی با حقتعالےٰ از افضال او اتصال بزرگ راندند بسوی شما از جنت الفردوس سواری براق (صلے اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم)
مَرَّ الْبُرَاقُ عَنِ الْاَفْلَاكِ عَاجِلَةً وَبِتَّ تَرْقٰى اِلٰى اَنْ نِلْتَ مَنْزِلَةً
بگذشت براق از ہمہ آسمانہا بجلدی تمام وشب گذراندی کہ بر میرفتی بالا تا آنکہ یافتی رتبہ را صلی اللہ علیہ وسلم

مِنْ قَابَ قَوْسَيْنِ لَمْ تُدْرَكْ وَلَمْ تُرَمْ
از مقدار دو کمان منزلی کہ ادراک کردہ نشود و طلب کردہ نشود آن منزل را

یافتی از فضل حق با ذات حق وصلی عجب بہرت آوردند از جنت براقی را بشب
از فلک بگذشتہ مرکب ہمچو برق اندر تعب رفتہ بالا بجدی یافتی فضل و قرب
ہمچو قرب دو کمان نی درک گشت و نی طلب

ذات خدا سے فضل سے واصل تو جا ہوا لائی براق خلد سے اسواری کو تیرا
گذرا براق چرخون سی جلدی مین جون ہوا ایسا ہوا بلند کہ پائی ہے تو نے جا
قرب کمانون سے نہ سمجھہ لے نہ مانگے جا

واصل نال خدا دی ہویون فضل خدا وکھائی تیری کارن جنت تہین اک عجب براق لیائی
گذری جلد آسمانان کولون جان اوس قدم اوٹھائے چڑھ داگیون بلند تو اتنا تا اوہ رتبے پائے
قرب کمانان کولون ناکوئی لبہندا نان وچ منگیا جائی

قَدْ أَوْصَلَتْكَ مَوَاهِبُ الْعَطَاءِ بِهَا
بدرستی رسانیده ترا موهبت ہای بخشش حقتعالی بدان مقام
وَفُزْتَ حَقًّا بِإِنْعَامِ اللِّقَاءِ بِهَا
وفایز گشتی تحقیق بنعمتہای لقای حقتعالی بدان موضع

قَدْ خَصَّكَ اللّٰهُ فِي كَشْفِ الْغِطَاءِ بِهَا
تحقیق خاص فرمود ترا حقتعالی بکشادن پرده دران محل بزرگ
وَقَدَّمَتْكَ جَمِيعُ الْأَنْبِيَاءِ بِهَا
ومقدم ساختند ترا ہمہ پیغمبران بسبب آن منزلت

وَالرُّسْلِ تَقْدِيمَ مَخْدُومٍ عَلَى خَدَمِ
وہمہ رسولان ہمچون مقدم ساختن مخدومست کرده شده بر خدمت کنندگان

کرده واصل باخودت ایزد ز انعام وعطا
یافتی تحقیق از داد ار تشریف لقا

خاص فرمودت درین انعام با کشف غطا
پیشوایت برگزیده جملہ قوم انبیا

ہم رسل مانند تقدیم شہی بر بندہا

پہنچا دیا ہے حقنے عطا سے تجھے وہان
دولت لقا کی تجھکو ملی مفت رائیگان

حقنے کیا ہے خاص تجھے وصل دی نہاں
آگے تھی آپ پیچھے تھی سب انبیا روان

جون آگے ہو شہنشہ و پیچھے خدم دوان

بخشان خدیان تینون سٹ کی اوتھی جا پہنچایا
انعام لقا خدا دا تینے خوش ہو کے پلنگ پایا

خاص کیتا تینون رب نے اوتھا پردہ کہول کہایا
سبھہ نبیان ستے رسولان تینون اپنے اگی لایا

جینوین بادشہان نون اسگے کردی خدم ورعایا

مَشَوْا فَقَدْ أَمَّكَ سَيَّرْتَ الْبُرَاقَ بِهِمْ
رفتند پیش تو پیاده و راندی تو براق را سواره با ایشان
وَسُقْتَ حَتَّى تَجَاوَزْتَ الْمَسَاقَ بِهِمْ
وراندی مرکب را تا بحدیکه بگذاشتی جای راندن را با ایشان

أُسْرِيتَ حَتَّى تَسَابَقْتَ الْوِثَاقَ بِهِمْ
سیر کرانده شدی تا بحدیکه سبقت بردی بر ایشان در جای رسیدن
وَأَنْتَ تَخْتَرِقُ السَّبْعَ الطِّبَاقَ بِهِمْ
وتو می پاره‌یدی ہفت طبق آسمان را از میان ایشان

فِي مَوْكِبٍ كُنْتَ فِيهِ صَاحِبَ الْعَلَمِ
در جمعی عظیم از ایشان که بودی دران موکب صاحب نشان

پیش تو جملہ پیاده تو سواره بر بر اق
رانده خوش تا که بگذشتی تو از حد مساق

سیر کردی تا که سبقت برده اند ر وثاق
زود بگذشتی ز نہ اطباق این نیلی رواق

درپامی

در سپاہی کہ بدی صاحب نشان وطمطراق

آگے پیادی سب تھی تو نہار اکب براق ‍ ‍ ‍ ‍ کرتا ہوا تو سیر وہین پہنچا جا وثاق
مرکب چلا کے قطع کیا تو نے سب مساق ‍ ‍ ‍ ‍ طی کر گیا تو چرخ کے جملہ جو تھے طباق

لشکر سے جنہین تیری نشان کا تھا طمطراق

اگے تیری سبھہ پیادے تو براق چلایا ‍ ‍ ‍ ‍ سیر کرنیدیان لامکان پر تینون رب پہنچایا
حد چلانون تھین تون لنگھیا رتبہ قرب دا پایا ‍ ‍ ‍ ‍ سبھہ آسمانان چیر کے اوپر تون ہین جلد سدھایا

لشکر وچ سے جھنڈا تیرا تیسرا قدر رسوایا

تَرَكْتَ فِي السَّيْرِ مَا صَحِبُوكَ مِنْ رُفَقٍ ‍ ‍ ‍ ‍ وَجُزْتَ وَحْدَكَ مِثْلَ الشَّمْسِ فِي أُفُقٍ
بگذاشتی در سیر آنکسانی را کہ ہمراہ تو بودند از رفیقان ‍ ‍ ‍ ‍ وگذر فرمودی تنہا مانند خورشید در کرانہ آسمان
رَقِيتَ فِي مَوْعِدِ اللُّقْيَا بِمُسْتَرَقٍ ‍ ‍ ‍ ‍ حَتَّى إِذَا لَمْ تَدَعْ شَأْوًا لِمُسْتَبِقٍ
بالا رفتی در مکان وعدہ دیدار بآن حد بلندی ‍ ‍ ‍ ‍ تا آن وقتی کہ فرو نگذاشتی پیش شدن از برای پیش شوندہ

مِنَ الدُّنُوِّ وَلَا مَرْقًى لِمُسْتَنِمِ

از جہت نزدیک شدن بدانجا ونگذاشتی بالائی برای بالا روندہ

ہمرہان را یک قلم بگذاشتی در رہ روان ‍ ‍ ‍ ‍ بر افق چون مہر تنہا تاختے نور افگنان
رفتہ بر موعد دیدار بالا خوش جہان ‍ ‍ ‍ ‍ تا فرو نگذاشتی پیشی پی پیشی کنان

ہیچ از قرب ونہ بالای پئے بالا روان

رستے مین چھوڑ سبکو تو جا پہنچا لامکان ‍ ‍ ‍ ‍ تنہا برنگ خور کے کیئے قطع آسمان
جا پہنچا جای قرب وتعلی مین تو وہان ‍ ‍ ‍ ‍ چھوڑے نہ جای قرب کے اور نیکی درمیان

پیشی مین اور بلندی مین چھوڑا نہ کچھہ نشان

راہ دی اندر سٹھہ گیون تون اپنی ساتھی سارے ‍ ‍ ‍ ‍ سورج وانگون گذر کیتا تون کھلا چرخ کنارے
اوہ بلندی پائی تون نی حقنے کم سنواری ‍ ‍ ‍ ‍ قرب دی اندر جا ہور انذی تدھہ نجھدی پیارے

اونچی ونجن والی کیتے چھد ہیا کچھہ نان باری

بِنِعْمَةِ الْوَصْلِ فَرْدًا صِرْتَ مُسْتَلِذًا ‍ ‍ ‍ ‍ وَصَلْتَ شَأْوًا بِإِدْرَاكِهِ لَمْ يَتَّصِلْ مُنْفِذًا

بنعمت وصال تنہا گشتی لذت یابندہ صلی اللہ علیک و علی آلک و اصحابک و سلم

رُفِعتَ حَتّیٰ لِکُلّ صِرتَ مُستَنبِذ

بلند کردہ شدی تا بجدیکہ مرحلہ عالم را گشتی پس پشت افگندہ

رسیدہ جائیکہ بادراک آنمکان نمیرسد نفوذ کنندہ

خَفَضتَ کُلَّ مَکَانٍ بِالاِضَافَةِ اِذ

پست فرمودی ہر مکانرا بقیاس آنمقام کہ یافتی تا وقتیکہ

نُودِیتَ بِالرَّفعِ مِثلَ المُفرَدِ العَلَمِ

ندا کردہ شدی بہ بلند ساختن مثل بلند کردن یگانہ را کہ مشہور عالم است

یافتی از وصل تنہا التذاذ و نعم
رفتۂ بالا و پس افگندۂ جملہ خدم

دیدۂ جائی کہ درکِ او محال ست از فہم
پست کردی ہر مکانرا با اضافت زان حرم

خواندہ چون گشتی برفعت ہمچو مفرد از علم

خوانِ وصال سے تجھے تنہا ہی حظ ملا
پہنچا جہان کو اونچا تو اتنا وہان ہوا

پہنچا وہان کہ عقل ہی جملہ کی نارسا
پہنچا جو تہا مکان اضافت سے کر دیا

مفرد علم سا رفع سے تجھکو بُلا لیا

نعمت وصل دی تہین اکیلا تو نے حظ اوٹھایا
پتہہ دی پیچہی سبہہ نون سٹیا اتنا رتبہ پایا

جہتے وہم نہ پہنچی ہرگز او تہے قدم ٹکایا
ہر مکان نون او سدی نسبت نیوان کر وکہایا

وانگن مشہور یگانی اوچا تینون جدہہ بلایا

وَصَلتَ شَاْواً عَلیٰ عَن مَوصِلِ البَشَرِ

رسیدہ جائی کہ برترست از رسیدن آدمیان

مَلحَالَ مِن حُجُبٍ رُفِعَت عَنِ البَصَرِ

آنچہ درمیان بودند از حجابہا برداشتہ شدند از چشم

رَاَیتَ مَن جَلَّ عَن وَصفٍ وَعَن خَبَرٍ

دیدۂ ذاتی را کہ برترست از وصف کردن و از خبر دادن

کَیمَا تَفُوزَ بِوَصلٍ اَیِّ مُستَتِرٍ

تا آنکہ بہرہ ور شدی بوصال کدام وصال کہ کامل ست با ستار

عَنِ العُیُونِ وَسِرٍّ اَیِّ مُکتَتِمٍ

از چشمہا و رازی عظیم الشان کدام رازکہ کامل ست در اکتتام

رفتۂ جائیکہ بالا ہست از وہم جہان
آنچہ بود از پردہ ہا برداشتہ شد از میان

دیدۂ آنرا کہ بیرون ست از وہم و بیان
تا شوی فایز بوصلی وہ چہ وصلی بس نہان

از نگاہ و دیدۂ رازی چہ رازی بی نشان

پہنچا ہی تو وہان کہ نہین پہنچا کوئی وہان
دیکھا او سے کہ وصف سی برتر ہی اور بیان
اوٹھوائے سب نظر سی جو پردی تھے درمیان
تا پہنچی جا کے وصل کو کیا وصل بن نہان

آنکھون سی دیکھا راز کو کیا راز بے نشان

جتھی بہتون آدمیان تہین اوہ بلند مکانی
وٹھوا وسنون جو بہت سی اونچا کنون خبر بیانی
اوٹھہ گئے جو پردی آہے حایل درمیانی
تا وصال وتہیو ہی کیہا بہت وصال نہانی

انکھیان تہین اتے راز جتو ہی کہیا بی نشانی

أُعْطِيتَ مَاجَلَّ عَنْ وَصْفٍ وَعَنْ دَرَكٍ
مَضَيْتَ كَالْبَرْقِ مِنْ عَرْشٍ وَمِنْ فَلَكٍ
داده شدی آنچیز یرا که بزرگ ست از وصف واز ادراک
گذشتی مانند برق جہنده از عرش واز آسمانہا
وَصَلْتَ مَا لَمْ يَصِلْ مَنْ خُصَّ مِنْ مَلَكٍ
فَخَرْتَ كُلَّ فَخَارٍ غَيْرَ مُشْتَرَكٍ
رسیده آنجا که نرسید آنجا کسی که خاص کرده شده از فرشتگان
پس جمع فرمودی ہر چیز یرا که فخر کرده شود بدو که نیست اشتراک کرده شده در و

وَجُزْتَ كُلَّ مُقَامٍ غَيْرَ مُزْدَحَمٍ
وگذشتی ہر مقامی را که نیست در وی انبوہی کرده شده

داده گشتی آنچه بالا ہست ز ادراک و بیان
از فلک و ز عرش بگذشتی تو چون برق جہان
رفته جای که آنجا کس نرفت از قدسیان
فخرہا دیدی بری از اشتراک این و آن

تیزی انبوه بگذشتی تو شاد از ہر مکان

برتر جو وہم و درک سی تہا وه دیا گیا
عرش اور فلک سی برق کے مانند تو چلا
پہنچا وہان جہان که فرشتو نکا پر جلا
ہر فخر تجھکو بے خلش غیر کے ملا

تنہا تو ہر مکان سے خوش گذرا بر ملا

اوه کجهه ملیا تینون اوتہان وصفون بہت سوایا
بجلی وانگون عرش و فلک تہین جلدی لنگ سدہایا
پہتون اوتہان کوئی فرشته اوتہان مول نه آیا
سبہو فخر تون لدہا کلہیان کوئی شریک پایا

ہر مکان تہین کہلا لنگہیون نا ہا غیر داسایا

وَتَمَّ أَقْسَامُ مَا حُيِّيْتَ مِنْ رُحَبٍ
وَدَقَّ أَنْوَاعُ مَا أُولِيتَ مِنْ نُخَبٍ
وتمام گردید قسمہای چیزی داده شد شما از مرحبا گوئیہا
وباریک ست انواع چیزیکه پیشکش شما کرده شد از تحفہای چیده

وَجَدَّ اَصْنَافُ مَا اُدْنِيْتَ مِنْ قُرُبٍ — وَجَلَّ مِقْدَارُ مَا اُوْتِيْتَ مِنْ رُتَبٍ

وبزرگ ست اصناف چیزیکه نزدیک کرده شده بان از قربها — وبلند ست قدر چیزیکه والی کرده شده شمارا از مرتبه ها

وَعَزَّ اِدْرَاكُ مَا اُوْلِيْتَ مِنْ نِعَمٍ

وقریب نیست رسیدن جن وانس وتمام موجودات چیزیراکه داده شده اید شما از نعمتها

شد تمام آنچه بتو گفتند نوع مرحبا — هست باریک آنچه داده شد بتو از تحفه ها

پس بزرگ ست از حد وصف وبیان قرب شما — عالی از قدر ست رتبه کو شده باتو عطا

برتر از ادراک بر تو هست انعام خدا

جو مرحبا تجهی تهی وه تجهکو ملی تمام — نازک وه تحفه هین جو دئی حقنے تجهکو عام

جو قرب آپکا هی بلند اوسکا هی مقام — عالی وه رتبے هین جو هوئے تجهپه اختتام

نادر هی درک سے جو کیا حق نے احترام

تمام تجهتی حقنی فضلون تینون آگهه سنائے — بهت عجایب تحفے تینون لطفون حق تهین آئے

قرب بهت اوه خاصے ربّ دے جونون وتهان پائے — رتبے بهت بزرگ جو مولا اونهان تدهی بخش فرمائے

نعمتان لهن کنون اوه باهر جو حقنے قدر و دہائے

اَلْكُفْرُ لَمَّا جَنٰى فِيْ اَنْ يَّضِنَّ لَنَا — بَعَثَ الْاِلٰهُ الْهُدٰى كَيْ يَطْمَئِنَّ لَنَا

کفر هرگاه که جنایت نمود درین امر که رنج رساند مارا — فرستاد حقتعالی هدایت را تا اطمینان بخشد به ما

فَاسْعَوْا اِلٰى الرِّضَاهُ عَدْوًا كَيْ يَحِنَّ لَنَا — بُشْرٰى لَنَا مَعْشَرَ الْاِسْلَامِ اِنَّ لَنَا

پس بدوید سوی رضای او تعالی تا رحم آورد بر ما — مژده ست برای ما گروه اسلام تحقیق همین ست که مارا

مِنَ الْعِنَايَةِ رُكْنًا غَيْرَ مُنْهَدِمٍ

از عنایت حق جای ست محکم که نیست خراب شونده

کفر شد چون درپی این کو دهد مارا عذاب — دین فرستاد از عنایت حق برای ما شتاب

تا که رحم آید بسر پوئید سوی آن جناب — ای گروه مومنان مارا بشارت کز ثواب

هست جا از لطف ایزد کو نخواهد شد خراب

غالب چهانپه کفر کا اندهیرا جب هوا — حق نے رسول بهیج دکهایا ره هدا

چاہو اوسیکو رحم کرے تمپہ تا خدا — ای مومنو بشارہ ہمین حق نے دیدیا

اپنے کرم سے رکن جو قایم رہے سدا

رنج وتا جدہہ کفر نے سانون ایک اندھیر مچایا — راہ ہدایت بھیج پیغمبر حق نے آسان وکہایا

اوسدی طرف کرو سبھ زاری تا ہو رحم سوایا — ہو بشارت مومنو حق نے سانون چاوڑوایا

ہک عنایت اپنے داجو کدی نجاسے ڈہایا

نَرْجُو النَّجَاتَ بِحَشْرٍ مِنْ شَفَاعَتِهِ — فِي النَّشْاَتَيْنِ فَلِجْنَا مِنْ تُبَاعَتِهِ

امید میدارم نجات را فردای حشر بسبب شفاعت آنحضرت — اندر ہر دو جہان رستگار شدیم بسبب متابعت حضرت آنجناب

اُنْظُرْ اِلَى مَا وَصَلْنَا مِنْ اِطَاعَتِهِ — لَمَّا دَعَى اللّٰهُ دَاعِيْنَا لِطَاعَتِهِ

ببین بسوی ہرچہ نعمتہا رسیدیم از فرمانبرداری آنحضرت — ہرگاہ کہ خواند حقتعالی خوانندۂ ما را از برای بندگی او

بِاَكْرَمِ الرُّسْلِ كُنَّا اَكْرَمَ الْاُمَمِ

بہ بہترین پیغمبران باشیم ما نیز بہترین امتہا

از شفاعت در حشر داریم امید نجا — رستگار از تبع او آئیم اندر دوسرا

خوش رسیدیم از اطاعتہای امرش تا کجا — داعی ما ر الطاعت چونکہ فرمودہ خدا

اکرم رسل ست اکرم از امم باشیم ما

امید ہے چھڑاوی وہ شافع ہو کل ہمین — دونو جہان ہمین ملین جو پیروی کرین

دیکھہ اوسکی پیروی مین ملے کیا ہین دولتین — داعی ہمار یکو جو کہا رب خافقین

اکرم رسل کا وہ ہے ہم اکرم امم سے ہین

ہے امید شفاعت کرکے بخشے کل بنیاہان — کر متابعت اوسدی جہتی آسان دونہان درگاہان

مینا اسین فرمان جدہ اوسدا درجہ تہیا اوتہاہان — نبی اسادی نون جدہ حق نے کر کے کرم نگاہان

اکرم رسل بنایا کیتا اکرم امم اسانہان

جَمَاعَةُ الْكُفْرِ قَدْ ضَعُفَتْ لِقُوَّتِهِ — نُكِسَتْ رُؤُسُ صَنَادِيْدٍ لِشَوْكَتِهِ

گروہ کفر تحقیق سست گردید برای ظہور قوت دین او — سرنگون گشتند سرداران عرب پیش دبدبۂ آنحضرت

تَزَلْزَلُوا لِظُهُوْرٍ مِنْ نُبُوَّتِهِ — رَاعَتْ قُلُوْبَ الْعِدَا اَنْبَاءُ بِعْثَتِهِ

لرزیدند او شان برای ظاهر گردیدن نبوت آنحضرتؐ
ترسانید دلهای دشمنانرا خبر مبعوث شدن آنحضرتؐ

كَنَبْاَةٍ اَجْفَلَتْ غُفْلاً مِنَ الْغَنَمِ
مانند ترسیدن بزی که میگریخت درحالی که آن بز غافل بود از گوسفند

شد گروه کافران از قوتش سست و تبه
سربلندان سرنگون از شوکتش گشته همه
کافران لرزان نبوت ظاهر الشان بی پنه
بعثتش ترسان نموده دشمنان را قاطبه

چون بزی کو مانده تنها در بیابان از رمه

قوت کو دیکھکر گئے کافر ضعیف رو
شوکت کو دیکھ خود سر ونکی سرہوئی فرو
ایک زلزلہ اونہین تہا نبوت کے روبرو
اعدا کے دل تہی کانپتے بعثت سنی تہی جو

جو بھیری جنگلون مین اکیلی رمہ سے ہو

قوت اوسدی کافران نون ہے ضعف نی ڈرو کہاوے
اوچی سر ہوئی سبھہ نیویں شوکت مار ڈراوے
دیکھہ نبوت زلزلی اندر کافراندا دل آوے
دشمن وا دل بعثت اوسدی ڈر تہون بہت کنباوے

بکری جیون جنگل وچ کلّھی اجڑ تہون گھبراوے

ظُهُوْرُهُ اَوْقَعَ الْكُفَّارَ فِيْ وَعَكٍ
ظهور آنحضرت صلی اللہ علیہ و آلہ و اصحابہ وسلم افگندہ کافرانرا در تپ
رُدُّوْا اَذِلَّاءَ مَخْذُوْلِيْنَ فِيْ هَتَكٍ
رد کردہ شدند درحالیکہ خوار بودند و فروذات در ہتک عزت
سَالَتْ دِمَائُهُمْ كَالسَّيْلِ فِيْ سِكَكٍ
روان گردید خونهای ایشان مانند سیل آب در کوچها
مَازَالَ يَلْقَاهُمْ فِيْ كُلِّ مُعْتَرَكٍ
ہمیشہ بود آنحضرتؐ کہ کارزار میکرد با ایشان در ہر مکان جنگ

حَتّٰى حَكَوْا بِالْقَنَا لَحْمًا عَلٰى وَضَمِ
تا کہ مشابہ شدند آنکفار در جنگ سید ابرارؐ درحالی کہ بر سر نیزہا بودند گوشتی را کہ او یختہ است قصاب بر تختہ

کافرانرا در تب افگندہ ظهورش دائما
باز گردیدند در ذلت اسیر و ہم فنا
شد روان خونهای شان در کوچہا چون سیلہا
میشود شانرا بہر میدان ملاقی در وغا

تا شدہ کفار چون لحم معلق بر قنا

اوسکی ظهور سے ہوا کفار کو بخار
مخذول ہوا اسیر ہوئے اور قتیل و خوار
کوچون مین خون اونکا چلا جیسا ہو بحار
ملتا تہا جا کے اون کو نبی کر کے کارزار

کافرتہی جیسا گوشت دے قصاب ٹانگ کر

کافران نوں جدہ ظاہر ہویا اک برانجار پھڑ ایا
قید بھی کیتا لت بھی لیتا بھڑکی مارو نجایا

کوجیاندی وچ خون اونہاندا جھلاں وانگ وہایا
ہر جنگ وچ مرنیدا پھڑ کر اوہ بخت بلند سوایا

اینویں کافرسانگان پر جیوں گوشت قصائی لٹکایا

حَلَّتْ بِهِمْ ضُعْفًا مَا يَسْخَطُوْنَ بِهِ
غَلَوْا فَلَمْ يَجِدُوْا مَنْ يَلْجَاُوْنَ بِهِ

نازل گردید باوشان از ضعفہ آنچہ بکہ خشم میگرفتند از ان
زنجیر کردہ شدند پس نیافتند کسی کہ التجا برند بسوی او از برائے خلاص

اِذَا اُصِيْبُوْا جَوَاحًا يَجْاَرُوْنَ بِهِ
وَدُّوا الْفِرَارَ فَكَادُوْا يَغْبِطُوْنَ بِهِ

وقتیکہ رسیدہ میشدند بزخمی فریاد میکردند بسبب آن زخم
دوست میداشتن گریختن را پس نزدیک بود کہ آرزو میکردند بسبب گریختن بدو

اَشْلَاءَ شَالَتْ مَعَ الْعُقْبَانِ وَالرُّخَمِ
حالت اعضا، کہ بالا رفتہ با کرگسان و پرندہ ہای سیع اسیر

آنچہ زو بگریختندی آمدہ در پیش شان
گشتہ مغلول وندیدند از کسی روی امان

نیم بسمل گشتہ میکردند از نہ اری فغان
خواہش شان بُد گریز از دست فوج تیغران

پر اگر بودی پریدن با عقاب و کرگسان

پہنچا اونہوں کو وہ کہ ڈرا اونکو تہا اوسکا وآہ
ہو کر کے قید پھر نہ ملی بھی کہیں پناہ

ہو زخمی کرتے تھی وہ الم سے فغان وآہ
مطلب تہا اونکا ملتا جو اون کو گریزگاہ

اوڑتی عقاب و کرگسوں سے پر جو پاتے راہ

آئی پیش اونہاں نوں ضعفوں جو کجھہ سے ان بہاندے
بدہی ماری کوئی نہ لبھے جو اوہ آن چھراندی

لگدی زخم اونہاں نوں جدوں دردکنوں کرلاندے
دوست رکھیندے نس نوں گر ہوندا کدم واندی

پر جو پاندی نال عقابان کرگسان اوڑ کی جاندی

لَمَّا رَاَوُا السَّيْفَ لَمَّاعًا وَحِدَّتَهَا
وَعَايَنُوا الْقَتْلَ مَخْذُوْلًا وَشِدَّتَهَا

ہرگاہ کہ دیدند شمشیر را درخشان و تیزی آنرا
و بچشم سر بدیدند کشتہ شدن در حالت خواری و سختی آنرا

ذَهَلَتْ عُقُوْلٌ وَلَا يَرْجُوْنَ رِدَّتَهَا
تَمْضِي اللَّيَالِي وَلَا يَدْرُوْنَ عِدَّتَهَا

گم شدند عقلہا و امید نمیدارند باز آمدن آنہارا
میگذرند شبہا و نمی دانند کافران شمار انہارا

مَا لَمْ تَكُنْ مِنْ لَيَالِي الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ

ما دامیکه نبو ند آن شبها از شبهای ماهی که حرامست قتال در آنها

تیزی و رخشندگی تیغ تا دیدند زار — کشته گردیدن ز دست غازیان مخذول و خوار

عقل زانها رفت و امید رجوعش در فرار — بگذرد شبها نمیدانند کفار ش شمار

تا نباشد از شبان ماه منع کار زار

دیکهی چمکتی تیغ جو تهے تیز و تابدار — اور مار اجانا اپنا وه میدان مین هوکی خوار

هوش اوڑ گئے اونهونکی نهین پهرتی زینهار — راتین گذرتی جاتی هین جانین نه وه شمار

جبتک نه هون وه ماه حرامون سے آشکار

جده وهٹو نے چمکدیان تهکیهان غازیدیان تلوارن — خوار هو کس قتل دی سختی اتی چوطرفون مارن

نٹهی عقل امید گیو نے بهل گیان سبهه سارن — راتین گذرن لیک نجانن کافر کجهه شماران

جبتک ماه حرام دیان راتین هون نه وچ گذاران

مَدَّ الصَّحَابَةُ فِي الْأَحْزَابِ رَاحَتَهُمْ — إِذْ قَدْ رَأَوْا فِي الْمَغَازِي اسْتِرَاحَتَهُمْ

دراز فرمودند اصحاب کرام در جنگهای دشمنان دستهای خود را — زیرا آنکه دیدند رضی الله تعالی عنهم در جنگها راحت و آرام خویش را

تَظَاهَرُوا وَابْتَجَ الْأَعْدَا اسْمَاحَتَهُمْ — كَأَنَّمَا الدِّينُ ضَيْفٌ حَلَّ سَاحَتَهُمْ

ظاهر فرمودند زخمی نمودن سرهای دشمنان جوانمردی خود را — گویا که دین اسلام مهمانی است که فرود آمده است در خانهای مسلمانان

بِكُلِّ قَرْمٍ إِلَى لَحْمِ الْعِدَى قَرِمِ

بهر مهتری بسوی گوشت دشمنان بغایت حریص.

کرده بهر جنگ و اصحاب جمله دستها — چونکه در جنگ عدو دیدند فتح و اعتنا

کرده در جرح عدو ظاهر همه دست سخا — بود گویا دین مهمان آمده در هر سرا

سوی لحم دشمنان از حد حریص اندر غذا

پهلایا بهر جنگ صحابه نے هاتهه کو — بڑهتی جو دیکهی جنگ مین تهی اونکے آبرو

زخمی کئے دکهاکی سخا اپنے سب عدو — گویا که مهمان تها دین آیا رو برو

دشمن کا گوشت کهانیکی تهی انکو آرزو

جنگاں وچ صحابہ نبی سی کیا دست درازاو ٹھایا
مارکے دشمن دین دی جنگ نوں چا اپنا جودو کھایا
رتبہ بڑھتا جنگاں وچ جدہ سبھہ نی آپنا پایا
گویا دین سی مہمان ہو کی گھر او نہاندی آیا
گوشت عدو دی کھاوندا اوہ سے مشتاق سوایا

يَمْضِي النَّبِيُّ بِأَبْطَالٍ مُقَادِحَةٍ
گذر میفرماید حضرت صلی اللہ علیہ وسلم با جوانان شکستندہ
يَمُوُّ فِي سُودَدٍ بِالنَّفْسِ سَامِحَةٍ
میگذرد با سردارانی کہ بنفسہای خود سخاوت کنندگانند
يَفُوزُ فِي كُلِّ مَيْدَانٍ بِرَابِحَةٍ
فایز میشود در میدان صلی اللہ علیہ وسلم بنفع و نصرت و غنیمت
يَجُرُّ بَحْرَ خَمِيسٍ فَوْقَ سَابِحَةٍ
میکشد دریای جنگ را کہ کان ست بر اسپان خوش رفتار

تَرْمِي بِمَوْجٍ مِنَ الْأَبْطَالِ مُلْتَطِمٍ
کہ می اندازد آن بحر موج را کہ ثابت ست از دلیران کہ بغایت برہم میخورد

میرود حضرت بمیدان با شجاعان بکمال
بگذرد با اسخیا با روح در راہ وصال
می شود منصور و رابح از غنیمہای حلال
میکشد بر اسپہا دریای جنگ اشتعال
کو زند موج از دلیران ہیجا در قتال

لیجاتا ہی وہ ساتھ دلیران دین پناہ
ہیں ساتھ وہ کہ جانکو دیدین خدا کی راہ
پاتا ہے فتح نفع دی میدان میں آلہ
دریائی جنگ کھینچی وہ گھوڑونپہ وہ کہ واہ
مارے ہے خوب موج دلیران جان خواہ

نبی بہادراں نالی پہر دا جو توڑن لشکر سارا
اوہ سردار جو راہ خدا دی ڈیون نفس نیارا
فتح و غنیمت ہر میدانوں لہندا شاہ سہارا
جنگ دا دریا گھوڑیاں اوتی کھچدا بہتا بھارا
موج بہادراں دی وچ اوسدے گردی دہوں اندھارا

أَشْجَعُ بِهِمْ مِنْ أُسُودِ الدِّينِ مُنْتَخَبٍ
چہ بہادراند ایشان چیدہ رضی اللہ عنہم از شیران دین
فَمَا لَهُمْ غَيْرَ نَصْرِ الدِّينِ مِنْ أَرَبٍ
پس نیست او شان را انجز از یاری دادن دین ہیچ مقصدے
سُيُوفُهُمْ أَحْرَقَ الْكُفَّارَ مِنْ لَهَبٍ
تیغہای شان رضی اللہ عنہم سوختہ ست کافران را از زبانہ ہا
مُنَكِّلٍ مُنْتَدِبٍ لِلّٰهِ مُحْتَسِبٍ
از ہر اجابت کنندہ مر خدا را چشم دارندہ

يَسْطُوا بِمُسْتَأْصِلٍ لِلْكُفْرِ مُصْطَلِمٍ

حملہ میکنند درحالیکہ از بیخ برکنندہ ہستند کفر را در کشیدن

اندلیرانیکہ شیراند در دین منتخب
نیست ایشان را بغیر از انتصار دین ارب
سوختہ شمشیر ایشان کافران از لہب
از شجاعانی کہ گشتہ جملہ لله محتسب

حملہ آور بیخ کافر میکنند اندر حرب

اللہ رے دلیر کہ ہین شیر دین تمام
جز نصر دین کوئی بہی اونکو نہین ہے کام
تلوار اونکی نے ہین چلائے عدو لئام
اشجع وہ ہین کہ جان دین اپنی خدا کی نام

اوکہڑائی بیخ کفر کی سے حملے کئے جو عام

واہ واہ مرد بہادر چیدی دین دی شیر تمامی
یاری دین دی باجہہ اونہانون ہو نہ قصد مدامی
تلوار اونہاندے چلائی سبہہ کافر جو حرامی
حق دی حکم دی منن والی حقدی کرن غلامی

بیخ کفر دی حملی نالے پتدی سرور نامے

لَا يَحْصُرُ الْوَصْفُ مِنْ أَقْصٰى مَنَاقِبِهِمْ
حصر نمیتواند کرد وصف از غایت منقبت ایشان رض
كَمْ حَرَّكُوا السَّيْفَ ضَرْبًا فِي مَحَارِبِهِمْ
چند جنبانیدہ اند شمشیر ہا را از روی زدن در میدانہای جنگ خویش
تَظَاهَرَ الْفَتْحُ طُرًّا مِنْ مَوَاكِبِهِمْ
ظاہر گردیدہ ست فتح تمام از لشکر ایشان رضی اللہ عنہم
حَتّٰى غَدَتْ مِلَّةُ الْإِسْلَامِ وَهِيَ بِهِمْ
تا این غایت کہ گشت ملتی کہ اسلام ست و حال آنکہ آن ملت بدیشان رض

مِنْ بَعْدِ غُرْبَتِهَا مَوْصُولَةُ الرَّحِمِ
از پس آنکہ غریب و بیکس بحالش میل نمی نمود وصل کردہ شدہ خویشی او

کی تواند عقل تعداد مناقبہای شان
چند بگذشتند در میدانہا تیغ افگنان
فتح یکسر از جماعتہای شان گشتہ عیان
تا کہ آمد دین حق پس زانکہ بودہ ناتوان

رحم او واصل بخویش و اقربا شادی کنان

عقل اونکی وصفونکا نہین کرسکتی کچہہ شمار
میدانو نمین وہ گذرے ہین تلواریں مار مار
نصرت اونہین کے حملون سہی یکسر ہے آشکار
تا دین ہوا ہے گرچہ تہا اول ضعیف زار

خویش اقربا سی ملکے کیا جوبن اور سنگار

وصف اونہاندی شان فخر دی گنتی وچ نہ آئی
فتح اونہان تہین ہر میدانین ظاہر ہو سہائی

وچ میدانان کرکے قوت کتنی تیغ چلائی
تا اونہان تہین ہوئی شریعت نال توفیق خدائے

غربت پچہون گنڈہی ہوئی نال قبیلے بہائی

فَأُیِّدَ الدِّینُ فِی الْإِعْلَانِ مِنْ سَبَبٍ
پس تائید کردہ شدہ دین در ظاہر شدن بلندی بسببی
مُشَیَّدٍ وَوَثِیقٍ غَیْرِ مُنْتَهِبِ
کہ مضبوط است ومستحکم است ونیست یغما کردہ شدہ

أَبْدَتْ عَرُوسُ الْهُدَى فِی رَوْنَقٍ عَجَبٍ
ظاہر گردید عروس ہدایت در رونقی عجیب
مَکْفُولَةً أَبَدًا مِنْهُمْ بِخَیْرِ أَبٍ
کفیل دادہ شدہ آن ملت را از پیش ایشان بہترین پدر

وَخَیْرِ بَعْلٍ فَلَمْ تَیْتَمْ وَلَمْ تَئِمِ
وبہترین شوہر پس یتیم وبے شوہر نماند

دین موید گشت در اعلان باسباب عظیم
پختہ کار آمد نگردد کہنہ نی گردد سقیم
شد عروس اہتدا ظاہر بسامان نعیم
یافتہ زانہا پدر تربیب فرما مستقیم

شوہری ہم خوش نہ گردد بیوہ نی گاہی یتیم

منصور دین ہوا ہے سبب سی جو تہی قوی
پختہ وہ ہے کہ دیکہیگا ہرگز نہ کہنگی
دلہن ہدا کی کا ہوا سامان پے طوی
باپ اوسکی سر پہ ہے یہہ ہمیشہ ہی مستوی

نی رانڈ و نے یتیم ہو دولہا ہے ایسا ہی

دین نے ظاہر ہوون دی وچ لدہی سبب علاوی
محکم ہتا نا ہوون کہنہ تان ترٹ تا جاوے
کوڑمی ہدادی ظاہر ہوئے گرکی سوہی ساوکا
اونہان تہون باپ بہے اچہا لدہا دایم کری سہائے

خاوند بھی یتیم نہووے نان وت رانڈ سداوی

مَلَائِکُ الْحَقِّ قَدْ جَاؤُوا أُمْنَادِمَهُمْ
فرشتگان حقتعالی نازل شدند در انحال کہ ندیم ایشان بودند در جنگ بدر
فِی الْحَرْبِ جَاءَ جُیُوشُ النَّصْرِ خَادِمَهُمْ
در جنگہا آمد لشکر فتحہا در حالیکہ خادم ایشان بود رضی اللہ عنہم

فِی کُلِّ فَجٍّ یَصِیرُ الْحَقُّ قَادِمَهُمْ
در راہ میشود حق پیش روایشان رضی اللہ تعالی عنہم
هُمُ الْجِبَالُ فَسَلْ عَنْهُمْ مُصَادِمَهُمْ
آن لشکر است مانند کوہہا پس سوال از ایشان جا با کوفتن ایشان بجماعت را

مَاذَا رَأَوْا مِنْهُمْ فِی کُلِّ مُصْطَدَمِ
چہ چیز دیدہ اند از ایشان رضی اللہ عنہم در ہر واکوفتن

شد ملائکہای حق شانرا ندیم اندر وغا
ورمسالکہا بود دادارشانرا پیشوا

ہمچو خادم آمدہ فتح و نصر خدمت نما
کوہہا ہستند پرس از صدمۂ شان جابجا

کوچہ ہا دیدند زیشان رعب اندر صدمہ ہا

اوتری فرشتے جنگ مین یاری سیتے ہزار
حق اگی آگے اونکی تہا جسطرف جاتین کار

نصرت تہی خادمونکی طرح گرد پہرتی یار
ہین کوہ پوچہہ صدمے تو او نکے بکار زار

کیا اون سے دیکھا حملو نمین کافرنے بار بار

یاری کانر اونہاندی جنگ وچ اوتر فرشتی آئے
اگی اگی حق اونہاندی جت ول قدم اونہائی

جتہی جاوُن فتح اونہاندی خدمت کرو کہائے
ہس پہاڑ پچہہ اونہان تہون جنہا صدمے اونہاندے جائے

ہر ہر صدمی دی وچ کافر لاگہان جاوُن مار ونجائے

فَاِنَّ فِیْکُلِّ مُعْتَرَکٍ لَهُمْ لَیَدًا
پس تحقیق در ہر میدان جنگ ایشانرا رضا قوتی ہست چندان کہ
فَسَلْ تَبُوْکًا وَسَلْ اَبْوَاؤَسَلْ صُعْدًا
پس باز پرس از جنگ تبوک و پرس از حال ابوا و سوال کن از ام صعد

خُذُوْا الْاَسْیَافِهِمْ قَلْبَ الْعِدٰی غُمُدًا
گرفتند از برای شمشیرہای خویش دلہای دشمنانرا غلاف
فَسَلْ حُنَیْنًا وَسَلْ بَدْرًا وَسَلْ اُحُدًا
پس باز پرس از معاملۂ حنین و پرس ماجرای بدر و تفحص نما از واقعۂ احد

فُصُوْلُ حَتْفٍ لَهُمْ اَدْهٰی مِنَ الْوَخَمِ
فصلہای مرگ بودہ مر کافرانرا کہ سخت تر بودہ از وبا

ہست در ہر معرکہ شانرا ز حق قوت مدام
از تبوک و ہم ز ابوا پرس و ز صعد ای ہمام

ساختند از بہر شمشیر از دل اعدا نیام
و ز حنین و بدر پرس و ز احد ای نیکنام

کافرانرا از وبا ہم بودہ موتے سخت و عام

قوت ہی جنگ مین اونہین حقسی ملے تمام
پوچھو تبوک اور ابوا صعد سے لیکے نام

تیغونکی واسطے کیا اعدا کا دل نیام
پوچھو حنین و بدر و احد جنین ای ہمام

کافر کو ہیضہ سے تہی بہت موت سخت و عام

ہر ہر جنگ دی وچ پھر غازیان قوت غضب و کہائے
پوچہہ تبوک تی ابوا صعد وچالی کیونکنسی لڑائے

تیغ دی کارن دل دشمن دی لون سے چیر میان بنائے
پوچہہ حنین تی بدر احد دا حال نیارا بہائے

کافران نون سی موت وباتهین سخت فی عام سوائے

حَمِيَّةُ الْكُفْرِ مِنْ ضَرْبَاتِهِمْ بَرَدَتْ
دلاوری کافران از ضربهای شان سرد گردیده

نَفْسُ الْعِدَا مِنْ سَنَا أَسْيَافِهِمْ خَمَدَتْ
نفسهای دشمنان از روشنائی برقهای تیغ ایشان فرونشست

صَفِرَتْ وُجُوهُ الْعِدىٰ خَوْفًا إِذَا جُرِدَتْ
زرد شدند رونهای دشمنان از روی خوف چون کشیده شدند ایشان

الْمُصْدِرِي الْبِيضِ حُمْرًا بَعْدَ مَا وَرَدَتْ
بیرون آرند شمشیرهای سفید را سرخ گردیده پس از درآمدن آن تیغها

مِنَ الْعِدَا كُلَّ مُسْوَدَّةٍ مِنَ اللِّمَمِ
از دشمنان هر سیاهی را از قطعه هائے موی سیاه

نخوت کفر از دم شمشیر شان گردیده سرد
چون کشیده تیغ بیرون روی اعدا گشت زرد

روح اعدا پست شد از برق تیغ اندر نبرد
تیغ را نانی که کرده بیض رانگلون چو ورد

از اعادی رفته چون در هر سیاه از مو جگرد

ہاتہون سی اونکی نخوت کافر ہوئی ہوا
کہینچی جو تیغ دیکہہ عدو زرد رخ بنا

تیغ اونکے نے کیا نفس کافران فنا
دیتی تہی وہ سفید کو کر سرخ خوب سا

جب دشمنون کی بالونکی سیاہی مین جاڑہا

سبہہ دلیری کافراندی ایک پل وچ مار ہٹائی
موںہہ تہیونی پیلے سادی جدہ کہنچی تیغ لڑائی

کافران دی ساہ ٹہنڈی کیتی جب تیغ دی چمک وکہائے
چٹے نون کر دیندی رتا کہچی اوہ کر کی زور دکہائے

کافران تہین ہر کالے والان دی وچ بکروہائے

وَالْجَامِعِينَ مِنَ الْأَغْنَامِ مَا شَرَدَتْ
و فراہم کنندگانند از غنیمتہا آنچه پراگنده شده ست

وَالرَّامِي السَّهْمِ فِي قَلْبِ الْعِدَىٰ اشْتَبَكَتْ
و تیر اندازانند که تیرهای ایشان در سینه های اعدا مشبک شده اند

وَاللَّاعِبِينَ بِضَرْبٍ لِلْعِدَىٰ فَتَكَتْ
و بازی کنندگانند بضربهای که دشمنانرا پاره پاره ساخت

وَالْكَاتِبِينَ بِسُمْرِ الْخَطِّ مَا تَرَكَتْ
و نویسندگانند بقلمهای نیزه خط را که بنگذاشت

أَقْلَامُهُمْ حَرْفَ جِسْمٍ غَيْرَ مُنْعَجِمِ
قلمهای شان طرفی را از هیچ جسم بغیر نقطهٔ ضرب

جمع سازان از غنائم آنچه بدر رود در فرار
تیر زن مردان که دلهای عدو کرده فگار

لعب سازان از عدوئی خود برآورده دمار
نیزه زنها چون قلم خطها نوشته آشکار
جسمهای کافران نگذاشته بے نقطه زار

کرتی ہین جمع جملہ غنائم کو غازیان
دشمن کا مارنا اونہین ایک کہیل ہے بیان
تیرون سی تن عدو کا سراپا کیا خزان
نیزو نکی کر قلم وہ لکہین خط خوش عیان
چہوڑی نہ کافرون کی بدن کچہہ بہی بی نشان

جمع کریندی سبہہ غنیمت جو ننہاسی یاد وڑیا
کہیدیان اتی ہیدیان دشمن اونہان پکڑ توڑیا
مار کی تیر نشانی وانگن دشمن وا دل تروڑیا
لکہدی خط اوہ بہت عجایب قلم نیزیان تہین جوڑیا
بدن تمامی دشمن دا بے نقطہ نہ ہون چہوڑیا

فَنُصْرَةُ الْحَقِّ فِي الْهَيْجَا تُبَرِّزُهُمْ
پس یاری حقتعالی در ہر میدان بیرون بیرد ایشانرا
وَالْحَقُّ فِي كُلِّ مَيْدَانٍ يُعَزِّزُهُمْ
و کردگار سبحانہ در ہر میدان عزت و نصرت می بخشد ایشانرا

عَيْنُ الْعِنَايَةِ مِنْ رَبِّي تُجَهِّزُهُمْ
چشم عنایتی از پروردگار من کارسازی میکند سامان ایشانرا
شَاكِي السِّلَاحِ لَهُمْ سِيمَا تُمَيِّزُهُمْ
کشیده سلاح مر ایشانرا علامتی ہست کہ ممتاز مینماید از غیر

وَالْوَرْدُ يَمْتَازُ بِالسِّيمَا مِنَ السَّلَمِ
وحال آنست کہ گل ممتاز میگردد بعلامت از درخت خاردار

نصر حق شانرا بود در جنگ اعدا یار غار
میشود چشم عنایت کارساز شان چو یار
حق دہد عزت بمیدان شان ز فتح و افتخار
اسلحہ پوشیده از سیما شجاعت آشکار
گل برنگ و بوست ممتاز از درخت خاردار

میدانمین یار غار اونہین فتح حق سی ہو
ہے کارساز عین عنایت کے مو بمو
میدانمین حق نے فتح سی دی اونکو آبرو
ہتیار باز ماتہے سی پیدا ہے غلبہ گو
گل کو کرے سلم سے بہی ممتاز رنگ و بو

یاری حقدی ہر میدان وچ اونہانون آن گہیرایا
اگہہ عنایت نظر تہین سبہو چا سامان بنایا
حق نے قدر اونہاندا دیکر فتح و نصر و دہایا
واہ ہتیار و متہی نی کیا خوب سنجان کرایا
متہے نالی گل کندیان تہون وچ سنجان دی آیا

بَذْلُ النُّفُوسِ لِنَيْلِ الْبِرِّ فَخْرُهُمْ ‏ ‏ ‏ قَدْ عَزَّ عِنْدَ مَلِيكِ الْعَرْشِ قَدْرُهُمْ

صرف کردن جانها برای یافتن ثواب فخر ایشان است ‏ ‏ ‏ تحقیق گرامی است پیش مالک عرش قدر ایشان رضی اللہ عنہم

يُزَلْزِلُ الْجَبَلَ الْمَنْصُوبَ صَبْرُهُمْ ‏ ‏ ‏ تُهْدِي إِلَيْكَ رِيَاحَ النَّصْرِ نَشْرُهُمْ

از جا جنباند کوه مستحکم را بافشردن ایشان در جنگ دشمن ‏ ‏ ‏ ہدیہ میفرستد بسوی تو بادہای یاری خبرہای خوش ایشان

فَتَحْسِبُ الْوَرْدَ فِي الْأَكْمَامِ كُلَّ كَمِيٍّ

پس پنداری شگوفہ در غلافہا ہر دلیری از دلاوران

بذل نفس اندر رہ خیرات فخر شان است صاف ‏ ‏ ‏ شد گرامی قدر ایشان پیش ایزد بیخلاف

کوہ را کند و خوش از جا صبر شان اندر مصاف ‏ ‏ ‏ نشر شان سویت رساند بوی نصر اندر تحاف

ہر بہادر را تو پنداری شگوفہ در غلاف

ہے فخر اونہاندا رضی مولا ہین دینی جان ‏ ‏ ‏ بھاری ہے حق کے ساہنی قدر اونکی اور شان

کوہ گران او کھاڑین کھڑی ہو رہین جہان ‏ ‏ ‏ خوشبو اونہو نکی فتح کی بودی تجھی عیان

جانے شگوفہ پردے مین تو ہر دلیر وہان

راہ خدا تی جان دا دیون فخر اونہاندا سارا ‏ ‏ ‏ اگی خدا دی قدر اونہاندا بھاری بہت پیارا

روہ نون جا ہتھون ہٹ کدہن جس جاتی یاران نعرا ‏ ‏ ‏ بوا اونہاندی تینون دیندی فتح دا خوش ہبکارا

وچ غلاف شگوفہ جانین ہر دلیر نیارا

فَلَنْ تَرَى مِنْ شُجَاعٍ مِثْلَهُمْ أَبَدًا ‏ ‏ ‏ فِي حَمْلَةٍ ضَيِّقٍ وَالْأَعْدَاءُ مُضْطَرِبًا

پس نخواہی دید کسی را از دلیران مانند اوشان ہمیشہ ‏ ‏ ‏ در یک حملہ ساختند دشمنان را سراسیمہ و پراگندہ

عَلَى السُّرُوجِ تَرَى اسْتِحْكَامَهُمْ عَجَبًا ‏ ‏ ‏ كَأَنَّهُمْ فِي ظُهُورِ الْخَيْلِ نَبْتُ رُبًا

بر زینہا خواہی دید مستحکی اوشان رضی اللہ عنہم بطور عجیب ‏ ‏ ‏ چنانستی کہ ایشان در پشت اسپان رونیدہ بر پشت اسپ

مِنْ شِدَّةِ الْحَزْمِ لَا مِنْ شِدَّةِ الْحُزُمِ

از جہت نہایت دانائی از جہت سختی تنگ

تو نخواہی دید ہمچون شان دلیری در جہان ‏ ‏ ‏ ساختند از حملہ کفار را بیجا نشان

بینی اندر خانہ زین طرفہ استحکام شان ‏ ‏ ‏ گو نیاد ر پشت اسپان رستہ اند آن سروران

ازکمال عقل فی ازسختی تنگ ڈسیان

ثانی اونہون کا کوئی بہادر کہان ملے ۔ ایک حملی مین ہزار ہون دشمن تو مارلے
زینون بین ہین وہ شیر عجب طور سی پہبے ۔ گویا کہ بیٹہہ اسپ پہ وہ جہاڑ ہین ادگے

فرط بہادری سے نہ سختی تنگ سے

ویکہین کوئی نہ اونہان جیہا وچ دلیری نامے ۔ ہکی حملیون لیپا کیتی کافر سے حرامی
زینان دی وچ بیٹھے محکم عجب وہ شیر تمامی ۔ گویا بیٹھہ گہوڑیان وچ اوگی ایہہ درخت دوامی

سختی عقل نے دانش تہین نان تنگ دی سختی خامی

كَمْ أَوْهَنُوا لِلُحُومِ الْأَشْقِيَا خَرْقًا ۔ وَحَرَّقُوا هُمْ بِقَتْلِ الْأَصْدِ قَا حَرْقًا
چندین سست نمودند گوشتہای بدبختانرا از روی شگافتن ۔ وسوختند آنہارا بسبب کشتن دوستان سوختنی سخت
فَكُلَّمَا لَمَعُوا مِنْ سَيْفِهِمْ بَرْقًا ۔ طَارَتْ قُلُوبُ الْعِدَىٰ مِنْ بَأْسِهِمْ فَرَقًا
پس ہرگاہ روشن نمودند از شمشیر خویش برق را ۔ پرید دلہای کافران از جہت سخت ترسیدن از جماعت اسلام

فَمَا تُفَرِّقُ بَيْنَ الْبَهْمِ وَالْبُهَمِ
پس فرق نمیکند آنہا در دلیر و در بچہ گوسفند

چند جسم اشقیا را کردہ پارہ از میان ۔ سوختند از قتل اخوان سینہ ہای کافران
برق سان رخشان چو بیرون آمدہ شمشیر شان ۔ گشتہ پران کافرانرا دل زتن از بیم جان

در دلیر و بچہ بز فرق کردن کے توان

کفار کے بدن دے سب ٹکڑی کر اوڑا ۔ مارے جو رشتہ دار جگر سب دے جلا
چمکائی برق تیغ تو کافر کا دل ڈرا ۔ کافر کا اون کی رعب سی تہا دل یہہ کانپتا

فرق دلیر و بچہ بز اونے کب کیا

کر کی جرأت کافراند اسبھہ کپ ٹک ماس وکہایا ۔ مارکی دوست تی خویش قبیلہ جگر تمام جلایا
بجلی وانگون تیغا کہدہ کی میان تہین جد چمکایا ۔ اوڈی دل سبہہ خصماندی خوف سنے پکڑ ایا

بکڑوتی تے بہادر وچ اونہان فرق نظر نہین آیا

فَمَنْ أَمَدَّ بِهِ قَدْ زَالَ عَسْرَتُهُ ۔ وَمَنْ يَلُذْ بِنَدَاهُ دَامَ يُسْرَتُهُ

پس ہر کس مدد خواست با نحضرت رفت تنگی او
وَمَنْ تَصَدّیٰ بِهِ قَدْ زَادَ قَدْرَتُهُ
و آنکس که چنگل بدامن آنحضرت زد زیاده گشت قدرت او

وانکس که پناه جوید بجود او همیشگی گشت تونگری او
وَمَنْ تَكُنْ بِرَسُوْلِ اللهِ نُصْرَتُهُ
وکسی که باشد برسولِ خدا یاری ومنصور شدن او

اِنْ تَلْقَهُ الْأُسْدُ فِيْ اٰجَامِهَا تَجِمِ
اگر کارزار نماید او را شیران در بیشه های خود ساکن میگردند

ہر کہ جست از وی مدد الحق شد از تنگی رہا
ہر کہ چنگل زد بدو قدرش فزون شد در علا

ہر کہ با جودش پناہد گشت دایم پر غنا
ہر کہ باشد با رسولِ حق بکون نصرت ورا

رام گردد شیر گر پیش آیدش در بیشہ ہا

جسنے مدد لی شاہ سے تنگی گئی تمام
دامن جسینی پکڑا بڑھی اوسکی قدر عام

جو سایل اوسکا ہے وہ غنی ہو گیا مدام
نصرت جو لی رسولِ خدا سی ہے شاد کام

جنگل میں شیر اوسکی جو پیش آئی ہووی رام

جو مدد اوسی تھون چاہی تنگی گئیس ساری
دامن جسنی اوسدا ہاتھ پایا پس قدر نیاری

جو سوالی شاہ دا ہوندا سو کہیان عمر گذاری
جیندی نال رسول خدا دے ہوندی جگو چ ہر دم یاری

جنگل وچ گر شیر بھی ملیس کرتا تابعداری

هُوَ الْمَفَاخِرَةُ الْعُظْمٰى لِمُفْتَخِرٍ
اوست صلی اللہ علیہ وسلم فخر عظیم برای ہر فخر کننده
فَلُذْ بِهٖ حَيْثُ مَا يَغْشَاكَ مِنْ عُسُرٍ
پس پناہ گیر بذات کریم او ہر وقتی که در پوشد ترا تنگی

بِهٖ عَنِ الْفَقْرِ يَنْجُو كُلُّ مُفْتَقِرٍ
بدولت او از فقر نجات می یابد ہر فقیر نادار
وَلَنْ تَرٰى مِنْ وَلِيٍّ غَيْرِ مُنْتَصِرٍ
و ہرگز نخواہی دید ہیچ دوستی را بنا بنده یاری

بِهٖ وَلَا مِنْ عَدُوٍّ غَيْرِ مُنْفَصِمِ
با نحضرت و نہ ہیچ دشمن را از ہم پاره نه شونده

اوست بہر افتخار مفتخر فخر جسیم
بر بدر گاہش ہنیه گرسار د تن عسرت سقیم

ہر فقیر از دولت او شد غنی رسته ز بیم
تو نخواہی دید یاری خواه را نا مستقیم

فی عدوی کو نگشته از کراماتش دو نیم

ہے ذات اوسکی فخر لئے طرفہ افتخار
مفلس اوسی کی جود سے ہوتے ہیں مالدار

بھاگ اوسکی سمت گر تجھی مشکل بنی ہو یار
دیکھیگا تو نہ خالی اوسی سے امیدوار

اوسکا عدو نہ پائیگا جو ہو نہ اوس سے خوار

فخر کرن دی والے کارن اوہو فخر سوایا
اوسی بدولت فخر نو لہندا ہر کنگال نہایا

پناہ اوسی دی تھلے وکھاں جیکر تدھی ستایا
ویکھسین نان تون بار منگدا جو ہر سفت اجایا

ناکوئی دشمن اوسدا اوجو ہکر نہ مار وکھایا

اَلدِّیْنُ اُسِّسَ مِنْ اَقْوٰی اَدِلَّتِہٖ
دین محکم کردہ شدہ از دلیلہای قوی آنحضرت صلعم

لَمْ یَجْتَرِءْ مَلَکٌ فِیْ خَوْضِ خَلْوَتِہٖ
جرأت نمیداشت فرشتہ در درآمدن خلوت آنحضرت

عَزَّتْ تَوَابِعُہٗ فِیْ ضِمْنِ عِزَّتِہٖ
غالب و معزز شدند تابعانش در ضمن عزت و غلبۂ آنحضرت

اَحَلَّ اُمَّتَہٗ فِیْ حِرْزِ مِلَّتِہٖ
در آورد امت خود را در حصار ملتش صلی اللہ علیہ وسلم

کَاللَّیْثِ حَلَّ مَعَ الْاَشْبَالِ فِیْ اَجَمٖ
ہمچون جای دادن شیر کہ فرد آمدہ با بچہ ہای خود در بیشہ

از دلایلہای محکم گشت دینِ او بلند
کی ملائک جرأت اندر خلوتِ او میکنند

اہلِ ملت عزتی در ضمن اعزاز وی اند
امت خود را میانِ حرز ملت خویش فکند

بچہ ہا شیران بدانسان کہ بہ بیشہ آورند

اوسکی قوی دلیلوں سے ہے دین قوی ہوا
خلوت مین اوسکی جاوی ملک کیے نہین یہہ جا

تابع عزیز عزت اوسیکی سے ہو رہا
امت کو اپنی دین کے قلعہ مین وہ لیگیا

جیسا کہ شیر بچون کو جنگل مین لے چھپا

دین دی نیہہ قوی دلیلان اوسدیان پختی پائے
کیا توفیق فرشتی نون جو اوسدے خلوت آئے

اوسدی عزت تہین سبہہ پیرو بہی عزیز سدائے
اپنی دین دی کوٹ وچ اپنی امت نون خوش لیائے

جیون شیر بچیان نون لیکر جنگل وچ چہپائے

کَفَاکَ بِالْعِلْمِ فِی الْاُمِّیِّ مُعْجِزَۃً — **کَفَاکَ اٰیَاتُہٗ لِلْعَمَلِ مِنْ عَدَلٍ**
کافی ہست معجزات او ترا از برای عمل گردن از احکام عدل

فَلَنْ تَرٰی عِدْلَہٗ فِی الْکَوْنِ مِنْ جَبَلٍ
پس ہرگز نخواہی دید ہمسنگ او در جہان از نعمتہا

النعم

أَنْعِمْ بِهِ لِقِوَامِ الدِّيْنِ مِنْ أَصَلٍ ... كَمْ جَدَّلَتْ كَلِمَاتُ اللّٰهِ مِنْ جَدَلٍ

چه خوب ست آن اعجاز برائے قایم نمودن بناے دین ہدایت از اساس ... چند جنگ کننده ست کلمات حقتعالی سبحانہ از شدید الخصومت

فِيْهِ وَكَمْ خَصَمَ الْبُرْهَانُ مِنْ خَصِمٍ

درشان آنحضرتؐ و چندین خصومت کنند برہان خدا تعالی از غلبہ او در خصومت

معجزاتش ہست از بہر عمل کافی ترا ... ہیچ از نعمانیاب بے بدل او در دہرہا

ہست نعم الاصل آن از بہر اثبات ہدا ... چند دشمن را که جدلی کرد آیات خدا

بہر حضرت چند را غالب شد از برہان صفا

کافی ہے شرع اوسکی تجھی عمل کو تمام ... نعمت بدل اوسکی نہین کوئی خاص و عام

دین ہدا کا اصل ہے کیا خوب یہہ کلام ... کتنی مخالفوں سی کر آیات نے خصام

حضرت لئے وہ خصم پہ غالب ہوئے مدام

عمل دی کارن شرع اوسیدے کافی تینوں ساری ... اوسدے جیہی کوئی نہ لہین نعمت جگ وچ بہاری

دین دا منڈہ ہہی محکم ڈاڈہا معجز اوسدے کاری ... کلمیاں حقدیاں کتنی خصماں جنگ او ہناندی ماری

واسطی اوسدی غالب ہوئی کتنیاں دی خواری

عَجَزْتُ عَنْ عَدِّ مَا أُوْلِيْتَ مَنْقَبَةً ... عَلَوْتَ عَنْ كُلِّ مَنْ فِي الْكَوْنِ مَرْتَبَةً

عاجز گردیده ام از شمردن چیزی که داده شده از اوصاف ... بلند رفته از ہر که اندر جہان ست از روی مرتبه

أَعْمَالُ دِيْنٍ مَهَامَ الرُّشْدِ قَاطِبَةً ... كَفَاكَ بِالْعِلْمِ فِي الْأُمِّيِّ مُعْجِزَةً

عطا فرموده شمارا پروردگار من مجامع جملہ نیکیہا تمام ... کافی ست ترا عالم بودن در شخصی که قلم نرفته از روی معجزه بودن

فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَالتَّأْدِيْبِ فِي الْيُتْمِ

در زمان جاہلیت و باموءدب ساختن در زمان بی پدر بودن

عاجزم از انکه اوصاف تو آرم در شمار ... از جہان و ز اہل عالم رفتہ بالا ہزار

خود کلید جملہ نیکیہا بداد ت کردگار ... معجزه کافی ہست علم موہبت آموزگار

در جہالت در یتامت ہم ادب ہا بے شمار

عاجز ہون وصف تیری کہان کر سکون ادا ... ساری جہان سی بڑہکے ملا تجھکو مرتبہ

سب نیکیونکی امر تجھی حق سی ہین عطا ‎ ‎ کافی ہے اجی ہو کی تجھے علم معجزا

ناخواندون مین یتیم ہوا داب خوب سا

عاجز گنن تی ہان جو منصب تینون حق ڈوائے ‎ ‎ سبھہ مخلوق جہان تہین نیدی وڈے قدر ودہائے

سبھی امر جہنگیری تینتہون ظاہر حق کرائے ‎ ‎ کافی ہے ایہہ معجزہ جوان بہریان تینون علم سکہائے

جاہلاندی وچ وچ یتیمی دتی ادب سوائے

مِنْ كُلِّ مَنْ فِي الْوَرٰى صِدْقًا اَمِيْلُ بِهٖ ‎ ‎ فَكُلُّ ذُلٍّ عَرَانِيْ قَدْ اُزِيْلُ بِهٖ

از ہر کہ در جہانست اغذوی صدق میل نمایم بسوی او ‎ ‎ پس ہر خواری کہ لاحق میگردد تحقیق زائل مینمایم اور ابمدحش

نِعَمُ الْجِنَانِ طُفَيْلِيًّا اَشِيْلُ بِهٖ ‎ ‎ خَدَمْتُهٗ بِمَدِيْحٍ اَسْتَقِيْلُ بِهٖ

نعمتہای بہشت در حالت بودن طفیلے می بردارم ببرکت او ‎ ‎ خدمت کردہ ام آنحضرت را بمدحی کہ طلب عفو میکنم بسبب او

ذُنُوْبَ عُمْرٍ مَضٰى فِي الشِّعْرِ وَالْخِدَمِ

گناہان عمری کہ گذشتہ ست در شعر گفتن وخدمت اہل دول

از جمیع اہل عالم مائلم سویش ز دل ‎ ‎ ہر چہ مشکل آیدم گردد زجودش مضمحل

از طفیلش بالنعیم خلد گشتم متصل ‎ ‎ مدح کردم حضرتِ اور اکہ تا گردد بجل

ذنب عمری صرف شعر وخدمتِ اہل دول

مائل مین صدق دل سی ہون عالم سی شاہ کا ‎ ‎ جو مشکل آئی کرتا ہون اوستی مین حل سدا

اوسکی طفیل جنت اعلی مجھے ملا ‎ ‎ مدح نبی کیا کہ ہون عفو عمر کے خطا

جو شعر وخدمت امرا مین دے گنوا

سبھہ جہان تہین دلون صدقون میل اوسی مل امیری ‎ ‎ یاری اوسدی منگ کنوائی خواری تی سبھہ ویری

اوسی طفیل بہشت دی نعمت میںنون ملی گنہیری ‎ ‎ مدح مین اسدی کیتی تا ہو بخشش عمر اوہ بہیڑی

جو شعر تی خدمتگاری شاہان جہلان وچ نبیڑی

فَاَوْقَعَانِيْ بِمَا جَلَّتْ مَصَائِبُهٗ ‎ ‎ وَاَرْمَيَانِيْ بِمَا عَظُمَتْ نَوَائِبُهٗ

پس انداختند این ہر دو مرا اندر چیزیکہ بزرگ اند مصیبتہای او ‎ ‎ و فگندند مرا بآن امری کہ کلان ہستند حادثات او

وَاَنْزَلَانِيْ اِلٰى مَا ضَلَّ صَاحِبُهٗ ‎ ‎ اِذْ قَلَّدَانِيْ مَا تُخْشٰى عَوَاقِبُهٗ

وفرود آورد مرا بسوی آنچیز یکه گمراه گشت صاحب آنچیز — تا وقتیکه قلاده ساختند در گردن من آنچیز راکه ترسید خود عاقبت آنچیز

كَاَنَّنِي بِهِمَا هَدْيٌ مِنَ النَّعَمِ

چنانستی کہ من باین ہردو حیوانی ہستم از جنس چہارپایان

ہردو افکندندم اندر ظلمت عصیان مرا — باکلانتر از مصیبتہا رہین اندر بلا
در ہبوط آوردہ از افعال زشت وز ہوا — زانکہ طوق انداختند از آنکہ خوف ست وغبا

گوئیا ہستم بآنہا من زجنس چارپا

دونونی مجھکو ڈالا ایک آفات مین پھنسا — ڈالا اوسی مین جو کہ ہے ایک حادثہ بڑا
گمراہیون مین پھینک کے مجھکو تبہ کیا — ڈر جسمین عاقبت کا دیا طوق وہ پہنا

گویا کہ اون کے ساتھہ ہون حیوان چارپا

سینون ودّی مصیبت اندر اونہان جای پھسایا — جہتان حادثی بہاری ودّی اونہان سٹہ وکہایا
جنید اصاحب ہوند اگرہ اوتہان آن لبایا — جندی اوڑک خوف بتیرا او ہو طوق پہنایا

گویا دوہان نالی مین سان جنس حیوان بنایا

اَلنَّفْسُ اَمَّارَةٌ حَتْمًا عَلَى جَفَا — فَمَا تُخَالِفُهُ فِيْمَا دَعَى اِثْمَا
نفس بسیار امر کنندہ ببدیہا تحقیق بر من جفانمودہ ست — پس مخالفت نکردم او را در آنچہ خواند مرا بسوی او از روی گناہ
اَضَعْتُ عُمْرِي فِي الْاٰثَامِ وَالْاَسَفَا — اَطَعْتُ غَيَّ الصِّبَا فِي الْحَالَتَيْنِ وَمَا
ضایع نمودم عمر خویش را در گناہان بسیار افسوس — پیروی کردم گمراہی جوانی را در دو حالت و نہ

حَصَلَتْ اِلَّا عَلَى الْاٰثَامِ وَالنَّدَمِ

جمع آوردہ شدم مگر بر گناہان وندامت ہا

نفس امارہ نمودہ حیف بر من صد جفا — تابع او گشتہ ام در ہرچہ خواند از جر ہا
عمر ضایع کردہ ام افسوس در جرم وخطا — تابع جہل طفولیت شدم حالین را

جز گناہ وجز ندامت زون شد حاصل بما

ہر لحظہ نفس بد نے کیا مجھپہ ایک جفا — مینے کیا وہی جو کہ اوس بد نے تھا کہا
افسوس عمر جرم مین ضایع ہوئی سدا — پابند لڑکپن کا مین دو حال مین رہا

حاصل سوا گناہ و ندامت کے کچھ نہ تھا

سرکش نفس نے میری اوپر بہاری ظلم کماٗے — ہویا نہ مین مخالف او سدا جو گناہ کراٗے
دینہہ عمر دی حسرت زاری وچ گناہ گنواٗے — دو نہین حال تگرین والی مینے توڑ پہنچاٗے

گناہ اتے شرمساری باجہون حاصل پلی پاٗے

قَدْ ضَرَّنِي النَّفْسُ جِدًّا فِي جَسَارَتِهَا — فَمَا تَدَارَكْتُ شَيْئًا مِنْ شَرَارَتِهَا
تحقیق ضرر داد مرا نفس بسیار در دلیری کردن او بر گناہان — پس تدارک نتوانستم نمود چیزی را از شرارتہاے او
وَلَا تَجَاوَزْتُ شِبْرًا مِنْ اِشَارَتِهَا — فَيَا خَسَارَةَ نَفْسِي فِي تِجَارَتِهَا
وگذر نکردم مقدار یک بالشت از اشارتہاے وی — پس ای زیانکاری نفس من در تجارتہای خود

لَمْ تَشْتَرِ الدِّيْنَ بِالدُّنْيَا وَلَمْ تَسُمِ
نخرید آن نفس بد آخرت را بدنیا و خریداری نکرد

از غرور این نفس بد مارا ضررہا داد و درد — من نکردم از شران بد تدارک در نبرد
ہیچ نہ نمودم تجاوز از اشارتہاش فرد — آہ از نقصان نفسم در تجارتہا چہ خورد

دین را نہ گرفت با دنیا خریداری نکرد

مجھکو غرور نفس نے ایذا دئے ہین کیا — اوسکے شرونکا مجھ سی تدارک نہ کچھ ہوا
اوسکی اشارتون سی نگذرا مین ایک ذرا — اس نفس نی خسارہ تجارت مین کیا دیا

دنیا سی دین نچاہا خریدار کب ہوا

نفس نے مینون کر دلیران اورک چاہ دبویا — ہویا نہ دارو اوسدی شر دا دہبا مول نہ دہویا
جتہے اوسنی چاہ کہلایا اوتہی مین کہلویا — ہی ہے گہاٹا نفس میری دا مال تجارت کہویا

دنیا دی نہ دین نون لیتس گاہک مول نہ ہویا

فَلَا تُدِرْ عَالِيًا مِنْهُ بِسَافِلِهِ — لَا تَبْدِلَنْ نَاقِصًا مِنْهُ بِكَامِلِهِ
پس مگذار بلند را از وکہ آخرت است بعوض پست اوکہ دنیا ست — بدل مکن ناقص را از و بدادن کامل او
تَقِيلُ مَادَامَ مِنْ ثَمْسِهِ بِآفِلِهِ — وَمَنْ يَبِعْ آجِلًا مِنْهُ بِعَاجِلِهِ
اقار سیکنی آنرا کہ دایم می ماند خورشید او با فرو روندہ او — وکسی کہ بفروشد نفع آیندہ را از دین بنفع حالی از دنیا

يَبِنْ لَهُ الْغَبْنُ فِي بَيْعٍ وَفِي سَلَمٍ

ظاہری شود او را زیانکاری در فروختن و در سلم

مگذر از عالی برای سافل ای مرد خدا — بذل کامل را مکن با ناقص از جہل و خطا

میدہی دائم فرو گردندہ گیری در بہا — وانکہ آجل را بعاجل میفروشد از عمے

غبن در بیع و سلم روزی شود ظاہر ورا

عالی کو تو چھوڑ یو ہیچی کو لیکے جان — ناقص کے بدلی مت دی تو کامل کو رکھہ دہیان

فانی لئے تو توڑی ہی باقی کو کیون ندان — آیندہ دیکہ لیوی جو حالی اوسی سے مان

معلوم ہوگا بیع و سلم مین اوسے زیان

چھوڑ بلند اوسی تو نیوان کیونکر تون ہین لیندا — ناقص لیکی کامل ہتہون اپنی کیون وچیندا

لین والا قابو کر کے دائم ہتہون سٹیندا — جو کوئی آیندہ اوس تہون حالی نال وچیندا

ظاہر ہوسی وچ گہندیان جو نقصان کریندا

بِهِ شِفَائِي عَمَّا حَلَّ مِنْ مَرَضٍ — بِهِ نَجَاتِي مِمَّا غَشَّ مِنْ قَرَضٍ

ببرکت اوست شفای من از آنچہ حلول نماید از مرضہا — بطفیل اوست نجات من از آنچہ پوشیدہ است مرا از بار قرض

بِهِ خَلَاصِي غَدًا فِي مَعْرَضِ الْعَرَضِ — إِنْ أَتِ ذَنْبًا فَمَا عَهْدِي بِمُنْتَقِضٍ

بشفاعت اوست خلاصی من فردا در مکان عرض حساب — اگر آوردہ ام گناہان را پس نیست پیمان من شکنندہ

عَنِ النَّبِيِّ وَلَا حَبْلِي بِمُنْصَرِمٍ

از جانب حضرت و نیست رشتہ من منقطع شوندہ

در مرضہا از طفیلش روزیم گردد شفا — ہم ز بار قرض من از دولتش گردم رہا

با شفاعت وا رہاند او مرا روز جزا — گر گنہ کردم نشد بشکستہ عہدم ہیچ جا

از جنابش رشتہ ام نی منقطع از وی جدا

ہی اوسے میں جملہ امراض کی شفا — ہوگا یہہ بار قرض میرا اوسے سبدا

میری نجات حشر شفاعت سی مانگیگا — لایا گنہ تو عہد نہیں میرا ٹوٹتا

حضرت سی اور نہ رشتہ میرا منقطع ہوا

برکت اوسدے اچہا کیتا مرض جدون پل آئے
بار قرض تہین اوسدے دولت ہینون ہورہائے

حشر دی دیہہ وسی تہیندے جیسی انت ہیلائی
عہدنہ ٹتن والا میرا توڑی ہان گنسا ہے

حضرت تہین نان رہا گا میرا کیتا اوس تہوں سائے

لِأَنَّهُ مُنْتَهَى قَصْدِي وَأُمْنِيَتِي
أَرْجُو بِهِ دَفْعَ ضَعْفِي مِنْهُ تَقْوِيَتِي

زیرا کہ او نہایت مقصود من ست وغایت امید من ست
امید میدارم ببرکت او دفع ضعف خویش را وست قوت من

هُوَ الْمَنَاطُ لِتَفْرِيحِي وَتَهْنِئَتِي
فَإِنَّ لِي ذِمَّةً مِنْهُ بِتَسْمِيَتِي

اوست محل اعتماد برای شادی من وخوشی من
پس بدرستی کہ برای من عہدیست ازانکہ در سبب نام نہادہ شدن من

مُحَمَّدًا وَهُوَ أَوْفَى الْخَلْقِ بِالذِّمَمِ

باسم محمد صلی اللہ علیہ وسلم وانحضرت وفاکنندہ ترین مخلوق ست بعہدہا

انتہای قصد واقصای مرادم زانکہ اوست
فرح وشادیہای مارا خود محل آن نیک خواست

دفع ضعف وقوت احوال من امید زوست
چو مسمی گشتہ ام من ذمہ وار یہا دوست

با محمد با وفاتر از ہمہ آن نیکر وست

جملہ مقاصد ونکا میرہی وہ منتہی
کیون خوش نہوں کہ ہی وہی میرا تو آسرا

اوستے ہی دفع ضعف بہی اور زور سب میرا
ہی ذمہ وار وہ میری ہر بات کا سدا

ہمنام ہون وہی ہے وفادار خلق کا

اوڑک مطلب تے امید میرے دا اوستہوں ہینون سہارا
میری خوشی دا اوس تہوں سامان ہویا میرا سارا

ضعف دا دارو اہو قوت دا بہی اوستہون ہینون بہارا
میرا اہو ذمہ وار اوہو جد رکہیا نام ہمارا

نال محمد سبہہ جہان تہین اوہ وفا وچ نیارا

فَإِنَّهُ فِي كِلَا الدَّارَيْنِ مُسْتَنَدِي
عَلَى شَفَاعَتِهِ فِي الْحَشْرِ مُعْتَمَدِي

پس ذات مبارک او در ہر دو جہان تکیہ گاہ من ست
بر محض شفاعت اوشان در روز قیامت اعتماد من ست

فَمَنْ سِوَاهُ مَلَاذِي سَيِّدِي سَنَدِي
إِنْ لَمْ يَكُنْ فِي مَعَادِي آخِذًا بِيَدِي

پس کیست سوای ایشان جای پناہ من سردار من تکیہ گاہ من
اگر نباشد آنحضرت در زمان بازگشت دست گیرندہ من

فَضْلًا وَإِلَّا فَقُلْ يَا زَلَّةَ الْقَدَمِ

شورای اسلامی ایران
شماره ۲

از روی احسان واگر نگیرد دست من پس بگوای کس لغزد پایت

تکیه پس در هر دو عالم ذات والایش مرا
کیست کو فریاد ما رادر رسد جز مصطفی
هست امیدم که شافع گرددم روز جزا
گر نگیرد در قیامت دست من افسوسها

فضل سازد ورنه گویم حسرتا لغزید پا

دونو جہانمین تکیہ تو لاہی شاہ کا
اوسکی سواہی کون کوئی میرا دوسرا
محشر کو ہی امید شفاعت سے دی چھٹرا
محشر مین ہاتھ میرا وہ لیگا ہی آسرا

فضلونسی ورنہ روونگا رہتا قدم میرا

دوہہان جہانان ذات اوسی دیچ تکیہ گاہ ہی میرا
اوسے ذات ورائین جگ وچ اسرا میرا الہیرا
اوتی شفاعت اوسدی روز حشر دی آسرا ہی ہتیرا
پکڑسی ہاتھ محشر دیوچ اوہ کرسی ترت نبیرا

فضلون جی ورت نان کری کہہ تلکیا پیر ہی میرا

فَاِنَّ مُحْيِ الْوَرٰى لُطْفًا نَسَائِمُهٗ
پس بدرستیکہ زندہ نمائی عالم از روی پاکیزگی نسائم وصال اوست
هُوَ الشَّفِيْعُ لِمَنْ يَخْشٰى جَرَائِمَهٗ
اوست شفیع برای ہر آنکسی کہ میترسد از گناہان خویش
لِكُلِّ مَنْ فِي الْوَرٰى اَبْدٰى مَرَاحِمَهٗ
برای ہر آنکہ در جہان ہست ظاہر فرمود آنحضرت رحمتہا خود را
حَاشَاهُ اَنْ يُحْرَمَ الرَّاجِيْ مَكَارِمَهٗ
منزہ گردانید آنسرور را حقتعالی از اینکہ محروم کردہ شود امیدوار از

اَوْ يَرْجِعَ الْجَارُ مِنْهُ غَيْرَ مُحْتَرَمِ
بااینکہ باز گردد زینہار برندہ از آنحضرت در حالیکہ محترم نماند

شد ز لطفش زندہ سازیکجہان وجد وصال
اوست شافع بہر جملہ عاصیان بی قیل وقال
بر ہمہ عالم رساندہ عام فیضان نوال
چون شود نا امید زو امیدوار آمد محال

یاکہ باز آید امان خواہ جناب پر ملال

زندہ کری ہی مردونکو وہ بخش کر وصال
ہی وہ شفیع اونکا جو مجرم ہون بد فعال
اہل جہانکو نعمتین اوسنے ملین کمال
بی آس اوسکی راجی ہو یہہ امر ہی محال

یا خود امان خواہ پھری اوسسے پر ملال

جنید اکردی جگ نون اوسدہ خوشبو وصالی
سبہہ جہان نون شامل ہو یا رحم ہی اوسدا عالی

اوہ شفیع جو ڈردا جرموں ہو وسن بہت بیحالی — حق پناہ دیوی جو خالی اوس تھیں بہر سوالی

یا پناہ دی منگن والا اوس تہوں آوی خالے

شَمِمْتُ مِنْ ذِكْرِهٖ حَقًّا رَوَائِحَهٗ — رَأَيْتُ مِنْ حُبِّهٖ صِدْقًا لَوَائِحَهٗ

شمیدہ ام از ذکر آنحضرت تحقیق خوشبوہای اورا — دیدہ ام از دوستی آنحضرت از روی صدق لائحہ ہای جمال مبارکش را

وَحِيْنَ أَوْعَيْتُ فِيْ قَلْبِيْ نَصَائِحَهٗ — وَمُنْذُ أَلْزَمْتُ أَفْكَارِيْ مَدَائِحَهٗ

وازوقتیکہ نگاہداشتہ ام در دل خود نصیحتہای آنحضرت را — واز آنروز کہ لازم گردانیدہ ام فکرہای خود را ستایش آنحضرت

وَجَدْتُهٗ لِخَلَاصِيْ خَيْرَ مُلْتَزِمِ

یافتم آنحضرت از برای مخلصی خود بہترین لازم گیرندہ

بوی خوش حقا شمیدم من ز باغ ذکر او — دیدم از جنبش ز مہر روی خوبش نور و ضو

چون نصایحہای او در دل کشیدم تو بتو — تا کہ لازم کردہ ام بر خویش مدح آن نکو

یافتم بہر خلاص خویش خوش تائید زو

سونگھی میں اوسکی ذکر سے بو اپنی یار کی — جب نی دکھائی آنکی صورت نگار کی

پند اوسکی سنکی دلسی ہی جب اعتبار کی — جب سی کہ مدح یار کی لازم شعار کی

پایا خلاص اپنے لئے خوش مبارکی

ذکر پیارے دی تہیں بہنی بو اوسیدی پائی — جب نے اوسدی صورت اوڑک نینوں آن وکہائے

اوسدی پند و نصیحت سنکی دل وچ جدہ لگائی — جدہ سی وصف شہنشہ دی وچ مین اپنی فکر لگائی

اچھی طرح اوسینی میری خوفوں جان چھڑائی

تُسَلِّ نَفْسَكَ بِهٖ هَمًّا إِذَا اضْطَرَبَتْ — فَفِيْ كُلِّ دَاءٍ إِذَا اسْتَشْفَيْتَ بِهٖ بَرِئَتْ

تسلی بخش بکرم او نفس خود را وقتیکہ بیقرار گردد از غم — در ہر مرض وقتیکہ طلب شفا نمای از وبرکت او بجو اید گردید آن مرض

إِذَا تَوَسَّلْتَهٗ الْيُسْرَ اقْتَرَبَتْ — وَلَنْ يَفُوْتَ الْغِنٰى مِنْهُ يَدًا تَرِبَتْ

ہر گاہ کہ وسیلہ گیری اورا آسانی اندر کارہا نزدیک گردد — و ہرگز فوت نگردد بی نیازی از دوستی را کہ بخاک رسیدہ است

إِنَّ الْحَيَا يُنْبِتُ الْأَزْهَارَ فِي الْأَكَمِ

از برای آنکہ باران می رویاند شگوفہ ہا را در پشتہ ہا

چون غم آید دہ بذاتِ او تسلی نفس را
ہر مرض با او چو پیوستی رود آید شفا
گر وراگیری وسیلہ یافتی فوراً ہنا
مفلس امید ور را فوت کی گردد غنا
زانکہ از باران شگوفہ روید اندر ریشہ ہا

گر مضطرب ہی دلکو تسلی دی او سے یار
لے گر وسیلہ درد و نمین پائی شفا ہزار
عسرت مین تجھکو عیش کے دکھلائیگا بہار
محروم اوسکی جود سے ہو گا نہ خاکسار
باران سی ہوتی پشتو نمین پیدا ہی سبزہ زار

لی تسلی اوسدے نالی جدہ غم تدہی آوے
مرض دی وچ سورین اوسنون ترت صحت وکہلاوے
تنگی دی وچ عیش وکہاوی سبہہ غم دور کرادی
نال غنا اوسی تہون وبخین جو غریب اوسی ول جاوے
سینہ دی نال دہیاندی اوپر جدی ہر جا ساوے

اُرِیدُ غُفْرَانَ رَحْمَانِي لِمَا سَلَفَتْ
وَاَنْ اَمُوْتَ بِاِيْمَانٍ اِذَا اخْتَتَمَتْ
میخواہم بخشش پروردگار خود برای آنچہ گذشتہ ہست از گناہان
وانیکہ بمیرم با یمان ہرگاہ کہ ختم گردد حیات من
وَاَنْ اُبَشَّرَ بِالْفِرْدَوْسِ اِذْ حُسِبَتْ
وَلَا اُرِدْ زَهْرَتَ الدُّنْيَا الَّتِي قَطَفَتْ
وانیکہ بشارت دادہ شوم بدخول فردوس چون حساب کردہ شوم
ونمیخواہم منافع دنیاوی آنکہ برچیدہ

يَدَا زُهَيْرٍ بِمَا اَثْنَى عَلَى الْهَرِمِ
دو دست زہیر شاعر بسبب آنکہ ثنا گفت بر ہرم بن ہشام

خواہم از درگاہ حق عفو گنہ یا سیدا
ختم بر ایمان شود عمر من از فضل خدا
ہم بشارت در حساب از خلد جنت دہ مرا
من نخواہم نفع دنیائی کہ چید آنرا عطا
خود زہیر از دست خود چون بر ہرم گفتہ ثنا

مانگو خدا سی ہیری گناہون سی درگذر
ایمان سی موت ہو میری جب ختم ہو عمر
وقت حساب مژدۂ جنت دو آن کر
مین مانگتا نہین نفع دنیوی مگر
پایا زہیر وصف مین جیسا ہرم سے زر

سبہہ گناہ میرے تون لطفون حق کنون بخشاوین
ختم ایمان دی نال کرم تہین میری عمر کراوین
آن بہشت دی تون خوشخبری وقت حساب سناوین
نہین مین چہند انفع دنیادی جنہوین گئے زمانین

وصف زہیر ہرم دی کر کی لیتے روک رکانوین

وَقَعتُ فِي مَهلَكٍ حَاطَ الشُذُوذُ بِهِ
افتادہ ام در جای ہلاکتی کہ احاطہ نموہ انداز ہر سو امر ہای مشکلہ بدو
أحَاطَنِي قَلَقٌ عَدَمَ النُفُوذِ بِهِ
از ہر طرف گرفتہ مرا دلتنگی کہ گم کردہ شدہ است راہ بیرون رفتن از و

يُهِينُنِي بِخِلَافِ مَنْ أعُوذُ بِهِ
اہانت می نماید مرا برخلاف آنکسی کہ پناہ میبرم بدو
يَا أكرَمَ الخَلقِ مَا لِي مَنْ ألُوذُ بِهِ
ای گرامی ترین مخلوقات نیست از برای کسیکہ التجا برم بدو

سِوَاكَ عِندَ حُلُولِ الحَادِثِ العَمَمِ
جز ذات مبارک شما وقت فرود آمدن حادثہ عام تام

ماندہ ام در تہلکی وز ہر طرف صد ہا فساد
غرق اندر چاہم و گم کردہ راہ امداد و داد
ہر کرا خواندم بزاری بر سر من پا بنہاد
نیست در عالم کسی یا بیم پناہی ای جو لو
جز شما وقتیکہ بر سر حادثہ عامم فتاد

اک تہلکے بری میں ہوا ہوں میں مبتلا
بہاری بلا میں حیف کہ میں آنکر پھنسا
جس سے پناہ مانگوں وہ الٹا دی دل جلا
ای اکرم جہان نہیں کوئی بھی آسرا
بن تیری جبکہ سر پہ پڑے حادثہ بڑا

ہیم ہلاکت دی وچ آیان مشکلیان بھاریان گاری
تنگی گھیر رکھیم راہ نکوی لبھدا وردان ماری
منگان جین تھون جا پناہین او الٹا دیندا خواری
ای چنگا خلق دا کوئی ناہین جس تھون منگان یاری
تدہ سوا جب سر پر آئی حادثہ مشکل بھاری

عَجَزتُ مِن كَثرَةِ الأوزَارِ يَا سَنَدِي
عاجز گردیدہ ام از بسیار گناہان ای سردار من ہم
اِشفَعْ إلَى اللهِ غَدَاةَ الحَشرِ حَقًّا لِي
شافع شو بسوی حقتعالی فردای حشر تحقیق از برای من

اُنظُرْ إلَى حَالِ مُضطَرٍّ بِلُطفٍ خَفِي
نظر رحمت فرما بسوی حال مضطر از لطف پنہانی
وَلَن يَضِيقَ رَسُولَ اللهِ جَاهُكَ بِي
و ہرگز تنگ نشود ای فرستادہ خدا تعالی شرف تو بسبب شفاعت

اِذَا الكَرِيمُ تَجَلَّى بِاسمِ مُنتَقِمِ
وقتیکہ بسیار کرم کنندہ ظاہر گردد بمقتضای اسم منتقم

گشتم از فرط گناہان خوار و عاجز سیدا
شو شفیعم پیش حق فردا کہ تا بخشد خطا

چشتم

چشم رحمت سوی حال پر ملالم برگشا — گم نگردد از شفاعت کردنم قدر شما

چون کریم آید باسم منتقم جلوه نما

فرطِ گناه سی ہوا عاجز ہون میری جان — شافع بحشر میری لئی ہو کہ ہو امان
مضطر ہون حال دیکھہ میرا لطف سی یہان — شافع جو ہو میرا نہ تیری رہی مین زبان

ہو منتقم کریم دی جلوہ جو کل جہان

بہون گناہ تہون عاجز ہو یا ہر دم کدہان آہین — کر شفاعت وچ قیامت اگ تہون دی پناہین
حال پریشان اوپر کیجن لطفون کرم نگاہین — میری شفاعت کردیان قدر نگہتسی کجہہ بہی تیرا سائین

ہو منتقم تجلی کرسی آپ کریم جتہا نہین

هَبْ لِعَيْنِي رَحْمًا مِنْكَ قُرَّتَهَا — وَلِلْجَبِينِ مِنَ الْأَنْوَارِ غُرَّتَهَا
بخش فرما چشمان مرا از رحم خویش سردی آنہا از وصال جمال — و برای پیشانی من از انوار رضا سفیدی او
فَأَنْتَ شَمْسُ كَمَالٍ أَرْضِ ذَرَّتَهَا — فَإِنَّ مِنْ جُودِكَ الدُّنْيَا وَضَرَّتَهَا
پس ذات مبارک شما خورشید کمال است راضی فرما ذرہ خود را — پس بیشکہ از بخشایشہای شما است این جہان و انباغ او کہ آخرت باشد

وَمِنْ عُلُومِكَ عِلْمُ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ
و از جملہ دانشہای شما است علمی کہ نبشتہ ہست در لوح و قلم

بخش چشمم را ز وصل خود سروری سیدا — ہم جبینم را ز لطف عام انوار رضا
مہر فضلی نور بخش این ذرہ ناچیز را — ہست از جودت دو عالم ای مبارک یک عطا

آمدہ لوح و قلم یک علم از علم شما

اکہیون نون ٹہنڈا کیجو وکہا اپنا خوش جمال — پر نور ہو جبین بہی میرا کیجیون نوال
سورج ہی تو مین ذرہ کرم سی دی اب وصال — دونو جہان ہین تیرا تو ایک بخش بی سوال

لوح و قلم اک علم ہین ہی تجہسی وہ کمال

اکہہ میری نون سرد بخشین نور جمال دکہائین — نور رضا جبین نون میری فضلون بخش ڈوائین
فضل دا سورج تون ہین راضی فری نون فرمائین — ہک بخشش تیری تہون دنیا آخر ساریان دونون جائین

ہک علم تیری علمان تہین لوح و قلم ہی سائین

لَا تَیْأَسَنَّ بِهَفْوَاتٍ وَإِنْ كَثُرَتْ
هرگز نا امید مشو بسبب گناهان اگرچه بسیار باشند
فَإِنَّ رَحْمَتَهُ مِنْ غَضَبِهِ سَبَقَتْ
پس بدرستیکه رحمت وی تعالی شانه از غضب وی سبقت برده

مِنْكَ الْخَطَايَا بِمُدَى الْأَيَّامِ إِنْ سَلَفَتْ
از تو گناهان بگذشتن تمام زمانه اگرچه واقع گشته اند
يَا نَفْسُ لَا تَقْنَطِي مِنْ زَلَّةٍ عَظُمَتْ
ای نفس من نا امید مشو از سبب گناهی که بزرگ ست

إِنَّ الْكَبَائِرَ فِي الْغُفْرَانِ كَاللَّمَمِ
زیرا که گناهان کلان درجنب مغفرت همچون گناهان خورد اند

هان مشو نا مید گر جرمت برون شد از شمار
رحمتش سابق شده بر جوش غضبش بار بار

گر خطاها از تو ظاهر گشته خود صدها هزار
نا امید ای نفس از رحمت نگردی زینهار

زانکه آمد وقت بخشش او کبائر چون صغار

قطع امید فرط گنه سے نکر میان
رحمت ہے پیشدستی غضب پر ہے کرتی یہان

مانا تیری گنہ نہین رکھتی حد و کران
ای نفس تو نہ ڈر یو اگر جرم ہے کلان

ہین وقت جوش عفو کبیری صغیری سان

نا امید نہ ہو گناہان کارن توڑی ہون گنہیرے
رحمت اوسدی غضب کنون بھی بہتی ہے ہو اگیرے

ساری عمر گذاری جیکر وچ گناہ بکھیری
ای نفس امید بخشیدین جرمون توڑے ہینی وڈیری

وڈی چھوٹیان وانگن کنسی بخشن ویلے تیری

أَرْجُو الْإِلٰهَ مِنَ الْأَسْوَاءِ يَعْصِمُهَا
امید میدارم از ذات حقتعالی که از بدی نگاه دارد آن نفس را
وَمَا اسْتَطَابَ مِنَ الْخَيْرَاتِ يُلْهِمُهَا
وآنچه نیکو و پاکیزه ست از نیکوئیهای در دل افکند اورا

فَمَنْ سِوَاهُ لِهٰذَا النَّفْسِ يَرْحَمُهَا
پس کیست جز او تعالی را نه برای این نفس که رحم آرد بروی
لَعَلَّ رَحْمَةَ رَبِّي حِيْنَ يَقْسِمُهَا
شاید رحمت پروردگار من وقتیکه قسمت فرماید آن رحمت را

تَأْتِي عَلَى حَسَبِ الْعِصْيَانِ فِي الْقِسَمِ
آید آن رحمت بر اندازه گناهان در قسمت من

دارم امید آنکه بخشد از بدیها حق امان
سازدم الهام از نیکوئیها خوش عیان

کیست جز مولا که بر این بنده گردد مهربان
رحمتش امید دارم چون کند تقسیم آن

حصہ بر قدر گناہ خویشتن یا بم ازان

رکہتا امید حصے ہوں دی بدسی وہ پناہ
ہی کون اوس بغیر کہ مجہپر کرے نگاہ

الہام میری دلپہ کرے نیکیوں نکے راہ
امید ہی جو بانٹنی رحمت سگے وہ شاہ

اوتنا دی حصہ مجہکو ہین جتنی میرے گناہ

ہی امید حق اوسنوں جرہوں آپ نگہ فرماوی
کون ہی مولا باجہہ جو بندے اوپر رحم وکہاوے

سبہی امر بہلیری اوسنوں رحمت نال سکہاوے
ہی امید جو رحمت ربدی اوہ جسوقت ونڈاوے

قدر گناہ دی اوپر سینوں وچ حصے دی آوی

قَدْ جِئْتُ بَابَكَ مِسْكِينًا بِمُلْتَمَسٍ
تحقیق آمدہ ام دروازہ اتْ یا رب درانحالیکہ مسکین ہستم با آرزوہا
وَاحْفَظْنِي بِالْفَضْلِ فِي الدُّنْيَا وَفِي أَمْسٍ
ونگاہدار مرا از قرین فضل خود در دنیا و در آخرت

فَزَكِّ قَلْبِي مِمَّا غَشَّ مِنْ دَنَسٍ
پس پاک فرما دلم را از انچہ پوشیدہ ست او را از کدورت گناہ
يَا رَبِّ فَاجْعَلْ رَجَائِي غَيْرَ مُنْعَكِسٍ
ای پروردگار پس بگردان امید مرا غیر واژگون

لَدَيْكَ وَاجْعَلْ حِسَابِي غَيْرَ مُنْخَرِمٍ
نزدیک خود و گردان حساب مرا غیر منقطع

آرزو کن بر درت مسکینی آمد پر زبیم
وہ پناہم در دو کون از ظلم و ز نار جحیم

از کرم فرما دلم را پاک از جرم ذمیم
عکس امیدم مفرما از ترحم ای کریم

در حساب خویش وظن من مکن قطع ای رحیم

آیا ہوں تیرے در پہ میں ہو کر امید وار
یہاں ظلم ہو نہ مجہپہ وہاں ہو نہ حر نار

تن من میرا بدی سی تو کر پاک کردگار
امید میری کا ہو نہ عکس ای خدا شمار

نزدیک تیری قطع نہ میرا ہو ظن بکار

تیری دردی اوپر آیا میں مسکین سوالی
انہاں اوتہاں حافظ میرا توں ہیں میرا والی

ہر گنہ تی دکہہ تہین فرما پاک میرا دل حالی
میری امید نجائی تین تہوں ای رب میرا غالی

قطع نہ ظن میرا ہو تین تہوں در گہ تیرے عالی

أَعَاطِفَ الْهَمِّ صِنْوًا وَالْمِحَنُ لَهُ

فَأَيْنَ غَيْرُكَ عَوْذًا يُطْمَئِنُّ لَهُ

از ہر طرف گرد آمدند غمہای محض و محنتہا اورا
بِجَاهِ عَبْدِكَ طٰهٰ اَنْ تَحِنَّ لَهٗ
بطفیل بندۂ مبارک خود آنحضرت کہ رحم فرمای برای او

پس کجاست جز تو پناہ گاہی کہ آرام گیرد بدو
وَالْطُفْ بِعَبْدِكَ فِي الدَّارَيْنِ اِنَّ لَهٗ
و مہربانی کن بر بندۂ خود در دنیا و آخرت کہ مر آن بنده را

صَبْرًا مَتٰى تَدْعُهُ الْاَهْوَالُ يَنْهَزِمِ
شکیبائی ست کہ ہرگاہ میخوانند اورا امور ہائلہ ہزیمت میگیرد آن صبر

محنت و غم گرده از ہر طرف او را بیقرار
از طفیل شاہ احمد بر ملالش رحم آر

جز جنابت نیست ملجائی ورا در زینہار
لطف در کونین کن بر بندۂ خود کردگار

زانکہ صبری دارد او کز ہولہا گیرد فرار

غم اور محنتوں نے لیا مجھکو گھیر آہ
صدقہ حبیب اپنی کا کر رحم یا اللہ

جز لطف تیری اور کہاں بندی کی پناہ
دونو جہاں میں رحم سے کر بندی پر نگاہ

رکھتا ہے صبر دیکھ لے کر ہول کی ہے راہ

ہر طرفوں گھیریا غم نے محنت جالوان غوطے کھاندا
حضرت دی طفیل رحم کر ہول عیب بدیاندا

تیری باجھ اوہ کہیر اجہے جا پناہیں لہندا
دو جہانان وچ بندی پر ہو رحم کہ ہاں درماندا

صبر اجیہا رکہدا اوہ ویکھ ہول نس جاندا

وَارْحَمْ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَنْ مُضَاعَفَةٍ
رحم فرما و برکت فرما و بفرست سلام از دو چندان گردان جملہ
فَخِّمْ وَمَجِّدْ وَعَظِّمْهُ بِعَاطِفَةٍ
بزرگی بخش و گرامی سازش و کلانتر ساز او را از مہربانی

شَرِّفْ تَحَنَّنْ وَكَرِّمْ فِي مُلَاطَفَةٍ
شرف بخش و لطف فرما و کرامت دہش در مہربانی فرمودن خود
وَأْذَنْ لِسُحْبِ صَلٰوةٍ مِّنْكَ دَائِمَةٍ
و دستوری ده ابرہای رحمت را کہ کائن ست دائم

عَلَى النَّبِيِّ بِمُنْهَلٍّ وَّمُنْسَجِمِ
بر حضرت پیغمبر بکمال فرو ریختن و بسیار باریدن

رحمت و برکت تحیات و سلام بیشمار
عظمت و تفخیم و تعظیم و تمجید افتخار

شرف بخش اکرام فرما لطف کن صدہا ہزار
اذن ده ابر صلواتی را کہ در لیل و نہار

بر نبی بارد بیاپے ہمچو دریا بار بار

۱۰ کر.

برکت ہو رحمت حق بہی ہو سب دوگنا اور سلام
تفخیم و مجد و عاطفت و روح و احترام

لطف و شرف تحسن و اکرام و فضل عام
رخصت ہو جلد ابر صلاتی کو جو مدام

برسے نبی پہ بحر ساں ہر وقت صبح و شام

رحمت برکت تی سلامان قدر نون ہینج سوائے
قدر تی مرتبے تی تعظیمان جاو سدا قدر ودہائے

شرف بزرگیان بخش اوسی نون جو لکھن وچ نہ آئے
جهڑ صلاوة دے نون دیہہ رخصت جو ہر دم مینہہ برسائے

او پر نبی تی حد تهون زیادہ دریا موج وگہائے

وَأَرْضِ سَابِي لِمَنْ قَدْ سَادَ مِنْ بَشَرٍ
وراضی فرمای پروردگار من مرآن را کہ سردار ہمہ آدمیانست
وَخُصَّهُ بِنَعِيمٍ نَيِّفٍ عَنْ حَصَرٍ
وخاص فرما او را بنعمتہای کہ زیادہ اند از شمار

وَأَعْطِهِ الْمَوْضِعَ الْمَحْمُودَ فِي الْحَشَرِ
وعطا فرما او را مقام محمود در روز حشر ...
ثُمَّ الرِّضَا عَنْ أَبِي بَكْرٍ وَعَنْ عُمَرٍ
پس راضی باش از حضرت ابی بکر رض و از حضرت عمر رض

وَعُثْمَانَ وَعَنْ عَلِيٍّ ذَوِي الْكَرَمِ
و از حضرت عثمان رض و از حضرت علی رض کہ ہمہ خداوندان کرم اند

خالقا راضی کن او را کوست سردار بشر
خاص فرمایش بنعمائی کہ نا آید در حصر

بخش فرمایش مکان محمود در روز حشر
پس رضائی خود رسان سوئی ابو بکر و عمر

ہم بعثمان و علی آن خاصگان ذو القدر

یارب خوش اوسکو کیجو جو ہے سید بشر
نعمائیں سبکو دیجو کہ افزون ہوں وہ نہ حصر

دی اونکو مولا موضع محمود روز حشر
پس راضی اونسی ہو تو ابو بکر اور عمر

عثمان اور علی سے جو ہیں خیر سر بسر

راضی ربا تون سردار البشر نون کرم گنون فرمائیں
نعمتیاں بہتیاں گنتی کولون خاص اوسی بخشائیں

تون مقام محمود حشر وچ فضلون چا دوائیں
حضرت ابا بکر تی حضرت عمر نون رحمتون کجھ وکھائیں

حضرت عثمان تی حضرت حیدر سبہ کرم اندی سائیں

وَارْحَمْ مُحِبِّيهِمْ وَالتَّابِعِينَ لَهُمْ
و رحم فرما دوستان ایشانرا و فرمانبرداران اوشانرا

وَمَنْ يَلُوذُ بِهِمْ وَالْخَادِمِينَ لَهُمْ
و آنرا کہ پناہ گیرد باشان و خادمان ایشان را رحم

سَلَفًا وَخَلَفًا وَلِلْمُسْتَغْفِرِينَ لَهُمْ — وَالْآلِ وَالصَّحْبِ ثُمَّ التَّابِعِينَ لَهُمْ

اسلاف و خلفهای ایشان را و آمرزش خواهندگان ایشان را — و آل و اصحاب پس متابعت کنندگان ایشان را که تابعین باشند

اَصْلِ التُّقَى وَالنُّقَى وَالْحِلْمِ وَالْكَرَمِ

که اصل تقوی و پاکیزگی اند و حلم و کرم رضی الله تعالی عنهم

رحم فرما بر محبان و مطیعان سر بسر — وانکه با ایشان پناهد خادمان ذو القدر

سلف و خلف شان وانکس مغفرت خواهد دگر — آل و اصحاب و جمیع تابعین را در اثر

اصل تقوی و طهارت حلم و کرم معتبر

بخش اونکو جو محب و مطیع اونکی هین اگه — جو خادمان باب هین جو اونسی لین پناه

سلف و خلف ونهونکی جو هو اونکا عفو خواه — آل و صحابه تابع دین پر کرد نگاه

اصل تقی و رحم و کرم هین وه مشعل راه

دوستان نون تی فرمانبرداران نونهین بخشش الٰهی — خادمان نون تی اونهانون جو اونهان نال اپناهی

وڏی تی اولاد تون بهی جهیرا بخشش اونهاندا چاهی — آل صحاب تی تابع جنهان دین دی کوشش آهی

تقوی پاکی حلم و کرم وچ هی اونهان بادشاهی

مَا اسْتَبْلَجَ الصُّبْحُ مَا يَبْقَى لِلشَّمْسِ ضِيَا — مَا دَامَ فِي الْقَمَرِ نُورٌ وَانْغِلَاسُ مَسَا

مادامیکه طلوع کند صبح و تا آنکه باقی ماند برای خورشید روشنائے — تا آنکه در ماهتاب باشد نور و تاریکی شام

مَا اشْتَدَّ رَحْلُ حَجِيجِ الْبَيْتِ نَحْوَ مِنَا — مَا رَنَّحَتْ عَذَبَاتِ الْبَانِ رِيحُ صَبَا

تا آنکه بسته شود اسباب حج کنندگان بیت الله بطرف منا — تا آنکه بجنباند شاخهای درخت بان را باد صبا

وَأَطْرَبَ الْعِيسَ حَادِي الْعِيسِ بِالنَّغَمِ

و در طرب آورد شتر را حادے اشتر با نغمه ها

تا که باشد صبح طالع تا بمهر اندر ضیا — تا که باشد نور در ماه و ظلام اندر مسا

تا که بندد حاجی اسباب سفر سوی منا — تا که جنباند بشاخ بانها باد صبا

هم شتر را حادی آرد در طرب از نغمه ها

جتنک طلوع صبح هو هو مهر مین ضیا — جتنک هو نور چاند مین اندهیر در مسا

جبتک کہ حاجی رخت کو باندہین سوی منا
جبتک ہلاوی بان کے شاخون کو آصبا

اور اشترونکو خوش کرے حادی بہی گر حدا

جہون تانئین صبح بہی ابہری سورج وچ روشنائی
جی تانئین نور جن اندر ہووے شام دوچ سیاہی

جی تانئین چالیترابدہی واسطی حج منائے
جی تانئین ہجبنی ویہان لریان وکخین واہلائی

اوتہہ نون تورن والا کرد اخوش نال آواز صدائی

فَاغْفِرْ لِمُخَمِّسِهَا وَاغْفِرْ لِمُمَارِ بِهَا
پس بخش فرما مخمس کنندہ این قصیدہ را و بخش فرما لبیا خوانندہ اورا

وَاغْفِرْ لِطَابِعِهَا وَاغْفِرْ لِأَهَالِيهَا
و بخش فرما طبع کنندہ اورا و بخش فرما اہل آن مطبع را

وَاغْفِرْ لِبَائِعِهَا وَاغْفِرْ لِشَارِيهَا
و بخش فرما فروشندہ اورا و بخش فرما خرید کنندہ اورا

فَاغْفِرْ لِنَاشِدِهَا وَاغْفِرْ لِقَارِيهَا
پس بخش فرما اصل مصنفش را و بخش فرما خوانندہ اورا

لَقَدْ سَأَلْتُكَ يَا ذَا الْجُوْدِ وَالْكَرَمِ
البتہ بتحقیق کہ سوال نمودہ ام ترا ای صاحب جود و کرم

بخش فرما بر مخمس حافظش را ای رحیم
بائعش را ہم خریدار و را بخش ای عظیم

طابعش را اہل مطبع را بہ بخشا ای حلیم
ہم مصنف را و قاری نواز لطف عمیم

کردہ ام بیشک سوال آمرزای رب کریم

کر عفو تو مخمس و حافظ کو ای رحیم
بایع پہ مشتری پہ بہی کر رحمت ای عظیم

طابع پہ اہل مطبع پہ ہو رحم ای حلیم
منشی پہ پڑھنی والی پہ احسان ہو عمیم

کرتا سوال ہون تجہی کر رحم ای کریم

بخش مخمس کرنیوالی حافظ نون بہی سائین
ویچی جو خریدی دوہان بخش تی نفع پہنچائین

چہاپن والی تی مطبع والیان رحم ہہون فرمائین
اصل مصنف پڑھنوالی نون درجی بلند دوائین

من سوال میرا نون لطفون کر کرم مراد بچائین

وَاغْفِرْ لِكُلِّ ذَوِي الْإِسْلَامِ مَغْفِرَةً
و بخش فرما برای جمیع اہل اسلام مغفرت عام

وَاغْفِرْ لِأَهْلِ الْخَطَايَا مِنْكَ مَرْحَمَةً
و عفو فرما برای تمام عاصیان از روی رحمت خود تمام گناہان

وَارْفَعْ لِحَمْزَةَ وَالْعَبَّاسِ مَرْتَبَةً
وَارْحَمْ لِسَيِّدِ الشُّهَدَاءِ مَنْزِلَةً

وبلند فرما حضرت حمزہ رضؓ و حضرت عباس رضؓ را از روی مرتبہ … ورحم فرمای برای سرداران شہیدان منزلی گرامی را رضؓ

وَاُمِّهِمَا زَهْرَاءَ زِيْنَةِ الْحَرَمِ

و مادر ایشان حضرت زہرا رضؓ را کہ زینت حرم ہست

بخش جملہ اہل ایمان را ز انعامت جنان … بر گنہگاران بعفوِ خود کرم کن دہ امان

حمزہ و عباس را بر درجۂ عالی رسان … حضرتِ حسنین سرداران شہدا را چنان

ہم بزہرا کو بود زیب حرم رحمت رسان

سب مومنونکو بخشیو رحمت سی تو جنان … دیجو گناہگار ونکو دوزخ سی تو امان

درجہ بڑا دی حمزہ رضؓ و عباس رضؓ کو وہان … حسنین تہی جو سیدِ شہدا ہون شادمان

زیب حرم ہو حضرت زہرا ہی در جنان

مومنان سبہہ نون بخشین لطفون تیرا بخش نیارا … بخش گناہگاران نون رحمون تو نہیں بخشن ہارا

حضرت حمزہ رضؓ تی عباس رضؓ نون دیوین فضلون درجہ ہارا … بخش حسنین نون جو سردار شہیدان امت دا جہبکارا

حضرت فاطمہ زیب حرم دا منصب دیوین پیارا

اَلْاٰفُ اَلْاٰفِ تَحْمِيْدٍ لِخَالِقِنَا … **مِنَ الْعِنَايَةِ اِذْ سَاقَ الْعَزِيْزَ اِلٰى**

ہزاران ہزار حمد ہست برای پاک پروردگار ما … از افضالش زیرا کہ آوردہ ہست عزیز الدین را سوی

تَخْمِيْسِ بُرْدَةٍ مِنْ طَبْعِ ذِهْنٍ غَبَا … **جَمَعْتُ خَذَفًا رَدِيًّا ثُمَّ هِمْتُ اِلٰى**

مخمس نمودن قصیدۂ بردہ از طبعی کہ رہین غباوت ہست … جمع کردہ ام سفالہا ناستودہ پس عزیمت نمودم بسوی

اَنْ اَنْ تَدَفَّتْ مَعَ الْيَاقُوْتِ فِي النَّظْمِ

اینکہ یکجا پیوند کردم یا یاقوت در سلک کشیدن

صد ہزاران حمد بہر خالق ارض و سما … کز عنایت داد توفیقی عزیز الدین را

بردہ را کردہ مخمس او ز طبع پر غبا … جمع کردہ این خذف پارہ ردی و کم بہا

درمیانِ عقد لعل و در کشید از سیہا

حمدِ جناب خالقِ اکبر ہو خوش ادا … توفیق ہی عزیز کو جسنی عطا کیا

بردہ کا خمسہ کردیا تہی طبع نارسا … جنکر کی او تہی چند خذف پارہ کم بہا

یاقوت و موتیکی ہے لڑی مین پرویا

لکھہ ہزاران حمد خداوندنون جو زمین اسمان بنایا — کر کی لطف عزیز الدین نو دتی توفیق کرم فرمایا
طبع سی گہندی بردی وا پرخمسہ لکھہ وکہایا — چنگی بیکریان ماریان کوجہیان سیتیان ہن اجایا

لعل تی موتیاندی لڑی وچ لیک پروسنایا

فَصَلِّ رَبِّي عَلَى مَنْ سَادَ مِنْ بَشَرٍ — وَمِثْلُ اِسْمِيَ عَزِّزْنِي اَزِلْ عُسْرِيْ
پس درود فرست پروردگار من برذاتی کہ سیادت دریافت از ادمیان — و مانند نام من عزیز فرما مرا و دور فرما تنگیم را
وَاحْفَظْنِ طُوْلَ حَيَاتِي رَبِّ فِي يُسْرٍ — وَلْتَخْتِمَنْ عَلَى الْاِيْمَانِ مِنْ عُمُرِيْ
ونگاہدار مرا تا درازی حیات من ای کردگار من در فراخی عیش گش — والبتہ بالضرور ختم فرما برایمان کامل دورہ عمر مرا

اَجِبْ دُعَائِيْ يَاجَوَّادُ مِنْ كَرَمٍ
قبول فرما دعای مرا ای صاحب بسیار جود از کرم

برسیہ سالار رہنمارسان از من درود — ہمچو نامم کن عزیز و تنگیم کن دور زود
جملہ عمرم بگذرد در یسر و فضل تو زجود — ختم عمر من بر ایمان کن بنجا آنچہ بود

کن دعایم را قبول از لطف ای رب ودود

بہیجو درود میری سی حضرت پہ اور سلام — تنگی ہو دور ہوون مین عزیز ایسا جیسا نام
جاوی گذر یہہ عمر میری عیش مین تمام — ایمان پہ عمر ختم ہو میری زفیض عام

کیجو قبول میری دعا خالق انام

بہیج درود بہوں رب میرا اوپر سردار جہانی — کر عزیز میںنون نام وانگون تنگی دور پریشانی
خیر و خوشی دی اندر گذری ایہہ میرے زندگانی — ختم ایمان دی اوپر ہووے جدہ تہیوی عمران فانی

کر قبول دعا کرم تہین بخش میری نادانی

وَاَرْضِنِيْ وَارْضَ عَنِّيْ خَالِقِيْ كَرَمًا — وَاحْفَظْنِ رَبِّيْ مِنَ الْاَعْدَاءِ مُسْتَلِمًا
و راضی فرما مرا و راضی شو از من ای پروردگار من از روی کرم — ونگہدار مرا ای پروردگار من از ہمہ دشمنان بسلامت
وَاَعْطِنِيْ جَنَّةَ الْفِرْدَوْسِ مُبْتَسِمًا — وَحَيِّنِيْ بِاللِّقَا رَبِّيْ اُصِبْ سَهْمًا
وبخش مرا جنت فردوس در حالیکہ خندان باشم — و زندہ فرما مرا بالقای خویش ای پروردگار من تا برسم نصیبہ کامل را

وَمُدَّنِي مِنْ فُتُوحِ الْوَصْلِ بِالنِّعَمِ

وامداد فرما مرا از فتوح وصل خویش بنعمتهای بزرگ

راضیم کن راضی از من شو برحمت ای کریم — دار در حفظِ خودم از جملۂ اعدا سلیم
درمیانِ جنتم از فضل خندان کن مقیم — دولتِ دیدار بخش از رحمت و لطفِ عظیم

از فتوح وصل دہ انعام حقا و نعیم

راضی کر اور راضی ہو مجھسی کرم سے تو — دشمن کی ہاتھون سی تو نگہہ رکھیو آبرو
جنت بین فضل سی چلون بین ہنستا بھیجیو — دولت لقا کی لطف سی انعام دیجیو

وصل انہی سے دی حصہ مجھے پاؤن آرزو

راضی سینون کرنون مین تھون راضی ہو کرم تہین سائین — دشمنان کولون رکھین سلامت مینون دیہہ پناہین
کہلد بان سینون وچ بہشتا فضلون جا دوائین — دیہہ لقا کرم تہین مین بہی لطفون حصہ پائین

نعمتان وصل دیان سبھہ مینون ترت امداد کرائین

وَاجْعَلْ مَلِيكِي وَلِيْدِيْ صَالِحًا رَشَدًا — **مِنْ كُلِّ شَيْنٍ وَعَيْنٍ حَافِظًا أَبَدًا**
وفرمای پروردگار من اولاد مرا نیک صاحبان رشد — از ہر عیب و چشم بد ضرور در حفظ خود نگاہدار ہمیشہ
وَهَبْ لَهُمْ مِنْ نَوَالِ عِيشَةً رَغَدًا — **وَاغْفِرْ لَهُمْ وَلِطُرِّ الْمُؤْمِنِينَ غَدًا**
وعطا فرما اوشانرا از فیض خود عیش صافی از جملہ کدورتہا — و بخش فرما اوشانرا و جمیع مومنانرا فردای قیامت

وَأَوْصِلْ صَلَوٰتِيْ عَلَىٰ مَنْ خُصَّ بِالْكَرَمِ

و برسان درودہای من بر آن ذاتی کہ مخصوص کردہ شدہ است بکرمہا

نیک در انشد ساز ابنای مرا اندر جہان — دار از ہر عیب و از ہر چشم بد محفوظ شان
بخش اوشانرا از محض لطف عیش بیکران — بخش جا شانرا و جملہ مومنان را در جنان

ہم درود از من بر آن شاہِ کریم ای خوش رسان

اولاد میری کر و رحمت سے نیک خو — ہر عیب و چشم بد سی پنہ اون کو دیجیو
بخشو خوشی اور عیش نہ دیکہین وہ غم کبہو — اونکو بہی اور امت حضرت کو بخشیو

صلوات میرے شاہ مکرم پہ بھیجیو

فضل و کرم تھین نیک کرو میری سبھے اولاد پیاری
گذری عمر عیش دی وچ دیکھن سبھی کم سنواری

ہر عیب و نظر تھون رکھو نگہ کرو خوب اونھاندی یاری
بخش اونھان نوں تے امت جو ہی حضرت والی ساری

صلوات میری پہنچا او بیر جیندا قدر کرم وچ بھاری

تمام شد

مخمس قصیدۂ متبرکہ بردہ کہ اسم تاریخش نظم الورع است از تالیف احقر العباد ابو الرجا محمد المدعو بعزیز الدین جعلہ اللہ کاسمہ بتاریخ ۲۸ شعبان المعظم ۱۲۹۶ سنہ ہجریہ بروز جمعہ بعد از زوال در بلدۂ بہاولپور باختتام رسید فتقبل منی انک انت السمیع العلیم وصلی اللہ علی سیدنا محمد و آلہ واصحابہ اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین ؛

الاستغاثۃ فی جنابہ صلی اللہ علیہ وسلم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

رسول اللہ خاطِبی البلاء
واقلق خاطری ھم وداء

غریب فی دیار الغیر یبکی
غشاہ محنتہ قلق عناء

مریض قد اذاب الحزن جسمہ
سوی الاحزان لیس لہ الغذاء

کئیب لم یصادف من خلیل
تمادی الحزن وانقطع الرجاء

لقد اسود حظہ فی البرایا
فیومہ مثل لیلتہ دجاء

اثیم لم یحصل غیر اثم
وشاب الراس وانضعف القواء

حزین من فوات الاقربین
لروحہ دائما شجن عزاء

فلا ارض تقلہ من المصائب
ولیس تظلہ قطعا سماء

فلم یعمل فعالا غیر جرم
وان حسنا فخالطہ الریاء

حزین انقضت فی السعی عمرہ
ولم یحصل لہ قطعا مناء

فاجابہ کمثلہ فی انقباض
وللاعداء تصدیۃ مکاء

ثقيل من وفور الدين ظهره … تكاثر داءه عز الدواء
فمن يا سيد الاشراف غيرك … فمنه نجوم طالعه يضاء
تفقد كم له نعم الغياث … غنا يأتك لامراضه شفاء
غريب مفلس يرجو نوالك … ليحصل من نداك له الغناء
عن الاولاد والسكنى بعيد … على وجه لقد لم يبق ماء
من الاسقام جسمه صار بالي … فزال اللحم وانجف الدماء
فما تملك يداه من النقود … رخيص عند افلاسه غلاء
تصبه مكاره لا ينتهيها … وخال كفه عما يشاء
فلا يتحمل ذل السوال … ولكن مانع الرزق الحياء
لقد زادت عن الاحصا ذنوبه … وطال الياس وافتقد الجاء
تمادى الحزن واضطر الجنان … واخرجه عن الوطن الشقاء
لفرقته عن الاولاد يبكي … حزين قد نسته الاصدقاء
فلا خل يواسنه وليس … لامراضه وحزنه انتهاء
عليل ليس ينفعه دواء … على قلبه لقد ضاق الفضاء
اذى لا يستقر له قراء … وعن اسوائه انكشف الغطاء
علت مما اصاب اجيج قلبه … بحيث ليس يطفئه البكاء
يمنى الموت مما قد اضره … وليس له لهازاد سواء
يخاف من مصائب يوم حشر … وما عمل له الا الرجاء
من الالطاف انظر نحو عبد … فاحسانك له نعم الحماء
بالطافك من الهلكات ينجو … من الله خلاصه ان تشاء
فارحم مذنبا ليس له الزاد … فرحمتكم لكربته النجاء
وامدده لكي يصل بطيبه … ويحصله من العيش الهناء
واعط له ترابا مس نعليك … ليحصل عينه منه الجلاء

واسئل

واسئل رب خلق جمع شمله ... ويستر فعله رحم رضاء
فذا اتك رحمة للعالمين ... وللعاصى شفاعتك الغطاء
وعززه بطيف من جمالك ... لكى صدره بطلعتكم بيضاء
وشفعه غدا عند الاله ... ليحصله من اليسر الرخاء
واسئل ربنا من محض لطفك ... ليعطيه منى وهو البقاء
ومايتهيه من لذات دنيا ... شفاء مكنته ورع هداء
وامددني بلطفك حين نزع ... ليسكن روعتى ويمط اذاء
ومانويه فى سكنى لحود ... عطاء امنته روح ضياء
ومايرجيه فى عرصات عقبى ... جنان رحمته حور لقاء
وان يصلح لاولادى بكرمك ... ويغنيهم ومالهم الرجاء
وان يجمع لهم شملى سريعا ... وان يغفر لهم ولى الرضاء
فارحم يا شفيع المذنبين ... وحصّله بلطف مايشاء
فانت ملاذنا من كل سوء ... وَانت لداءنا نعم الدواء
وما اعطاك يزهو عن فهوم ... وعمانى الحدوث لك العلاء
فانت شفيعنا المخصوص بالعز ... وانت لضعفنا لطفا قواء
على احوالنا انت الرحيم ... وانت ملاذنا ولك الوفاء
نذ لك من بجور الدهر اذى ... من الديان خص لك العطاء
لقد اعطاك ربي كل خير ... وزيد عن البيان لك الثناء
فلم يحصل لموسى روية الحق ... وخص من الكريم لك اللقاء
ترحم يا حبيب الله لحالي ... فانت شفيعنا وبك النجاء
صلوٰت الله يا خير البريه ... يدوم عليك ماطلع الذكاء
علىٰ الك واصحابك جميعا ... مع التسليم ماظلم المساء
اتاك المسرف الجاني حبيبي ... علته النفس غرته الهواء

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

فنی فی الفسق والاهواء عمره — وخال کفه عما اساء

فانظره لکی یبقی عزیزا
ویغشی ذنبه رحم رضاء

قطعہ تاریخ از مؤلف ہذا

عزیز از پے انتفاع انام — بتخمیس برده نمود اہتمام
چو مطبوع شد گفت تاریخ او — دبیر خرد تحفۂ خاص و عام
۱۳ ۱ ۱ ۳

ایضاً

چونکہ تخمیس برده شد مطبوع — از پی نعت مصطفی طلبان
سال طبعش عزیز ہیچمدان — گفت جام حیات تشنہ لبان
۲ ۰ ۱ ۱

ایضاً

خمسہ برده کو بنعت رسول — نور افشا نست ہمچو خاور مفت
گشت طالع زمطبع حسنی — ملکش مشرق کرامت گفت
۱ ۰ ۳ ۱

خاتمۃ الطبع

الحمد للہ والمنہ کہ یہہ کتاب بعون ملک الوہاب باہتمام مؤلف ہذا در شہر شوال المکرم سنہ ۱۳۰۱ ہجریہ مطبع حسنی واقع بمبئی مین زیور طبع سے آراستہ ہوکے ہدیہ شائقین ہوئی اور کتاب ہذا داخل بہی رجسٹر ہے لہذا کوئی صاحب بغیر اجازت اِس احقر کے قصد اسکے چہاپنے کا نکرین بامیدِ نفع نقصان نہ اوٹہاوین

تاریخ سن طبع عبد الغنی خطیب عفی عنہ

شکر خدا مخمس برده درین زمان — مرغوب طبع ہر کہ ومہ لا کلام شد
از بہر سال طبع غنی چون نمود فکر — ہاتف زغیب کرد ندا خوش کلام شد
۱۳ ۰ ۱

قیمت ور آنہ ۱۰ ار